

Holy Bible

Aionian Edition®

**Gode Ea Sia: Ida:Iwane Gala
Bedamuni Bible
Gospel Primer**

Table of Contents

- Preface
- Genesis 1-4
- John 1-21
- Revelation 19-22
- 66 Verses
- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- History
- Destiny
- Illustrations, Doré

Welcome to the *Gospel Primer*. The Aionian Bible invites you to review popular Christian understanding. Is it possible that the most well-known verse in the Bible is mistranslated, John 3:16? Are the destinies of Heaven and Hell really the whole story? And are misunderstandings of this magnitude even possible? First, know that the Aionian Bible does not abandon Christian heritage. We have much to learn from godly people throughout all ages. Yet, this booklet is a new primer to the truly good news of Jesus Christ, the savior of all mankind.

Holy Bible Aionian Edition ®
Gode Ea Sia: Ida:Iwane Gala
Bedamuni Bible
Gospel Primer

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org
Source version: 4/18/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Tom Hoey, 2000

Formatted by Speedata Publisher 5.1.3 (Pro) on 5/4/2025

100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>
All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Preface

Bedamuni at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

Amalalu, Idini Ifabi gusu la: ididili, Gode da 'selubimi' dunu asunasi, amola gegesu gobiha: i
bagade lalu agoane amo da gusu, gudu amola ga amo fefeloasu, amo E da asunasi. Dunu eno
da mae bogole Fifi Ahoanusu ifa amoma doaga: sa: besa: le, E agoane hamoi.

Mui 3:24

Mui

1 Musa: hemonega, bisili esoga, Gode da mu amola osobo bagade degabo hahamoi. **2** Osobo bagade da liligi hame galu. Hano gafululi hamonana fawane amo gasi dunasi ganodini ba: i. Gode Ea A: silibu da hano dabua gadodidi lalalu. **3** Amalalu, Gode E amane sia: i, "Hadigi misa." Ea sia: beba: le, hadigi misi dagoi. **4** Gode da hadigi amo hahawane ba: i. Amalalu, E da hadigi amola gasi dunasi afafai. **5** Hadigi amoma E da "eso" dio asuli. Gasi dunasi amoma E da "gasi" dio asuli. Daeya asili, hahabe doaga: i, amo eso age da baligi dagoi ba: i. **6** Amalalu, Gode da hamoma: ne sia: beba: le, hisi sogebi amo hano amoga gududili amola hano gadodili amo afafama: ne misi. Hisi sogebi amoma E da 'mu' dio asuli. Daeya asili hahabe doaga: i, amo eso ageyadu da baligi dagoi ba: i. **9** Amalalu, Gode E amane hamoma: ne sia: i, "Hano amo mu hagudu gala amo gilisili, osobo hafoga: i ba: ma: ne misa!" E amane sia: beba: le, osobo da ba: i dagoi. **10** Osobo hafoga: i amoma Gode da 'Osobo' dio asuli. Amola hano gilisi amoma E da 'Hano Wayabo Bagade' dio asuli. Gode da Ea hamoi da noga: idafa ba: i. **11** Amalalu, Gode da amane hamoma: ne sia: i, "Osobo amoga ifa amola gisi hedaa: ma. Ifa amola gisi ilia aligi hou defele dulu amola fage legema: ne hedaa: ma: ma!" Amalalu, Gode Ea hamoma: ne sia: i defele ba: i. **12** Gisi amo ilia aligi defele fage legei amola ifa amo ilia aligi defele dulu (amo ganodini fage ba: i) legei da osoboga hedaa: i. Gode da Ea hamoi noga: idafa ba: i. **13** Daeya asili, hahabe doaga: i, amo eso osoda da baligi dagoi ba: i. **14** Amola Gode E amane hamoma: ne sia: i, "Mu amoga, gamali amo da gasi amola eso afafamusa: , eso, ode, anegagi oubi amola gibu dasu oubi, amo hulanema defei dawa: ma: ne, gamali misa! **15** Gamali da mu amoga nenanebeba: le, osobo bagadega hadigi imunu galebe." Amo hamoma: ne sia: beba: le, gamali ba: i. **16** Gode da gamali bagade aduna hahamoi. Eso da ha ouligima: ne amola oubi da gasi ouligima: ne, E hahamoi. Amola E da gasumuni hahamoi dagoi. **17** Gode da amo gamali osobo bagadega hadigi olelema: ne muagadodi ligisi. **18** Eso amola gasi amoma ouligisu dialoma: ne, amola hadigi amola gasi amo afafamusa: , E da amo gamali ligisi. Gode da Ea hamoi noga: idafa ba: i. **19** Daeya asili, hahabe doaga: i, amo eso biyadu da baligi dagoi ba: i. **20** Amalalu Gode da amane hamoma: ne sia: i "Hano ganodini esalebe fi osea: idafa hano wayabo huluane nabama: ne misa! Hisi amo ganodini amola sio fi da amo nabama: ne misa!" **21** Amola Gode da menabo bagadedafa hahamoi amola hano ganodini esalebe fi liligi, amola sio fi huluane hahamoi dagoi. Amola Gode da Ea hahamoi huluane hahawane ba: i. **22** E da amo fi huluane ilima hahawane dogolegema: ne sia: i. Hano ganodini fi liligi ilima ilia mano lale, hano wayabo bagade nabama: ne amola sio fi osobo bagadega gilisima: ne, E da ilima mano lama: ne sia: i. **23** Daeya asili hahabe doaga: i, amo eso bi da baligi dagoi ba: i. **24** Amalalu, Gode amane hamoma: ne sia: i, "Esalebe liligi amo lai gebo, ohe fi amola liligi huluane da osoboba: le lafia: dalebe, amo ilia fi defele osoboga misa!" E da hamoma: ne sia: beba: le, huluane ba: i dagoi. **25** Gode da ohe fi ilia fi defele, lai gebo amola liligi osoboba: le lafia: dalebe, amo huluane ilia fi defele hahamoi. Gode da Ea hahamoi liligi huluane hahawane ba: i. **26** Amalalu, Gode amane hamoma: ne sia: i, "Ninia wali dunu fi amo ninia: agoaila hamomu. Dunu fi ilia da hano wayabo bagade menabo fi, sio fi mu amo ganodini esala, ohe fi amola osobo bagade liligi huluane osoboba: le lafia: dalebe, ilia da amo hulanema ouligisu esalumu." **27** Amaiba: le, Gode da dunu amo Ea hou defele hamoma: ne, hamoi dagoi. E da dunu fi amo dunu amola uda hamoi dagoi. **28** Gode da elama hahawane dogolegema: ne sia: i. E da elama amane hamoma: ne sia: i, "Ali gilisili fima! Mano bagohame lale, osobo bagade nabalesima! Osobo bagade, hano wayabo bagade menabo fi, mu amo ganodini sio fi, amola liligi huluane osoboba: le lafia: dalebe ilima alia ouligisa esaloma!" **29** Amalalu, Gode amane sia: i, "Osobo bagade amo ganodini, gisi amola ifa amo da fage legesa, liligi huluane amo ali moma: ne Na da alima iaha." **30** Amola E eno amane sia: i, "Na da mola: ya: i gisi liligi huluane amo osobo bagade ohe fi amola sio fi mu amo ganodini amola liligi osoboba: le lafia: dalebe, ilia moma: ne ilima iaha." E da amo sia: beba: le amo hou da doaga: i dagoi ba: i. **31** Gode da Ea hahamoi liligi huluane ba: i dagoiba: le, E da huluane noga: idafa ba: i. Amola daeya asili, hahabe doaga: i, amo eso gafe da baligi dagoi ba: i.

2 Amalalu mu amola osobo bagade, amo da liligi Na da na: iyado dunu e fidima: ne hamomu." **19**
gilisusu bagadedafa, amo huluane da hahamoi Amola Gode da osobo gasa: le, ganumugini, ohe fi
dagoi ba: i. **2** Eso fesu da doaga: beba: le, Gode da Ea amola sio fi hahamoi. Amalalu, E da amo fi huluane,
hahamoi huluane dagobe ba: i. Amaiba: le, E da eso dunu da ilima dio asulima: ne, oule misi. A: da: me
fesu amoga hawa: hamosu yolesili, helefifi. **3** Amola da ilima dio asuliba: le, ilia da amo dio lai dagoi. **20**
Gode da eso fesu amoma hahawane dogolegema: ne Amaiba: le, A:da: me da lai gebo amola sio fi amola
sia: i, amola amo eso E da eso eno amoga afafane. E ohe fi huluane ilima dio asuli. Be A: da: me fidima:
da Ea hawa: hamonanu, eso fesu amoga helefibiba: ne, na: iyado fidisu dunu defele afae da hame ba: i.
le, eso fesu afafane, hadigi eso modale ligiagai. **4** **21** Amaiba: le, Hina Gode hamobeba: le, A:da: me
Osobo bagade amola mu liligi huluane da agoane da golai nanabunina asi dialoba, Gode da ea didifi
hamoi. Be Hina Gode da osobo amola mu degaboo afadafa gulalelale, hu amola bu madelagili gilisi dagoi
hahamonanu, **5** fage da sono hame hedaa: iba: le, ifa ba: i. **22** Gode da dunu ea didifi gulale, amoga uda
amola gisi, da hame ba: i. Bai amo esoha E da gibu hamone, ema oule misi. **23** Amalalu, dunu da amane
hame iasi galu. Amola osobo dogoma: ne, ouligisu sia: i, "Defea! Wali na fi dunu eno da esala. Ea gasa
dunu da hame ba: i. **6** Be hano amo da osobo hagudu da na gasa amoga lai, amola ea hu da na hu amoga
galu, amo da hedaa: le, osoboba: le ai ahoasuu. **7** Iai. E da dunu amoga lalegaiba: le, ea dio da 'uda'."
Amalalu, Hina Gode da osobo lale, dunu hamoi. Amo **24** Amaiba: le, dunu da ea ada amola ea ame yolesili,
dunu ea mi amoga E da mifo i. Amalalu, dunu da ea udama madelagili hu afadafa hamosa. **25** Dunu
esaleba: i. **8** Amalalu, gusu soge amo ganodini, amola uda ela da da: i nabado ba: i. Be ela da hame
amo da Idini soge, Hina Gode da ifabi bugi. Gode da gogosia: i.

dunu Ea hamoi, amo ifabi ganodini asunasi. **9** Amo ifabi ganodini, Gode da ifa ida: iwane amo da fage
ida: iwane legesa, amo osea: idafa ifabi ganodini bugi. Ifabi dogoa amogai da mae bogole Fifi Ahoanusu
ifa amola ifa eno da ea fage nasea dunuma nogaa: i hou amola wadela: i hou amo afafane dawa: digisu
olelesu, amo ifa aduna lelebe ba: i. **10** Idini soge amo ganodini hano afadafa ba: i. Amo hano da bugi liligi
amoma hano iasu. Idini soge yolesili, amo hano da adimi hamone, bu hano bijayduyale hamoi. **11** Hano
age amo ea dio da Bisone. Amo hano da Hafila soge amo ganodini ahoa. **12** (Amo soge ganodini da gouli
ida: iwane gala, gabusiga: manoma amola igi ida: iwane gala.) **13** Hano ageyadu ea dio da Ghione.
Amo hano da Guse soge amo ganodini ahoa. **14** Hano osoda ea dio da Daigalisi. Amo da Asilia soge
gusu la: ididili ahoa. Hano biyadu amo ea dio da lufala: idisi. **15** Amalalu, Hina Gode da dunu amo
Idini Ifabi amo ea osobo dogoma: ne amola sosodo ouligima: ne asunasi. **16** Gode da dunuma amane
hamoma: ne sia: i, "Ifa huluane ifabi ganodini bugi amo fage faili manu da defea. **17** Be ifa afadafa
fawane amo ifa da hou da nogaa: i o wadela: i amo dawa: digisu iaha, amo ifa fage nasea, di da amo
eso haga bogomu." **18** Amalalu, Hina Gode da amane sia: i, "Dunu hisu da esalumu da defea hame galebe.

3 Hina Gode Ea hahamoi fi liligi amoga, sania
ea hohonusu dawa: digisu da liligi huluane amo
ilia dawa: su baligi dagoi ba: i. Sania da udama
amane sia: i, "Ifa huluane ifabi ganodini bugi amo ea
fage mae moma: ne, amo sema Gode da dafawane
ilegebela?" **2** Uda da bu adole i, "Ani da ifa huluane
ifabi ganodini bugi amo ea fage faili manu da defea.
3 Be ifa afadafa fawane ifabi dogoa bugi, amo ea
fage Gode da mae moma: ne, amola mae digili ba:
ma: ne sia: i. Amane hamosea, ania da bogosu ba:
mu!" **4** Sania da bu adole i, "Amo da ogogosa! Alia
da hame bogomu! **5** Alia da amo fage nasea, alia da
hou nogaa: i amola wadela: i amo dawa: beba: le, bu
Gode agoane defele ba: mu. Alia da amo hamosa:
besa: le, Gode da ali bogomu sia: i!" **6** Uda da amo
ifa fage da ha: i manu nogaa: iwane ba: beba: le,
amola ea ba: su da nogaa: i, amo dawa: beba: le
amola amo nasea dawa: su bagade lamu amo dawa:
beba: le, e da amo ifa fage faili mai. Eno e da egoa
ema gilisili esalu, ema iabebe: le, e mai dagoi. **7**
Na dagole, ela asigi dawa: su si fadegai dagoi ba: i.
Ela da da: i nabado amo dawa: beba: le, ela da figi
ifa lubi amo nodomene, ela da: i nabado dedeboi.
8 Daeya, ela da Hina Gode ifabi ganodini ahoa
nabi. Ela da ifa adodoboi amoga wamoaligi. **9** Be
Hina Gode da A: da: mema amane wele sia: i, "Di

da habila: ?” 10 A: da: me da bu adole i, “Di da ifabi esalalalumu, amo hamosa: besa: le, ninia ea logo ganodini ahoanebe amo na da nabi. Na da beda: iba: hedofamu da defea.” 23 Amaiba: le, Hina Gode da le wamoaligi. Na da da: i nabado amo dawa: beba: dunu Idini Ifabi amoga ela esalu, amo gadili sefasi. le beda: i galu.” 11 Gode da bu adole ba: i, “Di da Gode da osobo amoga dunu ea da: i hodo hahamoi, da: i nabado nowa adobelba: ? Ifa fage amo na da amola amo osobo ouligima: ne amola dogoma: ne, e dima mae moma: ne sia: i, amo di da maibala: ?” asunasi. 24 Amalalu, Idini Ifabi gusu la: ididili, Gode 12 Dunu da bu adole i, “Uda amo Dia da nama i, e da ‘selubimi’ dunu asunasi, amola gegesu gobiha: i da amo ifa fage nama iabeba: le, na da mai dagoi.” bagade lalu agoane amo da gusu, gudu amola ga 13 Hina Gode da udama amane adole ba: i, “Di da amo fefeloasu, amo E da asunasi. Dunu eno da mae abuliba: le agoane hamobelba: ?” Uda da bu adole i, bogole Fifi Ahoanusu ifa amoma doaga: sa: besa: le, “Sania da nama ogogoiba: le, na da mai dagoi.” 14 E agoane hamoi.

Amalalu, Hina Gode da sania amoma amane sia: i, “Di da Na se iasu lamu galebe. Dima gagabusu aligima: ne da ohe fi huluane amo ilima gagabusu bagadewane baligimu. Wali mae yolesili di da dia hagomoga sugi masunu. Di da osobo fawane naha esalumu. 15 Na hamobeba: le, di amola uda da ha laiwane esalumu. Ea Mano amola dia mano da mae yolesili ha laiwane esalumu. Uda ea Mano da dia dialuma goudamu, amola di da ea Mano amo Ea emo gufi gasomanu.” 16 Amola udama E amane sia: i, “Di da abula agui ba: sea amola mano lalelegesea, dia se nabasu Na da bu bagade hamomu. Be amo mae dawa: le, di da diguama fima: ne hanamu. Be e da dima hinawane esalumu.” 17 Dunuma E amane sia: i, “Dia uda ea sia: nababeba: le, di ifa fage amo Na da mae moma: ne sia: i liligi, amo di da mai dagoi. Di da agoane hamobeba: le, Na da osobo amoga gagabusu aligima: ne illegemu. Di da se nabawane gasa bagade hawa: hamobeba: le fawane, osoboga ha: i manu lamu. 18 Osoboa aya: gaga: nomei gisi heda: le, di da osoboga udigili heda: i liligi amo fawane manu galebe. 19 Di da gasa bagadewane finumu asili, hawa: hamobeba: le fawane, dia ha: i manu osoboga lamu. Di da osobo amoga hamoiba: le, bu osoboga doaga: sea fawane amo hou da dagoiwane ba: mu. Bai di da osobo amoga hamoi dagoi, amola di da osoboga buhagimu!” 20 A: da: me da idua da dunu fifi asi gala ilima ame esalumu ba: i. Amaiba: le, e da idua ema Ibi dio asuli. 21 Hina Gode da ohe fi gadofo amoga abula amo A: da: me amola idua ela dedeboma: ne, Gode Hi hahamoi. 22 Amalalu, Hina Gode E amane sia: i, “Dunu da hou nogra: i amola hou wadela: i amo afafane dawa: su lai dagoiba: le, e da Nini defele hamoi dagoi. E da Mae Bogole Fifi Ahoanusu ifa amo ea fage nasea eso huluane

4 A: da: me amola idua Ibi da gilisili golai (elesu sogelai). Amalalu Ibi da abula agui ba: i amola ea mano Ga: ine lalelegei. Ibi da amane sia: i, “Hina Gode da fidibiba: le, na da dunu mano lalelegei” 2 Fa: no Ibi da Ga: ine eya amo A: ibele lalelegei. A: ibele da sibi amola goudi ouligisu. Ga: ine da ifabi ouligisu esalu. 3 Asili, Ga: ine da ha: i manu amo ea ifabiga lai, amo Hina Godema gaguli misi. 4 Be A: ibele da ea sibi ilima degabo lalelegei sefena gala, amo lale, ea liligi nogra: idafa Hina Godema gaguli misi. Hina Gode da A: ibele amola ea iasu amo hahawane ba: i. 5 Be E da Ga: ine amola ea gaguli masu liligi hahawane hame ba: i. Amaiba: le, Ga: ine da mi hanai galu. E da hagusa: ili, ea dialuma fili sa: i. 6 Amalalu, Hina Gode da Ga: inema amane sia: i, “Di da abuliba: le ougibalba: ? Dia odagi da abuliga hagusa: ila: ? 7 Di da hou moloidafa hamoi ganiaba, Na da di lalegagula: loba. Be amai hame galea, wadela: i hou da gasonas ohe fi defele dia logo holeiga dima doagala: musa: esalebe ba: mu. Wadela: i hou da di osa: le heda: musa: dawa: lala. Be di da wadela: i hou osa: le heda: mu da defea.” 8 Ga: ine da eya A: ibelema amane sia: i, “Ani sotega ahoa: di!” Ela da sotega asili, Ga: ine da A: ibele sogoba: le, medole legei dagoi. 9 Amalalu, Hina Gode da Ga: inema adole ba: i, “Dia eya A: ibele da habila: ?” Ga: ine da bu adole i, “Na da hame dawa: ! Na da naeya amo ea ouligisu dunula: ?” 10 Hina Gode da amane sia: , “Di da adi hamobelba: ? Dia eya amoea maga: me osoboga sogoadigi, amo dabema: ne Nama wele sia: nana. 11 Wali gagabui da dima aligi gala. Di da wali osoboa ifabi hawa: hamomu da hamedei. Bai osoboa amoga di da diaeya ea maga: me dia loboga sogadigi, amo fedefe agoane mai dagoiba: le. 12 Di da osobo gidinasea, osoboa da

dima ha: i manu hame imunu. Di da mae aligili, diasu hamedene, osobo bagadega udigili lalumu.” **13** Ga: ine da Hina Godema amane sia: i, “Na da amo se iasu lamu da hamedei. **14** Wali eso Di da na soge fisili masa: ne fesasilala. Na da Di gadenene esalumu hamedei agoane ba: sa. Na da osobo bagadega mae aligili lalumu. Nowa da na ba: sea, ilia da na medole legemu.” **15** Be Hina Gode da ema amane sia: i, “Hame mabu! Nowa da Ga: ine fane legesea, Na da ema fesuale agoane dabemu.” Amalalu, Hina Gode da ilegesu dawa: digisu, amo nowa da Ga: ine ba: sea, medole legemu da sema bagade, amo E da Ga: inema ilegei dagoi. **16** Amalalu, Ga: ine da Hina Gode amo yolesili, e da soge Node (dawa: loma: ne da ‘Udigili Lala’) amo da Idini soga gusudili gala, amoga esalumusa: asi. **17** Ga: ine da ea udala gilisili golale (soge lalu), e da abula agui, Inage lalelegei. Ga: ine da amo esoga moilai bai bagade gagulalebe ba: i. Amoga e da ea mano Inage, amo ea dio asuli. **18** Inage da mano lai amo ea dio Aila: de. Aila: de da mano lai amo ea dio Mihiuya: iele. Mihiuya: iele ea mano da Midiusa: iele amola Midiusa: iele ea mano da La: imege. **19** La: imege da uda aduna lai. Afae da A: ida, eno da Sila. **20** A: ida da mano lai amo ea dio amo Ya: iba: le. Ea manolali da abula diasu ganodini esalu amola ilia da lai gebo fi ouligisu. **21** Ya: iba: le eya da Yuba: le. Ea mano da gesami hea: su dusu liligi amo sani baidama, fulabosu dusu amola dusu hou eno hamosu. **22** Sila da mano lalelegei amo ea dio da Diubale-Ga: ine. E da ouli amola balase hahamonanu, hawa: hamosu liligi hahamoi. Diubale-Ga: ine amo ea dalusi da Na: iama. **23** La: imege da ea uda aduna elama amane sia: i, “A: ida amola Sila! Na sia: nabima! Goi afae amo da na faiba: le, na da amo goi fanelegei dagoi. **24** Gode da amane sia: i, ‘Nowa da Ga: ine fasea, e da Gode Ea se iasu baligili fesuale agoane ba: mu.’ Be na sia: da nowa La: imege fasea, e da se baligili 77 agoane ba: mu.” **25** A: da: me amola idua bu gilisili golai. Amalalu, idua da dunu mano lai. E da amo manoma Sede dio asuli. E amane sia: i, “Ga: ine da A: ibele amo medole legei. Amaiba: le, ea sogebi lama: ne, Gode da mano eno nama i dagoi.” **26** Sede amola da dunu mano lalelegei amo ea dio Inosie. Amo esoga, osobo bagade dunu fi da muni Godema dawa: le, Ea Dioba: le nodone sia: ne gadosu.

Yesu E amane sia: i, "Ada! Dia ilia hou gogolema: ne olofoma! Bai ilia hamobe ilia da mae dawa: iwane hamosa!" Louma dadi gagui dunu, ilia da Yesu Ea abula lamusa: , ululuasu.

Luge 23:34

Yone

1 Degabodafa, osobo bagade da hame hahamoi galu, amo esoha Gode Sia: dafa da esalu. E (Sia: dafa), amola Gode, da gilisili afadafa fawane esalu. Sia: dafa da Gode defele. **2** Degabodafa Sia: dafa amola Gode, Ela da gilisili esalu. **3** Sia: dafa da iligi huluanedafa hahamoi dagoi. E da hame hamoi ganiaba, iligi huluanedafa da hame ba: la: loba. **4** Sia: dafa da esalusu ea bai galu. Amo esalusu da osobo bagade dunu fifi asi gala ilima hadigi olelei. **5** Amo hadigi da gasiga dedebomu hamedesa. **6** Gode da Ea sia: adole iasu dunu ea dio amo Yone, amo asunasi. **7** Dunu huluane ilia Gode Ea adosu nababeba: le, dafawaneyale dawa: ma: ne, Yone da hadigi ilima olelema: ne misi. **8** Yone da Hadigidafa hame galu. E da amo Hadigidafa olelela misi. **9** Amo hadigi da Hadigidafa. Hadigidafa da dunu huluane amo da osobo bagadega maha, ilima hadigi iaha. **10** Sia: dafa da osobo bagade ganodini esalu. Gode da Sia: dafa amoga osobo bagade hahamoi. Be osobo bagade dunu da Sia: dafa hame dawa: i galu. **11** E da Ea fidafa dunu ilima misi, be Ea fidafa da Ea hou lalegagumu higasu. **12** Be mogili ilia da Ea hou hanaiba: le, Ea hou lalegogui. Amalalu, ilia da Gode Ea mano hamoma: ne, E da ilima ilegei dagoi. **13** Osobo bagade hou hamobeba: le hame, ilia bu hou lalelegele Gode Ea mano hamoi. Osobo bagade dunu ea hamoiba: le, ilia hame lalegelei, be Gode Hi ilegeiba: le ilia da bu lalegelei, Gode Ea mano hamoi dagoi. **14** Sia: dafa da osobo bagade dunu ea hu lale, ninia osobo bagade fi amo ganodini esalu. Ea hou da hahawane dogolegele iasu amola dafawanedafa hou ba: su. Ea hadigi, amo Gode Egefeda Ea hadigi defele, ninia ba: i dagoi. **15** Yone da Ea hou olelei. E da ha: giwane wele sia: i, "E da na misi amoga fa: no misi, be Ea hou da na hou baligisa! Na hame lalegelei esoga, E da esalu! Amo dunu Ea hou olelemusa: na sia: i!" **16** Ea hahawane dogolegele iasu hou da nabai bagadewane dialebeba: le, E ninima hahawane bagade iasu. Musa: ninia hahawane ba: i, be wali bu baligiliwane hahawane ba: sa. **17** Gode da Mousesema olelebeba: le, Ea Sema ninima iasu. Be Yesu Gelesu da hahawane dogolegele iasu, amola moloidafa hou, ninima olelei dagoi. **18** Osobo bagade dunu huluanedafa, da Gode hamedafa ba: su. Be Hina Gode Yesu, Hisu da Godedafa defele. Amola E da Gode dafulili lelebeba: le, Hi fawane da Gode Ea hou olelei dagoi. **19** Yu fi ouligisu dunu Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, ilia da gobele salasu dunu amola Lifai dunu, amo Yone ea hou abodemusa: asunasi. Ilia da Yonema amane adole ba: i, "Di da nowala: ?" **20** Yone da bu adole imunu hame hihi galu. E da moloiwane olelei, "Na da Mesaia hame!" **21** Ilia bu adole ba: i, "Amaiba: le, di da nowala: ? Di da Elaidiala: ?" Yone bu adole i, "Hame mabu! "Ilia eno adole ba: i, "Di da Balofede dunudafala: ?" "Hame mabu!" e sia: i. **22** Ilia amane sia: i, "Amaiba: le, di da nowala: , amo ninima adoma. Ninia asunasi dunuma adole iasu gaguli masunu galebe. Dia hou adi houla: ?" **23** Be Yone bu adole ianoba, e da Aisaia ea sia: dedei olelei, "Na da hafoga: i soge, dunu hame esalebe soge amo ganodini ahoana, amane wele sia: nana, 'Hina Gode da noga: iwane masa: da osobo bagadega maha, ilima hadigi iaha. **24** Abodemusa: ne, Ea logo moloiwane fodoma!" **25** Ilia da Sia: dafa da osobo bagade ganodini esalu. Gode Yonema amane adole ba: i, "Di da Mesaia o Elaidia o Balofede dunu amo hame esalea, di da abuliba: le, misi dunu (Fa: lisfi dunu da ili asunasi), **26** Yone da bu adole i, dunu hanoga fane salala: ?" **27** Yone da hanoga ba: bodaise hou hamosa. Be dilia gilisisu amo ganodini dunu dilia hame dawa: dunu da. **28** Yone da Bedani soge, (Yodane Hano gusu bega:) amoga hanoga fane salasu hou hamonanoba, amo hou huluane da ba: su. **29** Golale hahabe, Yone da Yesu ema manebe ba: i. E amane sia: i, "Dilia ba: ma! Gode Ea Sibi Mano manebe goea. E da osobo bagade wadela: i hou huluane fadegale fasisa. **30** Na musa: sia: i, 'E da na misi amoga fa: no misi, be Ea hou da na hou baligisa. Na hame lalegelei esoga, E da esalu.' Na da amo dunu Ea hou olelemusa: , amane sia: i. **31** Na da amo dunu hame dawa: i galu. Be na da amo misunu dunu Ea hou Isala: ili dunuma olelemusa: , hanoga fane salasu hamomusa: misi." **32** Amalalu, Yone da ilima amane sia: i, "Na da Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala, dafe sio agoane muagado misini, Ea da: i hodo amoga aligila sa: i, ba: i dagoi. **33** Na da amo da Gode Ea ilegei dunu hame dawa: i galu. Be musa: Gode da na hanoga fane salasu hawa: hamoma: ne, asula ahoanoba, E da nama

amanane olelei, 'Di da Gode Ea A: silibu Hadigidafa Bagadedafa esala.' **50** Yesu E amane sia: i, "Di da dunu afadafa amoga aligila dalebe ba: mu. Amo figi ifa ea ougiha esalebe Na ba: i, amo fawane Na Dunu da Na A: silibu Hadigidafa amoga ba: bodaise sia: beba: le di da Na hou dafawaneyale dawa: bela: hamosa.' **34** Na da amo hou ba: i dagoi. Amola amo ? Amo hou bagadewane baligisu hou di da ba: mu." dunu da Gode Egefeda na da dilima sia: sa!" **35** **51** E da ilima amane sia: i, "Na da dafawane dilima Eso afae aligili, Yone amola ea ado ba: su dunu sia: sa! Dilia da Hebene logo doasibi ba: mu, amola aduna da gilisili lelu. **36** Lelebeba: le, Yesu da baligili Gode Ea a: igele dunu Gode Egefe amo da: iya, ilia ahoanebe ba: i. Yone e amane sia: i, "Gode Ea Sibi gudu dalebe gado hedea: lebe ba: mu."

Mano ahoanebe goea." **37** Amo sia: nababeba: le, ea ado ba: su dunu aduna da Yesuma fa: no boboge. **38** Yesu da delegili, ela da ema fa: no bobogelalebe ba: loba, elama amane adole ba: i, "Ali da adi hogosala: ?" Ela bu adole ba: i, "La: bai (olelesu)! Dia golasu da habila: ?" **39** E bu adole i, "Ba: la misa!" (Amoha da eso baloga agoane). Amalalu, ela da Yesu E sigi asili, Ea golasu ba: i. Ilia gilisili amo eso ganodini sia: dalu, gasi gadenenewane yolesi. **40** Dunu afadafa ea dio amo A: dalu, e da Saimone Bida eya esalu. E da Yone ea sia: nabalu, Yesuma fa: no boboge. **41** E da ea ola Saimone hogolala ba: beba: le, ema amane sia: i, "Ani da M esaia (eno sia: Gelesu) ba: i dagoi." **42** Amalalu, e da Saimone Yesuma oule misi. Yesu da Saimone ba: beba: le, amane sia: i, "Dia dio da Saimone! Di da Yone egefe! Wali Na da dima Sifa: se dio asula." (Sifa: se dio da Bida dio defele. Amo dawa: loma: ne sia: da 'igi'.) **43** Golale hahabe, Yesu da Ga: lili sogega masunu dawa: i galu. E da Filibe ba: beba: le, amane sia: i, "Na baligiga aligila misa." **44** (Filibre ea moilai dio amo Bedesa: ida. Amo moilaiga A: dalu amola Bida esalebe ba: i.) **45** Filibe da hogolala, Nada: na: ie le ba: i. E da ema amane sia: i, "Ninia da Dunu amo Ea hou Mouse da Sema buga ganodini dedei, amola balofede dunu, Ea hou dedei, amo dunu ninia ba: i dagoi. E da Yesu, Yousefe egefe. Ea moilai da Na: salede." **46** Nada: na: ie le da amane sia: i, "Liligi ida: iwane gala da Na: salede moilaiga mahabela: ? Hame mabu!" Be Filibe da bu adole i, "Ba: la misa!" **47** Yesu da Nada: na: ie le Ema manebe ba: beba: le, ea hou olelemusa: amane sia: i, "Isala: ili dunudafa da manebe goea. Amo dunu da ogogosu hame dawa:" **48** Nada: na: ie le da Ema amane adole ba: i, "Na hou Dia habodane dawa: bela: ?" Yesu E bu adole i, "Filibe da dima hame misa: ne weloba, Na da di figi ifa ea ougiha esalebe ba: i." **49** Nada: na: ie le fogadigili sia: i, "Olelesu! Di da Gode Egefeda. Di da Isala: ili fi ilima Hina

2 Eso aduna aligili, Ga: ina moilai (Ga: lili sogega) amo ganodini ilia uda lasu hou hamosu. Yesu Ea ame amoga misi esalu. **2** Lolo nasu ouligisu dunu da Yesu, Ea ado ba: su dunu, ilima misa: ne sia: i dagoiba: le, ilia misi esalu. **3** Be waini hano huluane na dagoiba: le, Yesu Ea ame Ema amane sia: i, "Ilia waini huluane da na dagoiba: le ebelei." **4** Be Yesu da bu adole i, "Na hawa: hamomu dia abuliba: le adosala: ? Na ilegei eso da hame doaga: i." **5** Yesu Ea: me da hawa: hamosu dunuma amane sia: i, "Ea adosea dilia hamoma!" **6** Yu dunu ilia lobo dodofesu hou sema bagade dialu. Amo hou hamoma: ne ofodo da gafeyle gala dialu. Ofodo afae afae da hano100lidase (litres) agoane sogasalasea nabai ba: i. **7** Yesu da hawa: hamosu dunu ilima amane sia: i, "Amo ofodo gafeyle gala amoga hano sogasalawane, nabama!" Amalalu, ilia hano sogasalawane, ofodo da nabaidera ba: i. **8** Amalalu, Yesu da ilima amane adole i, "Defea! Wali amo ofodoga hano dili, gaguli asili, lolo Nasu aowasu dunuma ima." Ilia da Ea sia: i defele hamoi. **9** Lolo Nasu ouligisu dunu da hano afadenene, bu waini hano hamoi, amo na ba: i. Waini da habitili misi, aowasu dunu da hame dawa: i (be hawa: hamosu dunu da hano dili iabeba: le dawa: i). Amalalu e da uda lamu dunuma amane wele sia: i, **10** "Dunu huluane da hidadea waini hano ida: iwane sagole, fa: no ilima misi dunu da bagadewane na dagoiba: le, ilia da wadela: i waini hano sagosa. Be dia hou da hisu. Di da fa: nodafa waini baligili ida: iwane gala ninima iaha!" **11** Ga: ina moilai, Ga: lili soge ganodini, amoga Yesu da amo degabu gasa bagade musa: hame ba: su hou hamoi dagoi. E da Ea hadigi olelebeba: le, Ea ado ba: su dunu da Ea hou dafawaneyale dawa: i galu. **12** Amohaga fa: no, Yesu, Ea ame, Ea eya, amola Ea ado ba: su dunu, eso bagahame oualigimusa: , Gabena: iame moilaiga asi. **13** Baligisu Lolo Nasu gilisimu da gadeneiba: le, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega asi. **14**

Debolo Diasu ganodini, E da dunu ilia bulamagau, hame lalelegesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou sibi, amola musuni bidi lalebe ba: i. Eno dunu iliafafai hamedafa ba: mu." 4 Nigoudimase fotogadigili bu amoga fili, muni afadenene iasu hou hamonanebe adole ba: i, "Abolebelia: ? Asigilai dunu da habodane ba: i. 15 Amalalu, Yesu da efega fegasu hamone, bu lalelegema: bela: ? E da ame ea hagomo ganodini ohe fi, bulamagau, amola sibi huluane gadili sefasi. bu galuli amo bu lalelegema: bela: ?" 5 Yesu E bu E da muni bidi lasu dunu iliafafai delegili fasili, ilia adole i, "Na da dima dafawane sia: sa. Dunu e da muni fage huluane gugudili fasi. 16 E da sio bidi hanoga amola A: silibuga bu hame lalelegesea, e da lasu dunuma amane sia: i, "Sio huluane gadili gaguli Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda: mu hamedei. masa! Na Ada ea diasu bidi lama: ne diasu agoane 6 Dunu da eda amola eme, amoga ela hamoiba: hamomu da defea hame! Yolesima!" 17 Amalalu, Ea le lalelegesea, e da da: i hodo fawane hamosa. ado ba: su dunu da Gode Sia: Dedei amo bu dawa: i, Be A: silibu Hadigidafa amoga lalelegesea, e da amane, "Gode! Na dogo ganodini, Dia Diasu amoma a: silibuwane ahoanumu. 7 Dilia huluane da bu asigi hou da lalu agoane nesa." 18 Yu ouligisu dunu lalelegemu da defea, amo Na da sia: beba: le, mae da Yesuma amane adole ba: i, "Di da abuliba: le fotogadigma. 8 Fo da hi hanaiba: le hi logoga ahoa. amo hou hamonanebelia: ? Amo olelema: ne, di da Fo da habodili misi, amola habodili masunu, di hame adi dawa: digima: ne olelesu ninima olelema: bela: dawa: Fo ea sia: fawane naba. Dunu ilia da Gode ?" 19 Yesu E bu adole i, "Dilia amo Debolo Diasu Ea A: silibu Hadigidafa Gala amoga lalelegebeba: mugulusia, Na da eso udiana amoga bu hiougili le, ilia hou da amo agoane ba: sa." 9 Nigoudimase dagomu." 20 Ilia da fotogadigili amane sia: i, "Ola! da bu fotogadigili amane adole ba: i, "Amo hou da Musa: dunu ilia ode 46 agoanega amo diasu gagui habodane mahabela: ?" 10 Yesu da bu adole i, galu. Di da habodane eso udiana amoga bu gaguma: "Defea! Di da mimogo olelesu dunu Isala: ili soge bela: ?" 21 Be Yesu da Debolo Diasu Ea hou hame ganodini. Amaiba: le, di abuliba: le amo hou hame olelei. E da Ea da: i hodo da diasu agoane sia: i. dawa: sala: ?" 11 Na da dafawane sia: dilima olelesa. 22 Amaiba: le, fa: nowane, Yesu E bogole, bu wa: Na dawa: su liligi, na siga ba: su liligi, amo fawane na legadoloba, Ea fa: no bobogesu dunu da amo sia: bu dilima sia: ne iaha. Be dilia huluane amo sia: ne iasu dawa: i galu. Dawa: beba: le, ilia Gode Sia: Dedei nabimu higasa. 12 Na da osobo bagade hou dilima bu dawa: le, Yesu Ea sia: i dafawaneyale dawa: i. olelebeba: le, dilia da dafawaneyale hame dawa: be. 23 Yesu da Baligisu Lolo Nasu amoha Yelusaleme Amaiba: le, Na da Hebene hou dilima olelesea, dilia molilai bai bagadega esaloba, dunu bagohame Ea da habodane dafawaneyale dawa: ma: bela: ? 13 gasa bagade dawa: digima: ne olelesu ba: beba: le, Osobo bagade dunu da Hebene sogega hamedafa Ea hou dafawaneyale dawa: i. 24 Be Yesu da osobo heda: su. Be Dunu Egefe, E da osobo bagadega gudu bagade dunu ilia hou huluane dawa: beba: le, ilia sa: i, Hi fawane da Hebene sogega esalebe dunu. 14 Ialegagui hou dafawaneyale hame dawa: i. 25 Eno Mousesa da hemonega dunu hame esalebe hafoga: i dunu da osobo bagade dunu ilia hou Ema olelemu wadela: i soge ganodini, sania balasiga hamoi amola da hamedeida. Bai Hisu, enoga mae oleleiwane, ifaga gosagisili, gaguia gadole, bugili, amo hou defele liligi huluane osobo bagade dunu ilia dogo ganodini dialebe, dawa: i galu.

3 Amo esoha, Yu ouligisu dunu afae (Fa: lisi dunu) ea dio amo Nigoudimase, esalebe ba: i. 2 E da gasia, wamowane Yesuma misini, amane sia: i, "La: bai (Olelesu)! Gode da hame fidi ganiaba, Dia da musa: hame ba: su dawa: digima: ne olelesu hamonanebe amo hamomu da hamedela: loba. Amo ninia ba: beba: le, di da Godema asunasi olelesu dunu ninia dawa." 3 Be Yesu da ema bu adole i, "Na dima dafawane sia: sa! Nowa dunu da bu

amo da Dunu Egefe Ea hou dafawaneyale dawa: sea, eso huluane Fifi Ahoanusu lama: ne, amo hou da doaga: mu. (aiōnios g166) 16 Bai Gode da osobo bagade fifi asi gala hodole, ilima asigili, Egefe ilima i. Ea sia: dafawaneyale dawa: sea, Ialegagusia, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanumu. (aiōnios g166) 17 Gode da osobo bagade dunu huluane ilima se imunusa: fofada: musa: , Egefe hame asunasi. Be dunu huluane gaga: musa: , E da Egefe asunasi dagoi. 18 Nowa dunu da Gode Egefe dafawaneyale

dawa: sea, e da se imunusa: fofada: su hame ba: olelesa. Bai Gode da Ea A: silibu nabaiwane Ema mu. Be nowa da dafawaneyale hame dawa: sea, e iaha. 35 Adadafa da Egefema asigiba: le, Ea gasa da Yesu Ea Dio dafawaneyale hame dawa: beba: le, se imunusa: fofada: su ba: mu. 19 Gode Ea fofada: su da agoane ba: sa. Hadigidafa da osobo bagadega doaga: i dagoi. Be dunu ilia hou da wadela: iba: le, ilia hadigi higale, gasi hanai galebe. 20 Nowa dunu da wadela: i hou hamosea, e da hadigi higabeba: le, hadigi amoga hame maha. Eno dunu da ea wadela: i hou ba: sa: besa: le, e da hadigiga hame maha. 21 Be ida: iwane, moloiwane hamosu dunu, ea hadigi da Godema hamoi amo oleleusa: , e da hadigi amoga maha." 22 Amalalu, Yesu amola Ea ado ba: su dunu, ilia da Yudia sogega asili, ouesalu, hanoga fane salasu hou hamonanu. 23 Inone sogebi (amo da Sa: ilaimo moilai gadenei) amoga Yone da ba: bodaise hou hamonanu. Bai amo sogebiga, hano bagohame dialebe ba: i. Dunu bagohame da ema doaga: beba: le, e da ili hanoga fane salasu. 24 (Amo esoha, Yone da se iasu diasu ganodini hame sali.) 25 Yone ea ado ba: su dunu da Yu dunuma sia: ga gegei. Ilia hanoga ulasu sema amoma dawa: beba: le, sia: ga gegei. 26 Amalalu, ilia Yonema misini, amane sia: i, "Olelesu! Dunu amo da ali Yodane gusu bega: amoga esalu. Di da Ea hou ninima olelei. Amo da wali ba: bodaise hou hamonanebeba: le, dunu huluane da Ema ahoa!" 27 Yone da bu adole i "Gode da osobo bagade dunuma hou hame olelei ganiaba, e da gasa bagade hou hame dawa: ia: loba. 28 Na sia: dilia huluane nabi dagoi. Na amane sia: i, 'Na da Mesaia hame be E bisili masa: ne, Gode da na asunasi. 29 Uda da uda lamu dunu amo ea uda. Be uda lamu dunu ea na: iyado, e da uda lamu dunu ea sia: nababeba: le, hahawane ba: sa. Amaiba: le, na hahawane hou da nabaiwane diala. 30 Ea mimogo hou da hed: le, amola na hou da gudu sa: imu da defea." 31 Gadodafa amoga misi dunu da osobo bagade dunu huluane baligisa. Osobo bagade dunu da osobo bagadega esalebeba: le, osobo bagade hou fawane sia: daha. Be Hebene sogega misi dunu da lili huluane baligisa. 32 E da Ea ba: su amola Ea nabasu lili olelesa. Be dunu huluane da Ea sia: hame lalegagusa. 33 Be nowa dunu Ea sia: dafawane lalegagusia, amo dunu e da Gode Ea hou da dafawanedafa eno dunuma olelesa. 34 Gode Ea asunasi dunu da Gode Ea sia: fawane

olelesa. Bai Gode da Ea A: silibu nabaiwane Ema

mu. Be nowa da dafawaneyale hame dawa: sea, e iaha. 35 Adadafa da Egefema asigiba: le, Ea gasa

bagade hou huludafa Ema ia dagoi. 36 Nowa da Gode

Egefefe dafawaneyale hame dawa: sea, e da eso huluane Fifi

Ahoanusu lai dagoi. Be nowa da Gode Egefefe Ea sia:

hame nabawane hame hamosea, e da eso huluane

Fifi Ahoanusu mae lale, Gode Ea ougi se iasu ba: mu

agoai galebe!" (aiōnios g166)

4 Fa: lisi dunu ilia da nabi amo Yesu da fa: no bobogesu dunu hiougi amola amo hanoga fane salasi, amola ilia ida Yonema hamoi ilia idi baligi dagoi. 2 (Be Yesu Hi da dunu hanoga hame fane sanasi. Ea ado ba: su dunu ilia fawane hamosu). 3 Amaiba: le, eno dunu da Fa: lisi dunu ilia sia: dasu Yesuma olelebeba: le, E da Yudia sage yolesili, Ga: lili sogega asi. 4 E da Ga: lili sogega doaga: musa: , Samelia sage golili sa: i. 5 Samelia sage ganodini ahoana, e da Saiga moilaiga doaga: i. Musa: , Ya: igobe ea bugili nasu sogebi amo moilai gadene ne amo egefe Yousefema i dagoi. 6 Ya: igobe ea hano nasu uli dou da amo sogega dialu. Yesu da helebeba: le, uli dou gadene esalu. Amoha da esomogoa galu. 7 Amalalu, Samelia uda da hano dimusa: misi. Yesu da ema amane sia: i, "Na manusa: , hano dili ima!" 8 (Yesu Ea ado ba: su dunu da ha: i manu bidi lamusa: , moilaiga asi dagoi ba: i.) 9 Samelia uda da Yesuma bu adole i, "Di da Yu dunu be na da Samelia fi esala. Di da abuliba: le nama hano dili ima: ne adobelba: ?" (Bai Yu dunu ilia Samelia fi dunu ilia faigelei amoga manu da malei galu.) 10 Yesu E bu adole i, "Defea! Di da Gode Ea hahawane iasu hou, dima edegesu dunu Ea hou, amo dawa: loba, di da Ema edegela: loba. Adole ba: su ganiaba, E da dima esalalalusu hano ia: noba!" 11 Uda da Yesuma bu adole i, "Hina! Hano da gelabo gudu sedagawane diala. Di da hano disu hameba: le, habodane esalalalusu hano dima: bela: ? 12 Ninia aowalali eda Ya: igobe da amo hano nasu uli dogoi ninima i. E, ea mano amola ea ohe fi huluane amoga dili mai. Di da Ya: igobe ea hou baligibela: ?" 13 Yesu E bu adole i, "Nowa da amo hano dili nasea, e da bu hano hanamu. 14 Be nowa da Na hano dili iasu nasea, e da hobia gumiba: le, bu hano hame hanamu. Be hano ea dogo ganodini hed: lebeba: le, nawa: li agoane dalebeba: le, eso huluane mae bogole, Fifi Ahoanusu hou ema imunu." (aiōnios g165,

aiōnios g166 15 Amalalu, Samelia uda amane sia: i, Eno dunu da Ema ha: i manu gaguli misibela: ?” 34
“Na da bu hano hame hanama: ne, amola guiguda: Be Yesu E amane sia: i, “Na ha: i manudafa da Na
hano bu mae dila misa: ne, amo hano nama dili ima.” Asunasisu Dunu Ea hanai lili, amo hawa: hamosu
16 Yesu E amane sia: i, “Digua guiguda: misa: ne sia: E da nama i, amo dagomusa: Na ha: i manu da
musa: masa. Amalu bu misa!” 17 Uda da amane sia: agoane galebe. 35 Dilia da agoane sia: sa, ‘Oubi
i, “Nagoa hame!” Yesu E bu adole i, “Di da dafawane biyaduyale aligili, ha: i manu yoiba: le faimu. Be na
sia: i, di da digua hame. 18 Di da dunu biyale gala agoane sia: sa, ‘Ha: i manu bugi noga: le ba: ma.
amoga lai galu., amola dunu e da waha di ali gilisili Huluane da wahadafa yoiba: le, wahadafa faimu da
golabe, amo da digua hame. Di da dafawane sia: i!” defea. 36 Nowa dunu da yoi lili faisia, e da bidi lale,
19 Uda da fofogadigli sia: i, “Hina! Na da wali ba: sa! ea fai lili da eso huluane Fifi Ahoanusu ba: mu.
Di da balofede dunu! 20 Na Samelia aowalali fi dunu Amaiba: le, bugi dunu amola faisu dunu, da gilisili
da amo goumia Godema nodone sia: ne gadosu. Be hahawane ganumu. (aiōnios g166) 37 Musa: , sia: dedei
Yu dunu fi, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega da dafawane, amane, ‘Dunu afadafa da ha: i manu
fawane sia: ne gadosu hou da defea sia: sa.” 21 Yesu bugisa. Eno da ha: i manu faisa. 38 Na da dilia ifabi
da ema bu adole i, “Na sia: nabima! Eso da misunu amo ganodini dilia hame hamosu amoga ha: i manu
amoga dunu ilia amo goumia, amola Yelusaleme fainusa: , asunasi. Amo ifabi ganodini, eno dunu ilia
moilai bai bagadega Godema hame sia: ne gadomu. hawa: hamoi dagoiba: le, dilia da ilia hawa: hamosu
22 Dilia Samelia dunu sia: ne gadosu da dilia hame ea budi lamu.” 39 Saiga moilai esalebe Samelia dunu
dawa: lili amoma sia: ne gadosa. Be Yu dunu fi bagohame, uda ea sia: amo “Dunu e da na musa:
amoga gaga: su hou da mabeba: le, ninia sia: ne hamoi huluane adosu,” amo sia: nababeba: le, ilia da
gadosu houdafa dawa: 23 Be eso da misunu - hame! Yesu Ea hou dafawaneyale dawa: i. 40 Amaiba: le,
eso da doaga: i dagoi! Amo esoga dunu ilia da Gode Samelia dunu da Yesuma doaga: le, Yesu da Saiga
Ea A: silibu amo Ea gasa lai dagoiba: le, amoga ilia moilaiga esaloma: ne, edegei. Amaiba: le, E da eso
Godema nodone sia: ne gadolalumu. Amo sia: ne aduna ouesalu. 41 Amalalu, eno dunu bagohame da
gadosu hou Gode da hogoi helesa. 24 Gode da a: Ea sia: nababeba: le, Ea hou dafawaneyale dawa:
silibu. Amaiba: le, nowa dunu e Godema nodone sia: i. 42 Ilia da Samelia udama amane sia: i, “Dia sia:
ne gadomusa: dawa: sea, e da Gode Ea A: silibu Ea beba: le hame, be Ea sia: ninia gega nababeba: le,
gasaga fawane sia: ne gadomu da defea.” 25 Uda da wali dafawaneyale dawa: be. Dafawane! E da osobo
Yesuma amane sia: i, “Na dawa: Mesaia da hobea bagade fifi asi gala dunu ilima Gaga: sudafa misi.” 43
Gode Ea hou huluane ninima olelela misunu.” 26 Yesu da eso aduna aligili, amo soge yolesili, Ga: lili
Yesu E bu adole i, “Amo dunu da dima sia: daha da sogega asi. 44 Yesu Hi da musa: sia: i galu, “Balofede
E. Nawane weal!” 27 Amogaluwane, Yesu Ea ado ba: dunu da ea moilai soge amo ganodini esalea, ea fi
su dunu da bu misini, amo udama E da sia: dalebe dunu da ea hou higasa.” 45 Be Ga: lili dunu ilia da
ba: loba, ilia bagadewane fofogadigli. Be udama, “Di musa: Baligisu Lolo manusa: , Yelusaleme moilai bai
adi lama: bela: ?”, o Yesuma, “Di abuliba: le ema bagadega ahoanoba, Ea gasa bagade hou E da amo
sia: dalula: ?” amo ilia hame sia: i. 28 Amalalu, amo esoha amogala hamobe ilia ba: i. Amaiba: le, E da
uda da ea hano disu gaga yolesili, moilaiga buhagili, bu Ga: lili moilaiga doaga: loba, ilia da E hahawane
Saiga dunuma amane olelei, 29 “Hadiga! Dunu E da yosia: i. 46 Amalalu, Ga: ina moilai Ga: lili sogega
na musa: hamoi huluane ba: beba: le, adosu. Amo (amo moilaiga Yesu da hano afadenene bu waini
ba: la misa! Ebeda! E da Mesaiala: ?” 30 Amalalu, hano hamoi) amoga Yesu da buhagi. Amo moilaiga
dunu huluane moilai yolesili, Yesuma doaga: musa: Gamane ouligisu dunu esalu. Egefe da Gabena:
asi. 31 Be amoha Yesu Ea ado ba: su dunu da iame moilaiga oloi dialu. 47 Yesu da Yudia soge
Yesuma sia: amaneadolalebe ba: i, “Olelesu! Ha: i yolesili bu Ga: lili sogega misi, amo sia: nababeba:
manu moma!” 32 Be Yesu bu adole i, “Na da ha: i le, Gamane ouligisu dunu da Yesuma doaga: le, E
manu dilia hame dawa: lili amo diala.” 33 Amalalu, da Gabena: iame moilaiga egefe bogomuwane diala
Ea ado ba: su dunu da gilisili sia: dasu, “Amabela: ? amo uhinisima: ne masa: ne, Yesuma adole ba: i. 48

Yesu da ema amane sia: i, "Dilia huluane da musa: eso. Dia debea gisa ahoabeba: le, di da ninia Sema hame ba: su dawa: digima: ne olelesu hame ba: wadela: sa." 11 E bu adole i, "Na oloi uhisu dunu da sea, dilia da hamedafa dafawaneyale dawa: mu." na debea gisa masa: ne sia: i." 12 Ilia da ema adole 49 Gamane ouligisu da bu adole i, "Hina! Na mano ba: i, "Amo hou olelei dunu da nowa dunula: ?" 13 Be da bogosa: besa: le, ania da ema gilisili masunu da amo dunu da ea oloi uhinisisu da Yesuyale hame defea." 50 Yesu da ema amane sia: i, "Masa! Diagofe dawa: i. Dunu bagohame amo sogebi esalebeba: le, da mae bogole esalumu!" Amo dunu da Yesu Ea sia: Yesu da hedolowane asiba: le, e da hame dawa: dafawaneyale dawa: beba: le, asi. 51 Ea diasuga i. 14 Be fa: no, Yesu da amo dunu Debolo Diasu doaga: musa: logoga ahoanoba, ea hawa: hamosu ganodini lelebe ba: i. Yesu da ema amane sia: i, "Di dunu ema doaga: le, amane sia: i, "Diagofe da hame da wali uhi dagoi. Be eno wadela: i liligi dia musa: bogoi uhini esala." 52 Amalalu egefe ea bu uhisu eso oloi baligiliwane dima doaga: sa: besa: le, wadela: ilegi amo e da ilima adole ba: i. Ilia bu adole i, "Aya i hou yolesima." 15 Asili, amo dunu da Yu ouligisu baloga eso bega: be galu, ea asugi fisi." 53 Amalalu, dunuma olelei, "Dunu amo da na uhinisi da Yesu." amogaluwane Yesu da amane sia: i, "Diagofe da mae 16 Amalalu, Yesu da Sa: bade esoga dunu uhibiba: bogole esalumu," amo ea sia: i eda da bu dawa: i. le, ilia da Yesu se nabima: ne Ema halasu. 17 Yesu Amalalu, amo dunu ea sosogo fi huluane da Yesu Ea da ilima bu adole i, "Na Ada da mae helefili hawa: hou lalegagui dagoi. 54 Yesu da Yudia soge yolesili, hamonana. Na amolawane da hawa: hamoma: mu." Ga: lili amoga doaga: le, amo hamoi da musa: hame 18 Amo sia: nababeba: le, Yu ouligisu dunu da Yesu ba: su dawa: digima: ne olelesu hou ageyaduyale medomusa: logo baligiliwane hogoi helesu. E da Sa: gala Yesu E hamoi galu.

5 Fa: no, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega,

Gode Ea fi dunu Lolo Nasu gilisitu amoga ba: la asi. 2 Yelusaleme moilai bai bagadega, Sibi Logo Holei amo gadenene da hano wayabo galu. Sesei biyale gala da wayabo bega: dialu. Amo wayabo dio da Hibulu sia: ga "Bedeseda." 3 Oloi dunu bagohame da amo sesei ganodini dialu. Mogili da si dofoi, mogili da emo gasuga: igi, eno da afoi. Hano da gafuluma: ne ilia ouesafulu. 4 Amo hano wayabo ea hou ilia agoane sia: su. Eso enoga, a:igele dunu da doaga: le, hano gafulumusa: bibiagosu. Hano bibiagole, nowa oloi dunu da bisili hano ganodini soagala: sea, ea oloi da ubibi ba: mu 5 Dunu afadafa da amo sogebi esalu. Ea oloi da hemonega, ode38agoane mui. 6 Yesu da amo oloi ba: beba: le, amo dunu da ode bagohame agoane dialebe E asigiwane dawa: i galu. E da ema amane sia: i, "Di da bu uhimu hanabela: ?" 7 Oloi dunu da bu adole i, "Hina! Hano da bibiagosea, na hano ganodini sa: ima: ne fidisu dunu da hame galebe. Na da hanoa gudu masusa: dawa: sea, eno dunu ilia da bisili dahan." 8 Yesu da ema amane sia: i, "Di wa: legadole, dia debea gaguia gadole, gisa masa." 9 Amalalu, mae aligili, amo dunu da uhini, ea debea gaguia gadole, gisa asi. Amo esoha da Sa: bade eso. 10 Amaiba: le, Yu ouligisu dunu ilia da amo oloi uhi dunuma amane sia: i, "Wali da Sa: bade

bade eso Sema wadela: lesi. Be amo fawane hame, Gode da Ea Adadafa E da sia: beba: le, E amola Gode, Ela da defele E da sia: i dagoi. 19 Amaiba: le, Yesu da ilima bu adole i, `Na dilima dafawane sia: sa. Gode Egefe da hisu hawa: hamomu hamedei. E da Eda Ea hawa: hamonanebe ba: beba: le, amo hawa: E da hamosa. Eda Ea hawa: hamosu defele, Egefe da hamosa. 20 Eda da Egefema dogolegeiba: le, E da Ea hawa: hamosu Egefe Ema olelesi. Eno baligili hawa: hamosu E da Egefema olelemuba: le, dilia da fofogadigimu. 21 Eda da bogoi dunu uhini, ilima esalusu iaha, amo defele Egefe da Ea hanai defele ilima esalusu iaha. 22 Eda da dunuma fofada: su hou hame hamosa. E da fofada: su hou huluane Egefe Ema iaha. 23 Dunu huluane ilia Edadafa Ema nodone sia: sa. Ilia da Egefeda Ema nodone sia: musa: , Eda da Ema fofada: su hou i dagoi. Nowa da Egefeda Ema nodone hame dawa: sea, e da Edadafa Ema nodone hame dawa: sa. 24 Na da dilima dafawane sia: sa. Nowa da Na sia: nabasea amola Na Asunasisu Dunu amo Ea hou dafawaneyale dawa: sea, amo dunu da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. E da se imunusa: fofada: su mae hamone, bogosu sogebi yolesili, degele, eso huluane Fifi Ahoanusu sogebi amoga doaga: i dagoi. (aiōnios g166)

25 Na da dilima dafawane sia: sa. Eso da doaga: mu. Hame! Eso da doaga: i dagoi. Amo esoha bogoi

dunu da Gode Egefe Ea sia: nababeba: le, ilia bu hamosa. Be Gode da dilima nodone dawa: ma: ne, uhini wa: legadomu. 26 Edadafa da esalusua ea bai dilia da amo logo hame hogosa. Amaiba: le, dilia da agoane diala. Amola Gode da hamobeba: le, Egefe Na hou habodane dafawaneyale dawa: ma: bela: ? da amo bai defele diala. 27 Gode da Egefedafa amo 45 Na da dilia wadela: i houba: le, Na da Adama dili Dunu Egefe hamoiba: le, Gode da fofada: su hou diliwaneya udidimu, amo mae dawa: ma. Dilia da huluane amo hamoma: ne, Ema i dagoi. 28 Amo Mousesea ea hou dawa: beba: le, hamoma: beyale hou amoma mae fofogadigima. Bogoi dunu huluane dawa: sa. Be Mousesea, hi fawane da dilia wadela: i uli dogoi ganodini diala amo da Dunu Egefe ea sia: houba: le Godema fofada: mu. 46 Mousesea da Na nabimu. Amo eso da ba: mu. 29 Ea sia: nababeba: hou oleleusa: dedeiba: le, dilia Mousesea ea hou le, ilia bogoi uli dogoi yolesili, wa: legadomu. Noga: dafawanedafa dawa: i ganiaba, Na hou dafawaneyale le hamosu dunu da wa: legadole Fifi Ahoanumu. dawa: la: loba. 47 Be ea dedei dilia da dafawaneyale Wadela: i hamosu dunu da wa: legadole, se iasu hame dawa: beba: le, dilia da Na sia: habodane lama: ne, fofada: mu. 30 Na da Nisu hamedafa dafawaneyale dawa: ma: bala?"

hamosa. Gode Ea adoi defele, amo fofada: su fawane Na hamosa. Na da Na hanai hame be Na Asunasiu Dunu Ea hanai asigi dawa: su lili fawane Na da hamobeba: le, amo fofada: su hou da moloiwanedafa. 31 Na da Nisu Na hou olelesea, defea, na sia: da dafawaneyale agoane ba: mu. 32 Be Na sia: dilia dafawaneyale dawa: ma: ne, eno dunu (Gode) da fofada: sa. Ea sia: da dafawaneyale dawa: 33 Dilia da adola ahoasu dunu Yonema asunasiu dagoi. E da Na hou ilima moloiwane olelei. 34 Be na hou osobo bagade ba: su dunu da olelema, na da hame hanai. Be dilia Fifi Ahoanusu ba: ma: ne, amo sia: Na da sia: i dagoi. 35 Yone da nenanusu gamali agoane galu. Dilia da ea hadigi ganodini fonobahadi hahawane esalu. 36 Be Na olelesu da Yone ea ba: su olelei, amo baligi dagoi. Gode da Na hawa: hamosu Nama olelei dagoi. Amo hawa: hamosu da Na ada da Na asunasi, amo olelesa. 37 Na Ada da Na asunasiba: le, E da Na ba: su dunu esala. Dilia da Ea sia: hamedafa nabasu. Ea odagi dilia da hame ba: su. 38 Dilia da Ea asunasi Dunu dafawaneyale hame dawa: beba: le, Ea sia: da dilia dogo ganodini hame sala. 39 Dilia da Fifi Ahoanusu lamusa: Gode Sia: Dedei idilala. Be amo sia: da Na hou fawane olelesa. (aiōnios g166) 40 Be dilia da eso huluane Fifi Ahoanusu Nama edegemu higasa. 41 Na da osobo bagade dunu ilia nodosu hame hogosa. 42 Be Na da dilia hou dawa: Na dawa: loba, dilia dogo ganodini Godema asigi hou da hamedafa gala. 43 Na da Na Ada Ea adoiba: le misi, be dilia da Na hou dafawaneyale hame dawa: sa. Be eno dunu hi fawane hanaiba: le masea, amo dilia da hahawane ba: mu. 44 Dunu eno ilia dilima nodone sia: ma: ne, dilia hanaiwane

6 Amalalu, Yesu da Ga: lili Hano Wayabo bagade (eno sia: sa Daibiliase Wayabo) dusagaiga degele asi. 2 Dunu bagohame da Ea musa: hame ba: su olo uhinisu hou ba: i dagoiba: le, Ema fa: no boboge. 3 Yesu da agoloba: le hed: le, E amola Ea ado ba: su dunu, gilisili esalu. 4 Baligisu Lolo Nasu eso da gadene misunu galu. 5 Yesu da ba: le gagale, dunu bagohame Ema doaga: musa: manebe ba: i. E da Filibema amane adole ba: i, "Amo dunu huluane ilima ha: i manu ima: ne, ninia habodili bidi lama: bela: ?" 6 (E da Filibema ado ba: musa: , amane sia: i. Be Yesu Hi da Ea fa: no hamomu dawa: i galu.) 7 Filibe bu adole i, "Ninia da silifa fage 200 agoane amoga ha: i manu bidi lasea, dunu gilisi da bagadeba: le, ha: i manu da fonobahadi ba: mu." 8 Yesu Ea ado ba: su dunu eno, amo A: dalu (Saimone Bida eya) e amane sia: i, 9 "Goi fonobo da guiguda: esala. E da agi ga: gi biyale amola menabo aduna gagui gala. Be amo dunu huluane moma: ne, amo da defele hame ba: mu." 10 Yesu da ilima amane sia: i, "Dunu huluane ilima fima: ne sia: ma." (Amo sogebi gisi bagade dialu.) Amalalu dunu huluane fi galu. Dunu esalu da 5000 agoane. 11 Yesu da agi ga: gi lale, Godema nodone sia: ne gadole, fifili, dunu huluane fi dialu ilima sagoi. Menabo sagoma: ne E defele hamoi. Ilia da sadigia: i dagoi. 12 Dunu da sadiba: le, Yesu da Ea ado ba: su dunu ilima amane sia: i, "Hame mai dialu ha: i manu gilisili lama. Ninia udigili ha: digimu da defea hame." 13 Amalalu, huluane lale, amo musa: agi ga: gi biyale gala, dunu huluane ilia sadigia: iba: le, mogili hame mai dialu ha: i manu da daba fagoyale sali nabai amo lidi dagoi. 14 Dunu huluane da amo musa: hame ba: su dawa: digima: ne olelesu Yesu E hamoi ba:

beba: le, amane sia: i, "Dafawane! Musa: dunu da Asunasi Dunu amo Ea hou dafawaneyale dawa: ma! balofede dunu da misunu dedei. Amo da misi dagoi." Amo da Gode Ea hawa: hamosu." 30 Ilia amane sia: 15 Ilia da Yesu gasawane gagulaligili, E osobo bagade i, "Ninia dafawaneyale dawa: ma: ne, Di da adi musa: hina bagade dunu hamoma: ne dawa: i galu. Ilia hame ba: su dawa: digima: ne olelesu hamoma: bela: hanai hou ba: loba, Yesu da yolesili, goumi sogege ? Di da adi hamoma: bela: ? 31 Ninia aowalali da Hisu esalumusa: asi. 16 Daeya doaga: loba, Yesu Ea wadela: i ha: i manu hamedei soge amo ganodini ma: ado ba: su dunu da wayabo amoga doaga: le, 17 na nasu. Gode Sia: Dedei defele, 'E da muagado dusagai amoga fila heda: le, Gabena: iame moilaiga misi agi ilima !'" 32 Yesu E amane sia: i, "Na dilima doaga: musa: , hano da: iya bila ahoanu. Yesu da dafawane sia: sa. Mouseea ea dilima iasu da agidafa ilima mae misiniwane, soge da gasi. 18 Amalalu, fo muagado misi hame. Na Ada da agidafa muagado gasa bagade mabeba: le, hano da gafulubi ba: i. 19 misi dilima iaha. 33 Bai Gode da dilima agidafa i, Ado ba: su dunu da 6gilomida agoane sua: lalu, Yesu amola amo agidafa da Dunu. E da muagado misini, da mae magufale, hano da: iya ahoanu, dusagai osobo bagade fi dunu ilima esalusu iaha." 34 Ilia gadenewane manebe ba: i. Ilia bagadewane beda: amane sia: i, "Hina! Amo agi ninima sagolaloma?" 35 i galu. 20 Yesu E amane sia: i, "Mae beda: ma! Goe Yesu da bu adole i, "Na da Esalalalusu Agidafa. Nowa da Nase!" 21 Ea sia: nababeba: le, ilia bu hahawane da Nama doaga: sea, e da ha: su hamedafa dawa: Ema fila heda: ma: ne sia: i. E fila heda: le, dusagai mu. Nowa da Na hou dafawaneyale dawa: sea, e da mae aligili ilia musa: doaga: musa: ahoanu sogebe da hano hame hanamu. 36 Be Na da dilima sia: i, hano bega: doaga: i. 22 Golale hahabe, dunu huluane 'Dilia da Na hou ba: i dagoi, be dafawaneyale hame hano la: ididili mae degele esalu, dusagai afadafa dawa: sa.' 37 Dunu huluane amo Na Ada da Nama da ilia bega: dialu ilia dawa: i galu. Yesu da mae fila iaha, ilia da Nama doaga: mu. Nowa da Nama doaga: heda: le, Ea ado ba: su dunu fawane fila heda: le sea, amo Na da hamedafa sefasimu. 38 Bai Na da asi, ilia dawa: i. 23 Be eno dunu bagohame, dusagai Hebene sogege, Na hanai asigi dawa: su hamomusa: eno iliga fila heda: le, Daibiliase soge yolesili, hano hame misi. Be Na asunasisu, Gode, amo Ea hanai bega: misini, (amo sogebe Yesu da Godema nodone asigi dawa: su hamomusa: , Na da misi dagoi. 39 sia: ne gadole, ha: i manu E da dunu bagohame Gode Ea hanai asigi dawa: su da agoane. Dunu ilima sadima: ne sagoi) amo sogebe gadenewane huluanedafa E da Nama iabe, amo Na da hamedafa doaga: i. 24 Yesu amola Ea ado ba: su dunu da amo yolesimu. Be soge wadela: mu eso amoga, Na da ili sogebe hame esalebe, amo dunu huluane ba: loba, huluane wa: legadolesimu. 40 Bai Na Ada da agoane ilia amo misi dusagaiga ili fila heda: le, asili, Gabena: hanai gala. Nowa dunu da Gode Eagofedafa Ea hou iame moilaiga Yesu hogomusa: asi. 25 Hano bega: dafawaneyale dawa: sea, Ialegagusia, huluane da Fifi doaga: le, dunu huluane da Yesu hogole ba: loba, Ahoanusu lamu., amola soge wadela: mu eso amoga Ema amane sia: i, "Olelesu! Di da habogala guiguda: Na da amo dunu wa: legadolesimu." (aiōnios g166) 41 misila: ?" 26 Yesu E bu adole i, "Na dilima dafawane Yesu da, "Na da agi muagado misi," amo sia: beba: sia: sa. Dilia da Na musa: hame ba: su dawa: digima: le, Yu dunu huluane da hihini egasu. 42 Ilia amane ne olelesu hamoi noga: le dawa: digiba: le Na hame sia: i, "Amo dunu da nowala: ? E da Yousefe ea mano hogosa. Be dilia da agi sadini mai dagoiba: le Na Yesu fawane. Ea ada amola ame, ninia dawa: E da hogolala. 27 Hedolo wadela: mu ha: i manu amo abuliba: le muagado amoga sa: i sia: bela: ?" 43 Yesu lama: ne, mae hawa: hamoma. Be ha: i manu mae da bu adole i. "Dilia gilisili egale mae sia: ma! 44 dasale, Fifi Ahoanusu imunu lili, amo lama: ne Nowa dunu Gode da Nama hame hiougili iasea, amo hawa: hamoma. Gode, Adadafa, da Dunu Egefe dunu da Nama misunu hamedei ba: mu. Be nowa da ilegei dagoiba: le: , Dunu Egefe da amo ha: i manu Nama masea, Na da soge wadela: mu eso amoga dilima imunu." (aiōnios g166) 28 Amaiba: le, ilia da e wa: legadolesimu. 45 Balofede dunu ilia musa: Ema adole ba: i, "Ninia da Gode Ea hanai hawa: dedei diala agoane, 'Gode da dunu huluanedafa ilima hamomusa: , adi hamoma: bela: ?" 29 Yesu E bu olelemu.' Dafawane! Nowa da Na Ada Ea sia: noga: adole i, "Gode Ea hawa: hamosu da agoane gala. Ea le nabasea, e da Nama maha. 46 Bai dunu huluane

ilia da Gode Ea odagi hame ba: i. Be Godema misi dafawaneyale hame dawa: be." (Dafawaneyale hame dunu, Na fawane da Adadafa ba: su. 47 Na da dilima dawa: mu dunu, amola dunu afadafa da hobea Ema dafawane sia: sa! Nowa da dafawaneyale hame dawa: sea, hohonomu, amo Yesu da musa: dawa: i galu.) 65 e da Fifi Ahoanusu lai dagoi. (aiōnios g166) 48 Na da Amalalu, E amane sia: i, "Amaiba: le, Na Ada da logo esalusu agi gala. 49 Dilia aowalali fi dunu da hafoga: i hame fodosea, dunu da nama misunu logo hamedafa soge amo ganodini ma: na sadini mai. Be ilia huluane ba: mu, amo Na da dilima sia: i dagoi." 66 Amo da bogoi dagoi. 50 Be muagado misi agi da hisu. sia: nababeba: le, Yesu Ea fa: no bobogesu dunu Nowa da amo agi nasea, e da hame bogomu. 51 Na bagohame sinidigili, bu Yesuma hame fa: no bobogei. da Agi Esalebe agoane muagadonini guiguda: sa: i. Nowa da amo agi nasea, e da mae bogole, eso huluane esalalalumu. Agi Na da ema imunu liliq da Na hu. Amo da osobo bagade fi dunu ilia esaloma: ne, Na da iaha." (aiōn g165) 52 Amo sia: nababeba: le, dunu huluane ougiliwane sia: ga gegei, "Amo dunu da habodane ninia moma: ne Ea hu ninima ima: bela: ?" 53 Yesu da ilima amane sia: i, "Na dilima dafawane sia: sa. Dilia Dunu Egefe Ea hu hame nasea, amola Ea maga: me hame nasea, dilia da Fifi Ahoanusu hamedafa ba: mu. 54 Be nowa da Na hu nasea amola Na maga: me nasea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. Amola Na da soge wadela: mu eso amoga amo dunu esaloma: ne wa: legadolesimu. (aiōnios g166)

55 Bai Na hu da ha: i manudafa. Na maga: me da hano nasudafa. 56 Nowa da Na hu nasea amola Na maga: me nasea, amo dunu da Na ganodini esalumu. Amola Na da ea da: i hodo ganodini esalumu. 57 Adadafa esala da Na asunasi dagoi. E da esalebeba: le, Na da esala. Amo defele, nowa da Na da: i hodo nasea, Na da esalebeba: le, amo dunu da esalumu. 58 Amaiba: le, noga: le dawa: ma! Na sia: i liliq da agidafa muagado misi. Dilia aowalali fi dunu da ma: na mai dagoi be huluane da fa: no bogoi. Nowa da Na sia: i agi agoane nasea, e da mae bogole eso huluane Fifi Ahoanumu." (aiōn g165) 59 Yesu da Gabena: iame sinagogue diasu ganodini, amo sia: huluane olelei. 60 Yesu Ea fa: no bobogesu dunu, mogili bagohame, amo sia: nababeba: le, amane sia: i, "Waiye! Amo olelesi da ga: nasi bagade. Nowa da nabima: bela: ?" 61 Be Yesu da ilia wamolegei hihini sia: dasu dawa: i galu. E da ilima amane sia: i, "Amo sia: nababeba: le, dilia hihibala: ? 62 Ebeda! Dilia da Dunu Egefe Ea musa: esalu sogebi amoga hed: lebe ba: sea, adi hamoma: bela: ? 63 Gode Ea A: silibu Hi fawane da esalusu iaha. Dunu ea gasa hou da hamedei galebe. Na sia: dilima sia: i, amo da Gode Ea A: silibu esalusu dilima ima: ne oule maha. 64 Be mogili dilia dafawaneyale hame dawa: be." (Dafawaneyale hame dunu, Amalalu, E amane sia: i, "Amaiba: le, Na Ada da logo hame fodosea, dunu da nama misunu logo hamedafa bagohame sinidigili, bu Yesuma hame fa: no bobogei. 67 Amalalu, Yesu da Ea ado ba: su dunu fagoyale gala ilima amane adole ba: i, "Dilia amola? Dilia, da Na yolema: bela: ?" 68 Saimone Bida da bu adole i, "Hina! Ninia nowa dunuma masa: bela: ? Disu da eso huluane Fifi Ahoanusu Sia: gagui gala. (aiōnios g166) 69 Amola wali ninia da dafawaneyale hame dawa: be. Di da Hadigi Ida: iwane Dunu. Amola Gode da Di ninima asunasi dagoi." 70 Yesu da bu adole i, "Dilia fagoyale gala, dilima Na da ilegei dagoi. Dafawanelia: ? Be dilia gilisisu amo ganodini afadafa da Sa: ida: ne dunu." 71 Amo sia: beba: le, E da Yudase (Saimone Isaga: liode ea mano) ea hou olelei. Yudase da ado ba: su fagoyale ilia gilisisu ganodini esalu. Be e da Yesu fa: no hohonomu dawa: i.

7 Amalalu, Yesu da Ga: lili soge ganodini lalu. Yu ouligisu dunu da Yesu medole legemu logo hogoi helebeba: le, E da Yudia soge ganodini lalumu yolesiagai. 2 Yu dunu ilia Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu eso da gadenei ba: i. 3 Amaiba: le, Yesu Ea eyalali da Ema amane sia: i, "Amo soge yolesili, Yudia sogega masa! Dia fa: no bobogesu dunu Dia gasa bagade hawa: hamonanebe ba: ma: ne, Di masa! 4 Nowa dunu da ea hou huluane eno dunuma olelemusa: dawa: sea, e da ea hou hame wamolegesa. Di da amo hou hamobeba: le, osobo bagade dunu huluane ba: ma: ne olelema." 5 Yesu Ea eyalali da Ea hou dafawaneyale hame dawa: beba: le, Ema amane sia: i. 6 Yesu da ilima amane sia: i, "Na ilegei eso da wali hame. Be dilima eso huluane da defele agoane diala. 7 Osobo bagade fi dunu da dilima higale hamomu hamedei. Be Na da osobo bagade fi dunu ilima ilia wadela: i hou olelebeba: le, ilia da Na higasa. 8 Dilia amo Lolo Nasu amoga hed: ma. Na ilegei eso da hame doaga: beba: le, Na da hame misunu." 9 Amo sia: nanu, Yesu da Ga: lili sogega ouesalu. 10 Yesu Ea eyalali da Lolo Nasu amoga asi dagoiba: le, Yesu da fa: no asi. Be E da wamowane doaga: musa: asi. 11 Yu ouligisu dunu

da Lolo Nasu amoga, Yesu hogolalu. "E da habila: soge ninia huluane dawa." 28 Yesu da Debolo Diasu ?" ilia amane adole ba: i. 12 Dunu bagohame da ganodini olelelaloba, E da ha: giwane wele sia: i, "Na amo gilisisu ganodini bagadewane sadoga sia: dalu. hou amola Na amoganini misi soge, dilia dafawane Mogili, "E da dunu ida: iwane gala!" ilia da sia: su. dawa: bela: ? Na da Na hanaiba: le hame misi. Na Mogili, "E da dunu hulanema ogogosa!" ilia da sia: Asunasisu Dunu Gode da dafawanedafa. Be dilia da su. 13 Be ilia da Yu ouligisu dunu ilima beda: iba: Gode hame dawa! 29 Be Na da Gode dawa: Na da le, ha: giwane hame, be udigili sadoga sia: su. 14 Ema misi. Amola E da Na asunasi, amo Na dawa: !" Lolo Nasu eso da dogoa mogili hamoi dagoi, mogili 30 Amalalu, Yesu ilia afugili gagumusa: dawa: i galu, dialu, amo esoha Yesu da Debolo Diasuga doaga: be hamedei. Bai Ea ilegei eso da hame doaga: iba: le, Ea olelesu muni hamoi. 15 Ea sia: nababeba: le, le, gagulaligim da hamedei. 31 Be dunu bagohame Yu ouligisu dunu huluane da fofogadigi. Ilia amane amo gilisisu ganodini, ilia da Ea hou dafawaneyale sia: i, "Amo dunu da sugulu hame hamoiba: le, E dawa: i galu. Ilia amane sia: i, "Mesaia da doaga: sea, da habodane asigi dawa: su bagadedafa ganabela: E da amo dunu Ea musa: hame ba: su dawa: digima: ?" 16 Yesu E bu adole i, "Na olelei da Na olelesu ne olelesu hamoi amo baligima: bela: ?" 32 Fa: lisi hame. Gode da Na asunasiba: le, olelesu liligi da dunu da dunu huluane ilia Yesu Ea hou sadoga sia: Gode Ea: 17 Nowa dunu da Gode Ea hanai liligi dabe nabi dagoi. Amaiba: le, ilia amola gobele salasu hamomusa: dawa: sea, Na adosu da Na hanai liligi ouligisu dunu, da Debolo sosodo aligisu dunu, Yesu hame be Gode Ea hanai liligi fawane, amo dunu da gagulaligima: ne, asunasi. 33 Yesu E amane sia: dawa: mu. 18 Nowa dunu da hi sia: fawane olelesea, i, "Na da dili gilisili fonobahadi fawane bu ouesalu, e da hi logo fawane hahamomusa: dawa: Be Na da amalu asili Na Asunasisu Dunu Ema buhagimu. 34 Gode Ea hadigi hou olelemusa: hanaiba: le, Na hou Dilia da Na hogoi helele be hame ba: mu. Na masunu da moloidafa, ogogosu hame dawa: 19 Mousese da sogega dilia masunu da hamedei." 35 Yu ouligisu dilima Sema huluane i dagoi. Dafawanelia: ? Be dilia dunu ilia gilisili sia: dasu, "Ninia hogole hame ba: mu da amo Sema nabawane hame hamosa. Dilia abuliba: E da sia: beba: le, E da habodili masa: bela: ? E da le Na medomu logo hogoi helebelia: ?" 20 Dunu Galigi moilai bai bagade, amo ganodini ninia fi dunu bagohame Ema amane sia: i, "Fio liligi da Dia baligiga esala, amoga Galigi dunu olelela masa: bela: ? 36 aligisa. Nowa da Di medomu logo hogosala: ?" 21 Ninia da hogole ba: loba hamedei E da sia: sa. Ea Yesu E bu adole i, "Na da musa: hame ba: su dawa: masunu sogega ninia masunu da hamedei E sia: sa. digima: ne olelesu afadafa hamoiba: le, dilia huluane Amo sia: da adi baila?" 37 Lolo Nasu dagomusa: da fofogadigi. 22 Dilia dunu mano gadofo damuni , mimogo eso amoga, Yesu da wa: legadole, ha: fasima: ne, Mousese sia: i (be Mousese hame, dilia giwane wele sia: i, "Nowa da hano hanai galea, Nama aowalali fi dunu da amo hamoma: ne sia: i.). Amaiba: hano manusia: misa! 38 Gode Sia: Dedei da amane le, dilia Sa: bade esoga, goi ea gadofo damuni fasisa. defele ba: mu, 'Nowa da Na hou dafawaneyale dawa: 23 Dilia da Mousese ea sema fisaa: besa: le, Sa: bade sea, ea dogoga esalalalus hano da nawa: li agoane esoga goi ea gadofo damuni fasisa. Amaiba: le, Na a: imasunu!" 39 Yesu da amo sia: , dunu da Ea hou da Sa: bade esoga dunu dafawane uhibiba: le, dilia dafawaneyale dawa: beba: le, Gode Ea A: silibu lamu, abuliba: le Nama ougibela: ? 24 Osobo bagade dunu amo hou olelemusa: sia: i. Be amo esoha, Yesu da Ea ilia da: i dabuagado ba: su amoga fofada: su yolele, hadigi bu lama: ne hame wa: legadolisiba: le, Gode houdafa amoga fofada: mu da defea." 25 Amoha da Ea A: silibu amo osobo bagade dunu ilima hame i. Yelusaleme dunu mogili da amane sia: i, "Yu ouligisu 40 Dunu gilisi amo ganodini, mogili Ea sia: nababeba: dunu ilia da amo dunu medole legemusa: dawa: lala. le amane sia: i, "Amo dunu da Balofededafa." 41 26 Be E da hadigi ganodini dunu huluane nabima: ne Eno mogili amane sia: i, "E da Mesaia." Be eno ilia sia: nana. Ea logo ilia hame hedofasa. Ebenda! E da amane sia: i, "Mesaia da Ga: lili soge amoganini Mesaiadafa ilia da dafawaneyale dawa: bela: ? 27 Be hame misunu. 42 Gode Sia: da agoane dedei diala. hame! Mesaia da doaga: sea, E da amoganini misi Mesaia da Da: ibidi ea fi amoga misini, Da: ibidi ea soge ninia da hame dawa: mu. Be amo dunu Ea misi moilai Bedeleheme amo ganodini lalelegemu." 43

Amaiba: le, Yesu Ea houba: le, dunu gilisisu da mogi
dagoi. 44 Mogili Yesu ilia afugili gagulaligimu dawa: amane sia: i, "Ili da habila: ? Dima se imunusa: fofada: i galu. Be ilia loboga hamedafa gagui. 45 Debolo su dunu esalabela:?" 11 Uda da bu adole i, "Hina! sosodo aligisu dunu, Yesu mae gaguiwane, buhagiba: Dunu da hamedafa." Yesu E amane sia: i, "Amaiba: le, gobele salasu ouligisu dunu amola Fa: lisi dunu, le, Na, dima se imunusa: hame fofada: sa. Hahawane ilima amane adole ba: i, "Dilia da abuliba: le amo masa! Be wadela: i hou bu mae hamoma!" 12 Yesu dunu hame oule misibala:?" 46 Sosodo aligisu dunu da bu Fa: lisi dunu ilima sia: i, "Na da osobo bagade da bu adole i, "Eno dunu da amo dunu Ea sia: i Hadigi diala. Nowa da Nama fa: no bobogesea, e agoane hamedafa sia: su." 47 Fa: lisi dunu da ougili da gasi ganodini mae asili, Fifi Ahoanusu Hadigi ba: amane sia: i. "E da dilima amola ogogobela: ? 48 mu." 13 Fa: lisi dunu da Ema amane sia: i, "Dia hou Adoma! Yu ouligisu dunu afadafa fawane ma Fa: Disu olelebeba: le, dia sia: da dafawane hame." 14 lisi dunu afadafa fawane da Ea hou dafawaneyale Yesu E bu adole i, "Nisu da Na hou olelesa. Be Na dawa: bela: ? Hame mabu! 49 Be Ea sia: nabasu amoga misi soge amola Na masunu soge, Na dawa: dunu huluane ilia da Mousese ea Sema hame dawa: beba: le, Na adosu da dafawane. Be dilia da Na misi beba: le, Gode da ilima gagabusu aligima: ne ilegei soge amola Na masunu soge hamedafa dawa: 15 dagoi!" 50 Fa: lisi dunu afae ea dio amo Nigoudimase Dilia da osobo bagade dunu defele dunu eno ilia hou da goegami esalu. E da musa: Yesuma asi dunu. E abodele fofada: sa. Be Na da dunu ilia hou hamedafa da eno Fa: lisi dunuma amane sia: i, 51 "Ninia da abodele fofada: sa. 16 Be Na da abodele fofada: dunu ema se iasu ima: ne fofada: musa: dawa: sea, sea, Na abodele fofada: su da dafawane ba: mu. ninia hidadea ea sia: nabalu, ea wadela: i hou hamoi Bai Nisu da hame fofada: mu be Na Ada, E da Na hidadea ba: mu, amo ninia Sema da agoane sia: sa. asunasiba: le, Ani abodele fofada: mu. 17 Dilia Sema Udigili se iasu imunu da hamedei." 52 Ilia ougili bu da agoane dedei diala, 'Ba: su dunu aduna da gilisili adole i, "Di amola da Ga: lili dunula: ? Di da Gode Sia: Dedei hogoi helele, balofede dunu da Ga: lili dawa: ma.' 18 Na Nisu da Na sia: da dafawane sia: soge amoga da misunu hamedafa ba: mu." sa! Amola Na Ada (E da Na asunasi) E da Na sia: da dafawane ilegele sia: sa." 19 Ilia da Ema amane adole ba: i, "Dia Ada da habila: ?" Yesu E bu adole i, "Dilia da Na amola Na Ada, hamedafa dawa: Dilia da Na dawa: i ganiaba, dilia da Na Ada amola dawa: la: loba." 20 Yesu da Debolo Diasuga, muni salasu gaguli ligisisu sesei amo ganodini esalu, amo sia: huluane olelalu. Be Ea ilegei eso da hame doaga: beba: le: , ilia da E hame afugili gagulaligi. 21 Yesu da ilima bu sia: i, "Na da ga masunu. Dilia da Na hogoi helele, be dilia da wadela: i hou hame gogolema: ne olofiwane bogomu. Dilia da Na masunu sogega masunu hamedei!" 22 Amalalu, Yu ouligisu dunu ilia amane sia: i, "Ea masunu sogega ninia masunu gogolei, E da sia: sa. Amo bai da E da Hi loboga Hi gobele medole legema: bela: ?" 23 Yesu E bu adole i, "Dilia da osobo bagade guiguda: dunu. Be Na da muagado misi. Dilia da osobo bagade dunu, be Na da osobo bagade dunu hame. 24 Amaiba: le, dilia wadela: i hou mae gogolema: ne olofolewane bogomu, amo Na da sia: i dagoi. 'Na da Nisu' adoi defele, dilia dafawaneyale hame dawa: sea, dilia wadela: i hou

8 Amalalu, dunu huluane da ilia diasuga asi. Be Yesu da Olife Goumiga asi. 2 Hahabedafa, E da bu Debolo Diasuga misi. Dunu huluane Ema gilisila misini, E da fili, ilima sia: olelelalu. 3 Sema olelesu dunu amola Fa: lisi dunu, da uda amo da inia dunuma fi, ema fofada: musa: hiouginana misi. Ilia da amo uda, dunu ilia gilisisu midadi leloma: ne logei. 4 Ilia da Yesuma amane sia: i, "Olelesu! Ninja da amo uda wadela: i hou hamonanebe ba: i dagoi. 5 Ninja Sema amo ganodini Mousese da amane sia: i, 'Dilia agoai wadela: i hamosu uda igiga medole legema!' Dia da adi dawa: bela: ?" 6 Ilia da amo sia: Yesu dafama: ne olelema: ne sia: i. Be E da beguduli, Ea lobo sogo amoga osoboa dedei. 7 Ilia Ema adole boba: sa lelebe ba: loba, Yesu da molole ilima amane sia: i, "Defea! Nowa dunu da wadela: i hou hamedafa hamoi galea, amo dunu da bisili amo uda bogoma: ne igiga gala: ma." 8 Amalalu, E bu beguduli, osoboa bu dedei. 9 Amo sia: nababeba: le, ilia huluane afae afae, asigilai hidadea, eno fa: no, amo sogebi yolesili asi. Amalalu, Yesu Hisu amola wadela: i hamosu uda,

mae gogolema: ne olofolewane bogomu!" 25 "Di da adole i, "Gode Hisu fawane da ninia Ada - eno hame. nowala: ?" ilia da Ema adole ba: i. Yesu E bu adole i, Ninia da dafawane Gode Ea mano esala!" 42 Be "Na da dilima musa: adoi defele 'Na da Nisu!'" 26 Na Yesu E bu adole i, "Gode da dilia Eda dafawane da dilima diliwaneya udidimusa: , sia: bagade gala. esala ganiaba, Na da Godema guiguda: misiba: le, Be Na Asunasisu Dunu Ea hou da dafawanedafa, dilia da Nama asigila: loba. Na da Ni hanaiba: le amola Na da Ea Nama olelesu fawane, osobo bagade hame, be E da asunasiba: le Na da misi dagoi. 43 dunuma bu olelesa. 27 Be Yesu da Adadafa Ea hou Dilia abuliba: le Na adosu hame dawa: bela: ? Dilia ilima olelei, amo ilia da hame dawa: i. 28 Amaiba: le, da Na sia: nabimu higabeba: le, hame dawa: 44 E da ilima amane sia: i, "Dilia Dunu Egefe gagua Dili da dilia eda Sa: ida: ne amo ea mano esala. gadosea, 'Na da Nisu' amo Na adoi defele, amo dilia Dilia ada ea hanai asigi dawa: su liligi, amo dilia da dafawaneyale dawa: mu. Na da Na hou hame da hanai gala. E da musa: degabo medole legesu be Adadafa Ea olelei fawane Na olelesa, amo dilia hou dawa: lalu. Ea dogo ganodini, dafawane hou da dawa: mu. 29 Na Asunasisu Dunu da mae yolele hamedafa dialebeba: le, e da moloidafa hou hamomu Na fidilala. E da Na hamedafa yolemu. Bai Na da gogolesa. E da ogogole sia: sea, e da ea houdafa eso huluane E hahawane ba: ma: ne, hamonana." 30 fawane hamosa. Bai e da ogogosu dunu, amola Dunu bagohame amo Yesu Ea sia: nababeba: le, fedede agoane, ogogosu hou huluane da ea manolali ilia da Ea hou lalegagu dagoi. 31 Yesu da Ea hou gala. 45 Be Na da dafawane sia: fawane olelebeba: dafawaneyale dawa: su dunu ilima amane sia: i, "Dilia le, dilia da Na sia: dafawaneyale hame dawa: sa. 46 da Na olelesu nabawane hamosea, dilia da Na fa: Dilia da Na hou huluane abodesea, wadela: i hou no bobogesu dunudafa esalumu. 32 Amasea dilia hamedafa ba: mu. Na da dafawane sia: olelebeba: le, da dafawane hou dawa: mu., amola dafawane hou dilia abuliba: le dafawaneyale hame dawa: bela: ? 47 da dilia halegale ahoanoma: ne, dili se iasu diasu Nowa da Gode Ea fi ganodini esalea, e da Gode Ea logo doasimu." 33 Ilia bu adole i, "Ninia da A: ibalah: sia: naba. Be dilia da Godema hame madelagiba: le, me ea manoga fifi mana. Ninia se iasu udigili hawa: dilia da Ea sia: hamedafa naba." 48 Ilia da Yesuma hamomu hame dawa: Ninia se iasu diasu logo doasili, amane adole ba: i, "Di da Samelia dunu, amola Fio udigili hahawane ahoanumu, amo sia: bai da adi liligi da Dia dogo ganodini aligila sa: i dagoi. Amo sia: baila: ?" 34 Yesu da ilima amane sia: i, "Na dilima ninia sia: beba: le, ninia dafawane sia: ! Dafawanel: dafawane sia: sa! Wadela: i hamosu dunu da wadela: ?" 49 Yesu E bu adole i, "Na da Fio liligi hame. Na da i hou amoma ea udigili hawa: hamosu dunu agoane. Na Adama nodosa. Be dilia da Nama hame nodosa. 35 Udigili hawa: hamosu dunu da sosogo fi ganodini 50 Na hadigi hou hidale gagua gadomusa: , amo Na hame dawa: Be eno Dunu da Na hadigi hou gagua dunu mano lalegei, amo da ea fidafa amo ganodini gadomusa: logo hogosa. Amo da Gode. E da Na mae fisili, esalumu. (aiōn g165) 36 Gofedafa da dili fidima: ne fofoda: sa. 51 Na dilima dafawane sia: halegale masa: ne hamosea, dilia da dafawanedafa sa. Nowa da Na olelesu nabawane hamosea, e da halegale ahoanumu. 37 Dilia da A: ibalah: me ea fi bogosu hamedafa ba: mu." (aiōn g165) 52 Ilia da Ema dunu amo Na dawa: Be dilia da Na olelesu higabeba: 53 Ninia ada A: amane sia: i, "Defea! Wali ninia hananewane dawa: le, Na medole legemu logo hogoi helesa. 38 Na da Di da Fio liligi gala. A: ibalah: me da bogoi dagoi, Na Ada Ea olelei dilima olelesa. Be dilia da dilia ada amola balofede dunu huluane, ilia bogoi. Be Di da ea olelei hamosa." 39 Ilia da Ema bu adole i, "Ninia nowa dunu da Dia olelesu nabasea hame bogomu ada da A: ibalah: me!" Be Yesu E amane sia: i, "Dilia amo ogogolewane olelesa. (aiōn g165) 53 Ninia ada A: da A: ibalah: me ea mano dafawane esala ganiaba, ibalah: me da bogoi. Dia hou da A: ibalah: me ea dilia da A: ibalah: me ea hou defele hamola: loba. hou baligila: ? Balofede dunu amola ilia bogoi. Di da 40 Na da Godema nabi dafawane sia: fawane dilima nowa dunula: ? Di da adi dawa: bela: ?" 54 Yesu E bu olelesu. Be dilia da Na medole legemusa: dawa: lala. adole i, "Na da Na hou Ni fawane nodosa ganiaba, A: ibalah: me da agoane hou hamedafa hamosu. amo da bai hamedei ba: la: loba. Be Na Ada (amo da 41 Dilia da dilia ada ea hou defele hamosa." Ilia bu dilia Gode, dilia sia: sa) Hi fawane da Na hou nodone

gaguia gadosa. 55 Dilia da Gode hamedafa dawa: odagi dodoxemusa: masa: ne sia: i. Na da asili, odagi su. Be Na da E dawa: Na da Gode hame dawa: sia: dodoxelalu, na da bu hahawane ba: i." 12 Ilia amane noba, Na da dili defele, ogogosu dunu esalala: loba. adole ba: i, "Amo dunu da habila: ?" E bu adole i, Be Na E dawa: , amola Ea sia: nabawane hamosa. "Na hame dawa: !" 13 Amalalu, ilia da musa: si dofoi 56 Dilia eda A: ibalaha: me, e da Na misunu eso ba: dunu amo Fa: lisi dunu ilima oule asi. 14 Yesu da mu amo dawa: beba: le, nodone dawa: i galu. Na misi fafu hamone, si dofoi dunu ea si fadegai, amo eso da eso, e da ba: lalu, hahawane bagade ba: i." 57 Ilia da Sa: bade eso galu. 15 Amo dunu ea bu ba: su hou Yesuma amane sia: i, "Dia lalelegele, ode50esalu, habodane lai, Fa: lisi dunu da ema bu adole ba: i. E amoga hame doaga: i. Di da A: ibalaha: me ba: bela: da ilima amane sia: i, "E da na siga fafu legei. Na ?" 58 Yesu E bu adole i, "Na da dilima dafawane sia: odagi na dodoxelalu, waha hahawane ba: sa." 16 Fa: sa: A:ibalaha: me da hame lalelegeloba, amo esoga, lisi dunu mogili da amane sia: i, "Amo hamosu dunu 'Na da Nisu' amo Na adoi defele Na da esalu." 59 da Godema hame misi. E da Sa: bade eso sema hame hamosu." Be eno da amane sia: i, "Wadela: i hamosu dunu da musa: hame ba: su ilegei hou ninia waha ba: i, habodane hamoma: bela: ?" Amaiba: le ilia asigi dawa: su hisu hisu hamoiba: le, mogi. 17 Amalalu, Fa: lisi dunu da amo dunuma bu adole ba: i, "Amo dunu dia si fadegai di da sia: sa: Amaiba: le, amo dunu da nowa dunula: ?" E bu adole i, "E da balofede dunu." 18 Be Yu ouligisu dunu, ilia da amo dunu da musa: si dofoi galu dafawaneyale hame dawa: i. Amaiba: le ilia da ea eda, amola ame, ilima misa: ne sia: i. 19 Ilia da elama amane sia: i. "Amo dunu da alia manola: ? E da si dofoiwane lalelegei alia da sia: beba: le, e da wali abuliba: le bu ba: sala: ?" 20 Ea ada amola ame bu adole i, "E da ania mano ania dawa: E da si dofoiwane lalelegei, ania dawa: 21 Be e da habodane uhibala: ? Nowa dunu da e uhibala: ? amo ania hame dawa: Ema adole ba: ma! E da asigilaiba: le bu adole imunusa: dawa:" 22 Ela da Yu ouligisu dunu ilima beda: iba: le amane sia: i. Bai Yu ouligisu dunu ilia musa: amane sia: i dagoi, "Nowa dunu da Yesu da Mesaia dafawaneyale dawa: be sia: sea, amo ninia da sinagoge diasuga fadegale sefasimu." 23 Amaiba: le ea ada amola ame, amane sia: i, "E da asigilaiba: le, ema adole ba: ma." 24 Fa: lisi dunu da musa: si dofoi dunu bu eno ilima misa: ne sia: i. Ilia da ema amane sia: i, "Di da Gode Ea Dioba: le, dafawane sia: fawane sia: ma. Dia uhiniyu dunu da wadela: i hamosu dunu, amo ninia dawa: !" 25 E bu adole i, "E da wadela: i hamosu dunu o dunu ida: iwane gala amo na hame dawa: Liligi afadafa fawane na dawa: Na da musa: hame ba: su be waha ba: lala." 26 Ilia amane sia: i, "E da dima adi hamobel: ? Dia si dofoi E da habodane hahamobel: ?" 27 E bu adole i, "Na da dilima olelei dagoi be dilia hamedafa

9 Yesu da logoga ahoanoba, dunu da musa: si dofoiwane lalelegei lelebe ba: i. 2 Yesu Ea ado ba: su dunu da Ema amane adole ba: i, "Olelesu! Nowa ea wadela: i hou hamoiba: le, amo dunu da si dofoiwane lalelegebela: ? Ea wadela: i houba: le o eda amola eme, ela wadela: i houba: le agoane ba: sala: ?" 3 Yesu E bu adole i, "Amo si dofoi bai da ea, o eda amola ame ilia wadela: i hou hamoiba: le hame. Be bai da dunu eno ilia Gode Ea hadigi bagade hou ba: ma: ne, e da si dofoi. 4 Eso da diga: beba: le, Na Asunasisu Dunu Ea hawa: hamosu amo ninia hamomu da defea. Gasi da doaga: muba: le, hobea hawa: hamomu da hamedei ba: mu. 5 Na da osobo bagadega esalea, Na da osobo bagade ea hadigi dialebel!" 6 Amo sia: nanu, Yesu da osoboga defo aduga: le, amo defo hano amola osobo bibiagone, fafu hamoi. E da amo fafu si dofoi dunu ea siga legei. 7 Yesu da ema amane sia: i, "Dia odagi dodoxemusa: , Siloua: me wayaboga masa." (Siloua: me dawa: loma: ne da Asuna Asi). Amalalu, amo dunu da asili, hanoga dodoxelalu, ea si fadegaiwane buhagi. 8 Amalalu, ea na: iyado dunu, amola dunu amo da e musa: edegemusa: lelebe ba: i, ilia amane adole ba: i, "Dunu da musa: logo bega: muni edegemusa: fibi, amo dunu da waha misi dunula: ?" 9 Mogili ilia amane sia: i, "E da amo dunu!" Be eno ilia amane sia: i, "Amo dunu hame. Be ea ba: su da amo dunu ea ba: su defele." Be musa: si dofoi dunu hisu amane sia: i, "Na da amo dunu." 10 Ilia da ema amane sia: i, "Amaiba: le, di da habodane wali siga ba: sala: ?" 11 E bu adole i, "Dunu Ea dio amo Yesu, E da fafu hamone, na siga legele, na da Siloua: me wayaboga na

nabi. Abuliba: le bu adoma: bela: ? Dilia, Ema fa: no da gadili ahoasea, E da ilima bisili ahoa. Ilia da Ea bobogemusa: dawa: bela: ?” 28 Ilia da ema lasogole sia: dawa: beba: le, ilia da Ema fa: no bobogesa. 5 amane sia: i, “Di da amo dunu Ea ado ba: su dunu Ilia da eno dunuma hamedafa fa: no bobogemu. Amo esala. Be ninia da Mousese ea ado ba: su dunu. 29 dunu ea sia: ilia da hame dawa: beba: le, ilia eba: le Gode da Mousesema sia: i, amo ninia dawa: Be amo hobeale masunu.” 6 Yesu da amo fedege sia: ilima dunu da habodili misi, ninia da hamedafa dawa:” 30 E olelei, be ilia da amo ea bai hamedafa dawa: i. 7 bu adole i, “Goe da fotogadigisu liligi! Na si dofoi E Amaiba: le, Yesu E bu sia: i, “Na dilima dafawane sia: hahamoi, be E da habodili misi amo dilia hame dawa: sa. Na da sibi ilima Logo Holei gala. 8 Musa: misi 31 Gode da wadela: i hamosu dunu hame naba, ninia dunu huluane da wamolasu dunu esalu, be sibi da ilia dawa: Be Ea sia: nabawane hamosu dunu, amo ea sia: hame nabi. 9 Na da Logo Holeidafa. Nowa da sia: ne gadosu E da naba. 32 Osobo bagade degabو Nama golili dasea, e da gaga: su hou ba: mu. E da hahamosu esoha amola fa: no, si dofoi dunu ea si bu ganodini misini, gadili asili, gisi ha: i manu ida: iwane hahamoi amo hou da hamedafa ba: su. (aiōn g165) 33 ba: mu. 10 Wamolasu dunu da wamolamus: , medole Amo dunu da Godema hame maha ganiaba, E da legemusa: , amola gugunufinisimusa: maha. Na da amo hou hamomu hamedela: loba.” 34 Ilia bu adole i, esalusu nabaiwane gala, dilima imunusa: misi. 11 Na “Di da wadela: i hou amo ganodini lalelegele, asigilai da Sibi Ouligisu ida: iwane gala. Na sibi fidimusa: , dagoi. Di da abuliba: le ninima olelebel: ?” Amalalu, Na da bogomu hame hihi. 12 Bidi lama: ne hawa: ilia da amo musa: si dofoi dunu, sinagoge diasuga hamosu dunu da sibi ouligisu hame amola sibi da fadegale fasi. 35 Amo hou nababeba: le, Yesu da ea sibi hame. E da wufi (gasonasu sigua wa: me) amo dunu hogole ba: loba, ema amane adole ba: i, manebe ba: sea, sibi yolesili hobeale ahoa. Amasea, “Di da Dunu Egefe ea hou dafawaneyale dawa: sala: wufi da sibi ilia da: i gadelale, ilia gilisisu afafasa. ?” 36 Musa: si dofoi dunu da bu adole i, “Hina! Na 13 Bidi lama: ne hawa: hamosu dunu da bidi lama: dafawaneyale dawa: ma: ne, E da nowayale nama ne fawane hawa: hamonanebeba: le, amola e da olelema!” 37 Yesu da ema amane sia: i, “Amo di da sibima hame asigiba: le, hobeale ahoa. 15 Na da ba: i dagoi. E da wali dima sia: dahan.” 38 Amo dunu Sibi Ouligisu ida: iwane gala. Na Ada da Na dawa: da Yesuma muguni bugili, amane sia: i, “Hina Gode! amola Na da Na Ada dawa: Amo defele Na da Na Na da dafawaneyale dawa: be!” 39 Yesu E amane sibi dawa: amola ilia Na dawa: Na da ili gaga: musa: sia: i, “Na da osobo bagadega fofada: musa: misi. Si bogomu momagele esala. 16 Na sibi eno, ilia da amo dofoi dunu da bu ba: ma: ne, amola si noga: i dunu gagoi ganodini hame gagili sali. Na da ili oule misunu da mae ba: ma: ne, Na da misi dagoi.” 40 Mogili Fa: galebe. Ilia da Na sia: nabimu, amola ilia da sibi lisi dunu esalu, amo sia: nababeba: le, Ema amane gilisisu afadafa hamone, Sibi Ouligisu afadafa Ema adole ba: i, “Dia da nini si dofoi dunuyale dawa: bela: fa: no bobogemu. 17 Adadafa da Nama dogolegesa. ?” 41 Yesu da bu adole i, “Dilia da si dofoi ganiaba, Bai Na esalusu bu lama: ne, fisimu hame hihi. 18 dilia da hame ba: beba: le, wadela: i hou hame hamoi Dunu eno da Na esalusu hedofamu da hamedei. ba: la: loba. Be dilia da noga: le ba: sa amo dilia da Be Na hanaiba: le, Nisu da Na esalusu fisimu. Na sia: beba: le, dilia wadela: i hou da hame dedeboi, esalusu fisimu, Na defele esala, amola Na esalusu diala.”

10 Yesu E amane sia: i, “Na da dilima dafawane sia: sa! Dunu da sibi gagoi amoga hed: musa: , logo holeidafa mae golili be udigili eno logoga hed: sa, amo dunu da ougi wamolasu dunu agoane. 2 Be sibi gagoi logo holeidafa amoga golili masunu dunu da sibi Ouligisudafa Dunu. 3 Logo holei ouligisu dunu da Ouligisudafa golili misa: ne, logo ga: su doasisa. E da sibi ilia dio afae afae webeba: le, ilia da Ea sia: naba. E da Ea sibi gadili oule ahoa. 4 Sibi huluane

bu samogema: ne Na da defele esala. Amo hou hamoma: ne, Na Ada da Nama sia: i dagoi.” 19 Amo sia: nababeba: le, dunu gilisi da bu mogi. 20 Mogili bagohame amane sia: i, “E da Fio liligi ea baligiga aligisa. E da doula ahoa. Dilia abuliba: le Ea sia: nabala: ?” 21 Be eno ilia amane sia: i, “Dunu da Fio liligi aligibiba: le, agoane sia: mu da hamedei. Fio liligi da habodane si dofoi dunu ilia si fadegama: bela: ?” 22 Amo esoha, Yelusaleme moilai bai bagadega, ilia Debolo Diasu Modale Ligiagasu Lolo Nasu (Feast

of Dedication) hamonanu. Eso da anegagi esoha. Hano degele, Yone ea musa: hanoga fane salasus 23 Yesu da Debolo Diasu ganodini, Soloumane ea sogebi amoga buhagili esalu. 41 Dunu bagohame fila ahoasu amoga lalu. 24 Amalalu, dunu bagohame Ema misini, amane sia: i, "Yone da musa: hame ba: Ema guba: le aligili, Ema amane adole ba: i, "Di da su dawa: digima: ne olelesu hame hamosu. Be e da habogala ninima moloiwane olelema: bela: ? Di da amo dunu Ea hou huluane olelei. Amola Yone ea Mesaiala: ? Moloiwane ninima olelema." 25 Yesu adosu, amo huluane da dafawane." 42 Amalalu, amo da bu adole i, "Na da dilima adoi dagoi, be dilia Na sogebiga dunu bagohame da Ea hou dafawaneyale adoi dafawaneyale hame dawa: i. Na Ada Nama adoi dawa: i dagoi.

liligi Na da hamonanebeba: le, amo hamobe da Na hou olelesa. 26 Be dilia da dafawaneyale dawa: mu higasa. Bai dilia da Na sibi hame. 27 Na sibi da Na sia: naba. Na da Na sibi dawa: , amola ilia da Nama fa: no bobogesa. 28 Na da ilima eso huluane Fifi Ahoanusu iabeba: le, ilia da mae bogole fifi ahoanumu. Ilia da Na lobo ganodini gaguiba: le, enoga bu samogemu da hamedei galebe. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Na Ada da amo sibi Nama i dagoi. Na Ada Ea gasa da eno gasa huluane baligi dagoi. Na Ada da wali Na sibi ouligibiba: le, Ea ouligisu hou amoga eno dunu ili fatdegamu da hamedei galebe. 30 Na Ada amola Na da afae fawane!" 31 Amalalu, Yu dunu da bu Yesu medomusa: , igi gaguia gadoi. 32 Yesu da ilima amane sia: i, "Na da Na Ada Ea musa: hame ba: su hawa: hamosu, dilia ba: ma: ne, bagohame hamosu. Na da adi ida: iwane liligi hamoiba: le, dilia Na igiga medoma: bela: ?" 33 Ilia bu adole i, "Dia hawa: ida: iwane hamoiba: le hame, be Dia lasogole sia: beba: le fawane ninia igiga medomusa: dawa: Di da osobo bagade dunu fawane, be Di da Gode defele esala, Di da sia: sa." 34 Yesu E bu adole i, "Dilia Sema amo ganodini dedei diala, Gode amane sia: i, "Dilia da 'gode' dunu agoane esala." 35 Gode Sia: Dedei da dafawanane mae afadenene dialumu, ninia dawa: Gode da dunu amoma E da Ea sia: iasi, ilima 'gode' dunu agoane dio asuli. 36 Be Adadafa da Nama ilegele, osobo bagadega asunasi. Amaiba: le, Na da Gode Egefe amo Na da sia: beba: le, Na da lasogole sia: i dilia abuliba: le sia: bela: ? 37 Be Na Ada Ea adoi liligi Na hame hamonanebe galea, defea, Na hou dafawaneyale mae dawa: ma! 38 Be dilia da Na sia: dafawaneyale hame dawa: sea, defea, Na gasa bagade hawa: hamosu amo dafawaneyale dawa: ma! Amasea Ada da Na ganodini esala, amola Na da Ada ganodini esala, amo dilia da dawa: mu." 39 Bu eno ilia Yesu gagulaligimusa: dawa: i galu, be E da hobeale asi. 40 Amasea, Yesu da Yodane

11 Bedani moilai dunu afae ea dio amo La: salase, da olo dialu. Bedani moilaiga Meli amola ea aba Mada da esalu. 2 (Meli da gabusiga: manoma Yesu Ea emo amoga sogadigili, ea dialuma hinaboga doga: i. Ea ola La: salase da olo dialu.) 3 Amo a: fini aduna da Yesuma sia: si, "Hina! Dia dogolegei na: iyado da olo diala." 4 Amo sia: nababeba: le, Yesu E amane sia: i, "Amo olo da La: salase dafawane bogoma: ne hame misi. Be dunu huluane Gode Ea hadigi ida: iwane ba: ma: ne, amola Gode Egefe hadigi lama: ne, amo olo da mui dagoi." 5 Yesu da Mada, Meli amola La: salase, ilima bagadewane asigisu. 6 Be La: salase da olo dialu nababeba: le, E da hedolo mae asili, eso aduna eno ouesalu 7 Amalalu, E da Ea ado ba: su dunuma amane sia: i, "Ninia Yudia sogega ahoa: di!" 8 Yesu Ea ado ba: su dunu ilia da bu adole i, "Olelesu! Eso enoga, gasidawane, Yudia sogega dunu da Di igiga medole legemusa: dawa: i galu. Di da abuliba: le buhagimusa: dawa: bela: ?" 9 Yesu E amane sia: i, "Esoga da hawa: hamomusa: gini hadigi diala. Nowa da esomogoa ahoasea, e da osobo bagade hadigi amo ganodini ahoabeba: le, hame sadenane dafasa. 10 Be e da gasimogoa ahoasea, hadigi hameba: le, hedolowane sadenane dafasa." 11 Amo sia: dagoloba, Yesu E bu sia: i "Ninia na: iyado La: salase, e da golai dialebe ba: i. Be Na da e didilisimusa: masunu." 12 Yesu Ea ado ba: su dunu da bu adole i, "E da midi fawane dialebeba: le hedolo uhimu." 13 La: salase da bogoidafa, Yesu da sia: musa: dawa: i. Be ilia dawa: loba, Yesu da La: salase golai fawane sia: i. 14 Amaiba: le, Yesu da moloiwane olelei, "La: salase da bogoidafa. 15 Be dilia da Na hou dafawaneyale dawa: ma: ne, Na da La: salase ea bogoi sogebi amoga e fidima: ne hame esalebeba: le, Na da hahawane gala. Ninia da e ba: la ahoa: di!" 16 Domase (amo dawa: loma: ne da mano aduna ame afae, eso afae amoga lalelejel) e da eno ado ba: su dunuma amane sia: i, "Defea!

Ninia huluane gilisili bogoma: ne, Olelesu sigi masunu dogoi amoga doaga: i. Amo da gele gelabo, ea logo da defea." 17 Yesu da Bedani moilaiga doaga: beba: holei igi bagadega bebesole ga: si. 39 Yesu E amane le, La: salase da eso biyadu agoane bogoi uli dogoi sia: i, "Gele ga: i bebesole fasima!" Be bogoi ea ganodini dialebe, amo E da nabi dogoi. 18 Bedani aba Mada da Yesuma amane sia: i, "Hina! E da eso da Yelusaleme moilai bai bagade amoga sedade biyaduyale gala uli dogoi ganodini salabeba: le, dasai defei da1 gilomida dialu. 19 Yudia dunu bagohame, dogoi. Gaha bagade ganumu." 40 Yesu da bu adole i, Mada amola Meli ela ola bogoiba: le, ela fidimusa: "Na musa: dima sia: i dago! Di dafawaneyale dawa: misi esalu. 20 Yesu Ea misi nababeba: le, Mada sea, Gode Ea hadigida ba: mu." 41 Amalalu, ilia da da logoga E yosia: musa: asi. Be Meli da diasuga gele logo ga: su besole fasi. Yesu da ba: le gadole, esalu. 21 Mada da Yesuma amane sia: i, "Hina! Di Godema nodone sia: i, "Ada! Di da Na sia: nababeba: guiguda: esala ganiaba, naola da hame bogola: loba. le, Na Dima nodone sia: sa. 42 Di da eso huluane Na 22 Be na dawa: ! Di da Godema adole ba: sea, E sia: nabal! Amo Na dawa: Be dunu qui esala ilia da da Dia hanai liligi Dima imunu." 23 Yesu bu adole i, Dia Na asunasi dagoi amo dafawaneyale dawa: ma: "Diola da uhini bu wa: legadomu." 24 Mada amane ne, Na da amo sia: sa!" 43 Amo sia: nanu, E da ha: sia: i, "Na dawa: ! Soge wadela: mu esoha, dunu giwane wele sia: i, "La: salase! Di wa: legadole, misa!" huluane da wa: legadomu." 25 Yesu E amane sia: i, 44 La: salase da wa: legadole, gadili misi. Ea da: i "Na da Wa: legadosudafa. Na da Fifi Ahoanusudafa. hodo amola ea odagi da bogoi abula amoga sosoi Nowa da bogoiwane dialebe be Na sia: dafawaneyale ba: i. Yesu E amane sia: i, "E hahawane masa: ne, dawa: sea, e da bu esalumu. 26 Nowa esala dunu da ea bogoi abula fadegale fasima." 45 Dunu bagohame Na sia: dafawaneyale dawa: sea, e da mae bogole Melima fidimusa: misi, amo Yesu Ea hou ba: beba: le, esalalalumu. Amo sia: di dafawaneyale dawa: bela: ilia Yesu Ea hou lalegagumusa: dafawaneyale dawa: ?" (aion g165) 27 Mada da bu adole i, "Ma! Hina! Di da i dagoi. 46 Be mogili da Fa: lisi dunu ilima buhagili, Mesaia, Gode Egefeda amo da osobo bagadega Yesu Ea hou ilima adole i. 47 Amalalu, Fa: lisi dunu, misunu galu." 28 Amo sia: nanu, Mada buhagili, ea gobele salasu ouligisu dunu, amola asigilai Gasolo eya Melima wamowane sia: i, "Olelesu da doaga: i dunu, ilia da gilisili fofada: lalu, amane sia: i, "Ninia adi dogoi. E da Di Ema misa: ne sia: sa!" 29 Amo sia: hamoma: bela: ? Amo dunu da musa: hame ba: su nababeba: le, Meli da hedolowane wa: legadole, asili, dawa: digima: ne olelesu bagohame hamonana. 48 Yesu yosia: musa: asi. 30 (Yesu da moilaidafa amoga Ninia da Ea logo hame hedofasea, dunu huluanedafa hame doaga: i. E da Mada ea Ema yosia: i sogebe da ea hou dafawaneyale dawa: mu. Amasea, Louma amogai esalu.) 31 Meli da hedolowane wa: legadole, dadi gagui dunu da wa: legadole, ninia Debolo Diasu asili ba: loba, ea fidisu na: iyado da e da bogoi uli amola ninia fi dunu gugunufinisimu." 49 Amo ode, dogoi amoga dimusa: masunu dawa: i galu. Amaiba: dunu ea dio amo Ga: iafa: se da Gobele salasu le, ilia da ema fa: no boboge. 32 Yesu E esalu sogebe Ouligisu dunu esalu. E da ilima amane sia: i, "Dilia doaga: loba, Meli da Ea emo gadenene dias: ili, da gagaoui dunu. 50 Ninia fi dunu huluane bogosa: amane sia: i, "Hina! Di da guiguda: esala ganiaba, besa: le, dunu afadafa fawane da dunu huluane mae naola da hame bogola: loba." 33 Meli da dinanebe, bogoma: ne hi fawane bogomu da defea. Dilia da amola ea fidisu dunu huluane ilia dinanebe, amo ba: amo hame dawa: bela: ?" 51 E da amo sia: hisu loba, Yesu Ea dogo ganodini dimusa: dawa: i galu. 34 fawane hame sia: i. Be e da Gobele salasu Ouligisu E da ilima amane sia: i, "Dilia ea da: i hodo habi uli dunu hawa: hamobeba: le, Yesu da Yu fi dunu illi dogone salila: ?" Ilia bu adole i, "Hina! Ba: la misa." wadela: i hou hamoiba: le dabe ima: ne bogomu, 35 Yesu da di. 36 Dunu huluane da amane sia: i, "Ba: amo e da mae dawa: iwane ba: la: lusu. 52 Be Yu ma! E da ema bagade asigisa!" 37 Be eno dunu da fi dunu fidima: ne amo fawane hame. Be Gode Ea amane sia: i, "E da si dofoi dunu bu ba: ma: ne, ea si fidafa dunu huluane osobo bagadega afafai, amo hahamoi. Ebeda! E da gui esala ganiaba, E da La: huluane gilisisu afadafa fawane bu hamoma: ne, e salase ea bogomu logo hedofala: lobala: ?" 38 Yesu da Yesu da bogomu sia: i. 53 Amogalu, Yu ouligisu da ea dogo ganodini se nabawane, La: salase ea uli dunu mae helefili, Yesu medole legemu logo hogoi

helei. 54 Amaiba: le, dunu huluane da ba: sa: besa: ilia bu gobele salasu dunu ilia hou yolesili, Yesu le, Yesu da Yudia soge ganodini hame ahoasu. Be E Ea hou lalegaquba: le, gobele salasu ouligisu dunu da wamowane diasu ea dio amo Ifala: ime, wadela: da La: salase amolawane medole legemusa: logo i hafoga: i soge amo ganodini dialu, amoga asili, hogoi helei. 12 Golale hahabe, dunu bagohame da E amola Ea ado ba: su dunu esalu. 55 Baligisu Baligisu Lolo manusa: misi esalebe ba: i. Ilia Yesu da Lolo Nasu da gadeneiba: le, dunu bagohame da ilia Yelusaleme moilai bai bagadega manebe nabi. 13 soge yolesili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga: Amalalu, ilia fasela agoane amoda lale, Ema yosia: musa: asi. Ilia musa: hou hahamomusa: , amola musa: gadili asi. Ilia bagade wele sia: i, "Godema sema dodefesu hou hamomusa: , asi. 56 Ilia da Yesu nodone sia: ma! Gode Ea Dioba: le misi Dunu Ema hogosu. Be Debolo Diasu ganodini ilia gilisia, ilia ninia nodomu da defea. Isala: ili fi Hina Bagade amane sia: dasu, "Dilia adi dawa: bela: ? E da Lolo Ema nodoma!" 14 Yesu da dougi lale, amoga fila Nasu amoma misa: bela: ? Ma hame misa: bela: ?" hed: le ahoasu. Gode Sia: Dedei defele da amane 57 Gobele salasu ouligisu dunu amola Fa: lisi dunu, ba: i, 15 "Saione fi dunu! Mae beda: ma! Dilia Hina ilia da dunu huluane ilima ilia da Yesu ba: sea, ilima Bagade da manebe goea! E da dougi mano amoga adoma: ne gasa bagadewane sia: i dagoi. Ilia da fila hed: le manebe." 16 Amogalu, Yesu Ea ado ba: Yesu afugili gagulaligimusa: dawa: i galu.

12 Eso gafeyale gala aligili, Baligisu Lolo Nasu da ba: mu galu. Amo esoha Yesu da Bedani sogeni, La: salase ea diasuga doaga: i. (La: salase da musa: bogole, Yesu da uhinisi.) 2 Amoga ilia da Yesuma nodomusa: lolo Nasu hamoi. Mada da ha: i manu gobele iasu. La: salase amola eno dunu amola Yesu, ha: i naha esalu. 3 Meli da gabusiga: manoma, muni bagade liligi ea dio amo "nade", amo lale, Yesu Ea emo amoga sogadigi. Amalalu, e da Yesu Ea emo amo ea dialuma hinaboga doga: i. Amo manoma ea gabusiga: ida: iwane hed: le, diasu da amoga nabai galu. 4 Be Yesu Ea ado ba: su dunu afadafa, ea dio amo Yudase Isaga: liode, (e da fa: no Yesu hohonoi, amo dunu), e amane sia: i, 5 "Amo gabusiga: manoma bidi lale, muni lai hame gagui dunuma imunu da defea galu. Amo da muni bagade liligi, dunu da ode afae hawa: hamone, amo ea bidi lamu defele ba: sa!" 6 Amo sia: e da hame gagui dunuma asigiba: le hame sia: i, be e da wamolasu dunu esalebeba: le sia: i. E da muni salasu gagui galu. Hi liligi lamusa: , e da amoga muni wamolalusu. 7 Be Yesu da bu adole i, "Yolema! E da Na uli dogone salimu dawa: beba: le, amo hou waha hamomu da defea. 8 Dilia da eso huluane hame gagui dunu ba: mu. Be eso enoga dilia da Na hame ba: mu." 9 Dunu bagohame da Yesu da Bedani moilaiga misi dagoi nabi. Amaiba: le, ilia Yesu ba: la misi. Be Yesu fawane hame. Yesu da La: salase ea bogoi bu walesiba: le, ilia da La: salase amolawane ba: la misi 10 Amaiba: le, La: salase ea hou ba: beba: le, dunu bagohame

su dunu da amo hou nog: le hame dawa: i galu. Be fa: no Yesu da Ea hadigi bu lai dagoloba, ilia da Gode Ea Sia: dedei da Yesu Ea hou olelema: ne dedei dagoi, amo bu dawa: i. 17 Yesu da musa: wele sia: beba: le, La: salase uhini wa: legadoi. Amo hou ba: su dunu da amo hou sia: ne iasu dunu enoma olelei. 18 Yesu da amo musa: hame ba: su dawa: digima: ne olelesu hamoi, amo nababeba: le, dunu bagohame da Yesu yosia: musa: misi. 19 Amalalu, Fa: lisi dunu ilisu gilisili sia: dasu, "Ninia Ea logo hedofamu gogolesa! Ba: ma! Osobo bagade fi dunu huluane da ema fa: no bobogelala." 20 Galigi soge fi dunu mogili da Baligisu Lolo Nasu esoga, Godema nodomusa: , Yelusalemega hed: le esalu. 21 Ilia da Filibe (ea moilai da Bedesa: ida, Ga: lili soge amo ganodini) ema misini, amane sia: i, "Hina! Ninia Yesu ba: mu hanai gala." 22 Filibe da asili, A:daluma adoi. Amalalu, ela da Yesuma adola asi. 23 Yesu E elama amane adole i, "Ilegei eso da doaga: i dagoi. Wali, Dunu Egefe da hadigi bagadedafa lamu galebe. 24 Na da dilima dafawane sia: sa. Widi hawa: afadafa, da osoboga hame dasea, hame biosea, e da widi hawa: afadafa fawane dialumu. Be e da biosea, widi hawa: bagohame bu hamosa. 25 Nowa dunu da ea esalusu gagumusa: hanai galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu ea osobo bagade esalusu amoma hame asigisia, e da ea esalusu bu lale, Fifi Ahoanusu ba: mi. (aiōnios g166) 26 Di da Na hawa: hamomusa: dawa: sea, Nama fa: no bobogema! Amasea, di da Na hawa: hamosu dunu hamoiba: le, Na esalebe amoga esalumu. Nowa dunu da Na

hawa: hamosea, Na Ada da ema nodone, gaguia hadigi ba: la: lebeba: le, Yesu Ea hou olelemusa: , gadomu." 27 "Wali Na dogo ganodini se naba. Na musa: amane sia: i. 42 Be amomane, Yu ouligisu da adi sia: ma: bela: ? Na da agoane 'Ada! Amoha dunu bagohame da Yesu Ea hou dafawaneyale hou da Nama mae doaga: ma: ne, Di logo hedofama, dawa: i. Be Fa: lisi dunu da ilii sinagoge diasu amoga amo Na da sia: ma: bela: ? Hame mabu! Na da amo fadegale fasifa: besa: le, ilia wamowane sia: da. 43 se nabimusa: , osobo bagadega misi dagoi. 28 Ada! Ilia da osobo bagade dunu da ilima nodone sia: mu Dia dio Di hadigiwane hahamoma!" Amalalu, sia: amo hanaiba: le, ilia dafawaneyale dawa: su hou bagade muagado misi, "Na Dio Na da hadigiwane wamolegei. Ilia da Gode Ea ilima nodomu, amo hame hahamoi dagoi, amola Na da bu agoane hahamomu!" dawa: i. 44 Yesu da ha: giwane sia: i, "Nowa da Na 29 Dunu bagohame amogawi lelefulu, muagadonini hou dafawaneyale dawa: sea, e da Na Asunasisu misi sia: nababeba: le, mogili amo da gu gelebe ilia Dunu Ea hou amola dafawaneyale dawa: be. 45 sia: i. Mogili amane sia: i, "A: igele dunu da Ema sia: Nowa da Na ba: sea, e da Na Asunasisu Dunu ba: !!" 30 Be Yesu da ilima amane sia: , "Amo sia: da sa. 46 Na hou dafawaneyale dawa: su dunu huluane Na fidima: ne hame, be dili fidima: ne misi dagoi. 31 da gasi ganodini mae esaloma: ne, Na da hadigi Gode da wali osobo bagade fifi asi gala ilima fofada: agoane osobo bagadega misi dagoi. 47 Nowa da Na mu! Wali Na da osobo bagade ouligisu dunu (Sa: ida: sia: nabasea, be hame hamosea, amo dunuma Na ne) hasalimu. 32 Osobo bagade dunu da Na gaguia da hame fofada: mu. Na da osobo bagade fi dunu gadosea, Na da dunu huluane Nama hiougimu." 33 ilima fofada: musa: hame misi, be gaga: musa: misi (Amo sia: E da Ea bogomu logo olelemusa: sia: i.) dagoi. 48 Be nowa dunu da Na higasea, Na sia: , 34 Dunu huluane bu adole i, "Ninia sema ganodini, M esaia da mae bogole, eso huluane esalalalumu, amo dedei diala. Amaiba: le, osobo bagade dunu ilia Dunu Egefe gaguia gadomu, Di abuliba: le sia: dalula: ? Dunu Egefe da nowa dunula: ?" (aiōn g165) 35 Yesu E bu adole i, "Wali, hadigi da fonobahadi dialumu. Be gasi da hedolowane doaga: sa: besa: le, hadigi wali dialebeba: le, dawa: iwane masa. Gasi ganodini ahoasu dunu da logo hamedafa ba: sa. 36 Hadigi da dialebeba: le, dilia amo hadigi dafawaneyale dawa: ma! Amalalu, dilia da hadigi ea dunu fi agoane esalumu." Amo sia: nanu, Yesu da asili, wamoaligi. 37 E da musa: hame ba: su dawa: digima: ne olelesu bagohame, ili ba: ma: ne hamosu. Be ilia da Ea hou dafawaneyale hame dawa: su. 38 Amaiba: le, musa: balofede dunu Aisaia ea sia: dafawane didili hamoi ba: i. E musa: amane sia: i, "Hina Gode! Ninia da Dia sia: ne iasu olelei dagoi. Be nowa da dafawaneyale dawa: bela: ? Hina Gode da nowama Ea gasa bagade hou olelebelba: ?" 39 Amaiba: le, ilia dafawaneyale dawa: mu da hamedei ba: i. Bai Aisaia da musa: eno sia: amane sia: i, 40 "Gode da ilia si dofoi dagoi. E da ilia asigi dawa: su logo hedofai dagoi. Amaiba: le, ilia siga ba: mu da hamedei galu, amola ilia asigi dawa: su amoga hame dawa: i galu. Ilia oloi uhima: ne, ilia Nama sinidigimusa: hame dawa: , Gode amane sia: sa." 41 Aisaia da Yesu Ea

13 Aya da Baligisu Lolo Manu galu. E da osobo bagade yolesili, Godema bu heda: mu amo da gadenene, Yesu E dawa: i galu. E da osobo bagadega esaloba, E da Ea hou lalegagu dunu ilima bagadewane asigilalu. E da amo bagade dogolegi hou ilima hamoi, amo hame fisi. 2 Yesu amola Ea ado ba: su dunu, ilia da gilisili ha: i naha esalu. Sa: ida: ne da Yudase (Saimone Isaga: liode ea mano) amo ea asigi dawa: su oleleiba: le, e da Yesu hohonomu dawa: lalu. 3 Yesu da Ea Ada da Ema gasadafa hou ia dagoi, amo dawa: i galu. E da Godema misi, amola Godema bu masunu, dawa: i galu. 4 Amalalu, ha: i nanu, E wa: legadole, abula fadegale, doga: su abula lale, amo idiniginisili, 5 hano dili, gaga ganodini salawane, E da Ea ado ba: su dunu ilia emo muni dodofelalu amola Ea doga: su abula idiniginisi amoga doga: i. 6 E da Bidama doaga: le, Bida da Ema amane sia: i, "Hina! Dia da na emo abulimusa: dodofema: bela: ?" 7 Yesu da ema bu adole i, "Na

hou di wahadafa hame dawa: Be di da hobea dawa: hou sia: sa!" 25 Amalalu, amo ado ba: su dunu da bu mu." 8 Bida e bu sia: i, "Na emo Di da hamedafa gadenewane Yesuma asili, Ema adole ba: i, "Amo dodefemu." Be Yesu E bu adole i, "Dia emo Na hame dunu Dia sia: i da nowala: ?" 26 Yesu da bu adole dodefesea, di da Na fi ganodini esalumu hamedei." i, "Na da agi hanoga gele, dunu afae ema imunu. (aiōn g165) 9 Saimone Bida da bu adole i, "Hina! Na Amo dunu!" Amalalu, E agi lale, hano gele, Yudase emo fawane hame, be na lobo amola na dialuma, (Saimone Isaga: liode ea mano) ema i dagoi. 27 huluane dodefema!" 10 Yesu E amane sia: i, "Nowa Yudase da agi lalu, Sa: ida: ne da ea dogo ganodini da hanoga ulabeba: le, e da fofoloidafa gala. Ea da: aligila sa: i. Yesu da Yudasema amane sia: i "Dia i hodo da bu hame dodefele, ea emo fawane bu hanai hawa: hamosu hedolo hamoma!" 28 Be gilisili dodefemu da defea. Dilia huluane da fofoloi dagoi. Be ha: i nanebe dunu ilia da Yesu Ea Yudasema sia: dunu afae fawane da fofoloi hame." 11 (Ea hohonomu i amo ea bai hame dawa: i. 29 Yudase da muni dunu amo dawa: beba: le, Yesu da amane sia: i, salasu gaguiba: le, Yesu da ha: i manu eno bidi "Huluane da fofoloi dagoi. Be afadafa fawane da lama: ne o hame gagui dunuma ima: ne Yesu da hame fofoloi.") 12 Ilia emo dodefelalu, E da Ea abula sia: i, eno ado ba: su dunu ilia amane dawa: i galu. bu idiniginisili, E da Hi fia sogebe amogai bu fili, amane 30 Yudase da agi lalu, hedolowane gadili asi. Logo sia: i, "Na waha hou hamoi dilia dawa: bela: ? 13 doasili, gadili gasi bagade ba: i. 31 Yudase da yolesili Dilia da Nama Olelesu amola Hina dio asula. Amo da asi dagoloba, Yesu E amane sia: i, "Wali Dunu Egefe defea. Na da dilia Hina esala. 14 Amaiba: le, Na, dilia da Ea hadigi lamu galebe. Dunu Egefe da Gode Ea Olelesu amola dilia Hina, dilia emo Na dodefiba: hadigi olelesa. 32 Amaiba: le, Dunu Egefe da Gode le, dilia eno dunu eno dunu ilia emo dodefemu da Ea Hadigi olelemuba: le, Gode da Dunu Egefe ea defea. 15 Dilia da Na hou defele hamoma: ne, Na da Hadigi wahawane olelemu. 33 Na manolai! Wali Na amo hou dilima olelei. 16 Na dilima dafawane sia: da dilima fa: bihadi fawane bu gilisili esalumu. Dilia sa. Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame da Na hogoi helemu. Be Na Yu ouligisu dunu ilima baligisa., amola adola ahoasu dunu da asunasisu sia: i defele, amo dilima bu sia: sa, 'Na masunu soge dunu ea hou hame baligisa. 17 Amo hou dilia dawa: amogai dili masunu da hamedei galebe! 34 Wali, Na Amaiba: le, dawa: beba: le hamosea, dilia hahawane da sema gaheabolo dilima olelesa. Dilia dunu eno bagade ba: mu. 18 Na da dunu huluane ilia hou hame amo dunu eno ilima asigima. Na dogolegi hou dilima olelesa. Na da Na ilegei dunu ili dawa: Be Gode Sia: amo defele, dilia enoma enoma asigima. 35 Dunu da agoane dedei diala, 'Na gillisili ha: i nasu na: iyado eno da dunu enoma asigidafa hou hamosea, dunu dunu da bu sinidigili, e da Na higa: i,' amo sia: da huluane ilia da dili da Na fa: no bobogesu dunufada, dafawane ba: mu. 19 Amo hou da hame doaga: i. Be amo noga: le dawa: mu." 36 Saimone Bida da Ema amo hou doaga: sea, dilia da 'Na da Nisu' amo adoi adole ba: i, "Hina! Di da habidili masa: bela: ?" Yesu defele dafawaneyale dawa: ma: ne, Na da hidadea E bu adole i, "Na masunu soge amoga di waha fa: no dilima adoi dagoi. 20 Na dilima dafawane sia: sa. bobogebe doaga: mu gogolesa. Be fa: no amo sogege Nowa dunu da na hawa: hamomusa: adola ahoasu doaga: musa: , di da Nama fa: no bobogemu." 37 Bida dunu hahawane yosia: sea, e da Na hahawane yosia: e bu adole ba: i, "Hina! Abuliba: le na da wali Dima sa., amola nowa da Na hahawane yosia: sea, e da fa: no bobogemu da hamedebela: ? Na da Di fidima: Na Asunasisu Gode hahawane yosia: sa. 21 Amo sia: ne, na da bogoma: ne momagele esala." 38 Yesu E nanu, Yesu da se bagade nabi. E mae wamolegele, bu adole i, "Di da dafawane Na fidima: ne bogoma: amane sia: i, "Na dilima dafawane sia: sa! Dilia fi dunu ne momagebel: ? Na dima dafawane sia: sa. Wali afadafa da Na hohonomu." 22 Ea ado ba: su dunu gasia, di da hidadea, 'Na da Yesu hame dawa: , ilia enoma, enoma ba: lalu, Ea sia: bai hame dawa: udiana agoane sia: nanu, fa: no gagala gawali ga: be beba: le, bagadewane fotogadigi. 23 Ado ba: su dunu nabimu."

afadafa, amo da Yesu Ea dogolegi, e da Yesuma dafulli esalu. 24 Saimone Bida da ema loboga wele, amane sia: i, "Ema adole ba: ma! E da nowa dunu ea

14 Yesu da ilima amane sia: i, "Dilia mae fotogadigima, mae da: i dioma! Dilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa: beba: le, Na hou

amola dafawaneyale dawa: ma. 2 Na Ada Ea diasu dawa: beba: le, ilia amo Fidisu lamu hamedei. Be E ganodini da sesei bagohame diala. Na da dilia sogebi da dili esalebebeba: le amola E da dilia dogo ganodini hahamomusa: masunu. Amo da dafawane hame esalumuba: le, dilia da E dawa: 18 Na da ahoasea, ganiaba, Na da dilima adola: loba. 3 Amola Na Na da dili guluba: mano agoane hame yolesimu. Na da asili, dilia sogebi hahamoi dagosea, dili da Na da dilima bu misunu. 19 Na da fonobahadi esalumu, esalebe amoga esaloma: ne, Na da dili lidimusa: bu amalu osobo bagade dunu da Na bu hame ba: mu. misunu. 4 Na masunusa: esalebe amoga doaga: Be dilia da Na bu ba: mu. Na da esalebeba: le, dilia musa: ahoasu logo, dilia dawa:" 5 Domase da Ema da esalalalumu. 20 Amo eso doaga: sea, Na da amane sia: i, "Hina! Dia masunu sage ninia hame Na Ada ganodini esala, amola Na da dili ganodini dawa: Amaiba: le, amoga doaga: musa: ahoasu ninja esala, amo defele dilia da Na ganodini esala, - dilia da habodane dawa: ma: bela: ?" 6 Yesu E bu adole da amo huluane dawa: mu. 21 Nowa da Na sema i, "Na da Logodafa. Na da Dafawane Sia: dafa. Na dafawaneyale dawa: beba: le, nabawane hamosea, da Esalusudafa. Eno Godema hed: su logo da amo dunu da Nama asigi dunu. Nowa da Nama asigi hamedafa gala, Ni fawane. 7 Dilia da Na dawa: i galea, amo dunuma Gode da asigimu. Amola Na da dagoiba: le, dilia da Na Ada dawa: mu. Dafawane! amo dunuma asigimu, amola Na da Na hou ema Dilia da Na Ada dawa: , amola dilia da Na Ada ba: olelemu." 22 Yudase (Yudase Isaga: iodae hame, eno) i dagoi. 8 Filibe da Ema amane sia: i, "Hina! Dia amane sia: i, "Hina! Di da habodane nini ba: ma: Adadafa ninima olelema. Ninja hanai liligi afadafa ne misa: bela: ? Be osobo bagade fi dunu ilia hame da amo fawane." 9 Yesu E bu adole i, "Na da eso ba: mu. Abolebelba: ?" 23 Yesu E bu adole i, "Nowa bagohame nini gilisili esalu. Filibe! Dia da Na hame dunu da Nama asigiba: le, e da Na olelesu nabimu. dawa: bela: ? Nowa dunu da Na ba: i dagoiba: le, e Amasea, Na Ada da ema asigiba: le, Na Ada, amola da Ada ba: i dagoi. Amaiba: le, abuliba: le Ada ninima Na da amo dunuma doaga: le, nini gilisili esalumu. 24 olelema: ne sia: sala: ? 10 Filibe! Na da Ada ganodini Nama hame asigi dunu da Na olelesu hame naba. esala, amola Ada da Na ganodini esala, amo di da Amo olelesu dilia nabi da Na olelesu hame, be Ada dafawaneyale hame dawa: bela: ?" Amalalu, Yesu da (Na Asunasisu) Ea olelesu. 25 Na nini wali gilisili Ea ado ba: su dunu huluane ilima amane sia: i, "Na esalebeba: le, Na da amo sia: olelesu. 26 Ada Gode sia: da Nama hame maha. Na Ada da Na ganodini da Fidisudafa, Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala, esalebeba: le, Hi da Hi hawa: hamonana. 11 Na da amo Na Dioba: le asuna ahoasea, E da liligi huluane Na Ada ganodini esala, amola Ada da Na ganodini dilima olelema. Na olelei huluane dilia bu dawa: ma: esala, amo dilia dafawaneyale dawa: ma! Be amo ne, E da olelema. 27 Na da olofosu dilima iaha! Na dafawaneyale hame dawa: sea, defea, Na hawa: da Na olofosudafa dilima iaha. Amo olofosu da osobo hamoi dilia ba: i dagoiba: le, dafawaneyale dawa: ma! bagade dunu fi ilia olofosu defele hame - amo da 12 Na da dilima dafawane sia: sa. Nama dafawaneyale hisu. Dilia mae fofogadigima, mae da: i dioma, amola dawa: su dunu da Na hawa: hamoi defele hamomu! m mae beda: ma. 28 Na sia: i, 'Wali Na da dili yolemu, Ma! Na da Na Ada Ema buhagimuba: le, amo dunu be Na da dilima bu misunu,' amo dilia nabi dagoi. da Na hawa: hamoi amo baligimu. 13 Dilia da Na Dilia da Nama asigi ganiaba, Ada Ea hou da Na hou Dioba: le adole ba: sea, Na da Adadafa Ea hadigi baligi dagoiba: le, Na da Ema masunuba: le dilia da olelema: ne, dilia adole ba: i liligi huludafa hamomu. hahawane ba: la: loba. 29 Amo hou mae doaga: le, 14 Adi liligi Na Dioba: le dilia adole ba: sea, amo Na Na da hidadea dilima olelei. Bai amo hou doaga: i da hamomu. 15 "Dilia da Nama asigi galea, dilia da ba: sea, dilia da dafawaneyale dawa: mu. 30 Osobo Na sema huluane nabawane hamomu. 16 Na da bagade fi dunu ilia ouligisu dunu da mabeba: le, Na Edama adole ba: muba: le, E da Fidisu eno Na defele, da bu bagade sia: mu hamedei gala. E da Nama hina dilima imunuyo. E da eso huluane mae yolesili, dili hamedafa esala. 31 Be Na da Ada Ema asigisa, amo fidilalumu. (aiōn g165) 17 Amo Fidisu da A: silibudafa. E osobo bagade dunu ilia dawa: ma: ne, Na da Ea adoi da Gode Ea houdafa molole oleesa. Osobo bagade huluane nabawane hamonana. Hadiga! Amo sogebi dunu, amo Fidisu ilia hame ba: beba: le, amola hame ninia yolesimu."

15 "Na da waini efedafa. Na Ada Gode da ifabi Ada Ema Na Dioba: le adole ba: sea, E da dilia ouligisu dunu. 2 Na amoda da fage hame legei hanai liligi dilima imunu. 17 Amaiba: le, Na da dilima ba: loba, E da fadegale fasisa. Amoda da ha: i manu amane hamoma: ne sia: sa. Dilia dunu enoma enoma legebe ba: loba, ha: i manu eno ida: iwane amola ledo asigima! 18 Osobo bagade fi dunu, ilia Nama hidadea hamedei amo baligili legema: ne, E da banuguma higabeba: le, ilia dilima higasu hou hamosea, mae amo gobiheiga noga: le dadamusa: 3 Na da Gode Ea fofogadigma. 19 Dilia da osobo bagade dunu ilia sia: dilima olelebeba: le, dilia da wali ledo hamedei. hou ganodini defele esala ganiaba, osobo bagade 4 Dilia da Nama madelagi agoane esalea, Na da dunu da dilima asigi hou olelela: loba. Be dilia da dilima madelagi agoane esalumu. Amoda da hisu osobo bagade dunu hame. Dilia da osobo bagade ha: i manu legemu da hamedei. Amoda da efega yolesima: ne, Na da dilima ilegei dagoi. Amaiba: le, bugila ahoabeba: le fawane, ha: i manu legesa. Dilia, osobo bagade dunu da dili higasa. 20 Na musa: sia: i Nama hame bugila ahoasea, ha: i manu legemu da bu dawa: ma. 'Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hamedei ba: mu. 5 Na da waini efedafa. Dilia da hou hame baligisa.' Ilia da Nama se iabeba: le, ilia amoda. Nowa dunu da Na ganodini esalea, Na da da dilima se imunu. Ilia da Na olelesu nabawane ea dogo ganodini aligibiba: le, e da fage bagohame hamoi galea, ilia da dilia olelesu amola nabawane legemu. Na hame fidisa galea, dilia fage legemu hamomu. 21 Be dilia da Na Fi ganodini esalebeba: hamedei ba: mu. 6 Nowa dunu da Na ganodini le, ilia da amo wadela: i hou dilima hamomu. Bai ilia hame aligisia, Ada da e amoda agoane fadegale Na Asunasisu Dunu hame dawa: 22 Na da ilima sia: fasisa. E da birole, laluga galadigili, nei dagoi ba: musa: hame misi ganiaba, ilia wadela: i hou ilia da mu. 7 Dilia da Na ganodini aligisia, amola Na sia: hame dawa: la: loba. Be wali Na misi dagoiba: le, ilia dilia dogo ganodini galea, dilia adi liligi adole ba: wadela: i hou abalomu logo da hame gala. 23 Nowa sea, amo Gode da dilima imunu. 8 Dilia ha: i manu da Nama higasea, e da Na Adama higasa. 24 Na da bagadewane legesea, osobo bagade dunu da Na Ada ilia ba: ma: ne, musa: hame ba: su dawa: digima: ne Ea Dio amoma nodone sia: mu., amola dilia da Na olelesu amo hame hamosu ganiaba, ilia giadofasu ilia ado ba: su dunudafa agoane esalumu. 9 Na Ada da da hame dawa: la: loba. Be wali hou diala, Na hamoi Nama bagadewane asigisa. Amo defele, Na da dilima ilia ba: lalu, ilia da Na amola Na Ada higasa. 25 Be asigisa. Dilia Na asigi hou ganodini esaloma! 10 Na amo hou ilia Sema ganodini dedei sia: dafawane da Na Ada Ea sema nabawane hamonanebeba: le, ba: ma: ne misi. Amo sia: dedei amane, 'Bai hame Na da Ea asigi hou ganodini esala. Amo defele, dilia gala, ilia da Nama udigili higas.' 26 Fidisufada (A: da Na sema nabawane hamosea, dilia da Na asigi silibufada) amo da Gode Ea Houdafa Olelesu Dunu. hou amo ganodini esalumu. 11 Na hahawane hou E da Adadafa amoga misunu. Amo Na da dilima dili ganodini dialoma: ne, amola dilia hahawane hou asunasisu. E da Na hou dilima olelemu. 27 Amola da nabaiwane ba: ma: ne, Na da amo sia: dilima dilia da Na hou eno dunuma olelemu. Bai Na amola adosu. 12 Na sema da amo, 'Na dilima asigi hou dilia, ninia da mui eso amogainini wali gilisili esalu. defele, dilia dunu enoma enoma asigima!' 13 Baligili asigidafa hou da agoane. Dunu da ea na: iyado dunu ea esalusu gaga: ma: ne, e da hi esalusu fisimu. 14 Dilia da Na sema nabawane hamosea, dilia da Na na: iyado esalumu. 15 Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame dawa: beba: le, Na da dilima hawa: hamosu dunu dio bu hame asulimu. Be Na Ada Ea adoi huluane Na da dilima olelebeba: le, wali dilia da Na dogolegei na: iyado Na da sia: sa. 16 Dilia da Na hame ilegei. Be Na da dili ilegei dagoi. Dilia da hame dasamu ha: i manu ida: iwane legema: ne, Na da dili ilegei dagoi. Amaiba: le, dilia da Na

16 Dilia dafawaneyale dawa: su hou fisisa: besa: le, Na da amo sia: dilima olelei dagoi. 2 Osobo bagade dunu da dili sinagogue diasuga gadili sefasimu. Eso da misunu, amoga ilia da dili fane legesea, ilia da Gode Ea hawa: hamonanebe hahawane dawa: mu. 3 Ilia da Na Ada amola Na hame dawa: iba: le, amo hou hamomu. 4 Be amo eso doaga: sea, dilia da Na adoi bu dawa: mu. Bai Na da dilima olelei dagoi. Na da mui esoga, amo liligi dilima hame olelei. Bai Na da nini gilisili esalu. 5 Be wali Na da Na Asunasisu Dunu Ema buhagimuba: le, dilia da Na habi masa: bela: le hame adole ba: sa. 6 Be Na wali

adobebe: le, dilia dogo da se bagade amoga nabai da mano lalelegemu gadene doaga: sea, e da se gala. 7 Be Na dilima dafawane sia: sa. Na da dilia nababeba: le da: i dioi naba. Be mano da lalelegei fidima: ne, dili yolesimu. Bai Na da hame yolesili dagoiba: le, mano gaheabolo da osobo bagadega ahoasea, Fidisudafa da dilima hame doaga: mu. Be lalelegei dagoiba: le, e da hahawaneba: le, se nabasu Na da yolesili ahoabebe: le, Na da Fidisudafa dilima gogolesa. 22 Dilia da amo hou agoai ba: sa. Wali dilia asunasimu. 8 Amola E da doaga: sea, E da osobo da: i dioi naba. Be dilia da Na bu ba: sea, dilia dogo bagade dunu ilia giadofai ilima olelemu. E da ilima ganodini hahawane bagade nabimu. Amo hahawane wadela: i hou amola afadenei moloidafa hamoi hou, hou enoga samogemu da hamedei galebe. 23 Amo amola Gode Ea fofada: su hou, amo E da osobo esoha, dilia da Nama liligi lama: ne hame adole ba: bagade dunuma olelemu. 9 Osobo bagade dunu ilia mu. Na dilima dafawane sia: sa. Dilia da Na Dioba: giadofai hou da ilia da Na hou dafawaneyale hame le, Na Ada Ema adole ba: sea, E da dilia adole ba: dawa: 10 Ilia giadofai hou eno da ilia moloidafa hou su defele dilima imunu. 24 Musa: amogainini wali, hame dawa: Na da Na Ada Ema buhagimuba: le, dilia da Na Dioba: le liligi lamusa: hame adole ba: Fidisudafa (Gode Ea A: silibu Hadigidafa) da osobo su. Be wali, dilia hahawane hou nabaiwane ba: ma: bagade dunuma ilia da moloidafa hou hame hamoiba: ne, dilia hanai liligi lama: ne adole ba: ma." 25 Na da le, giadofai dagoi, amo E da ilima olelemu. 11 Amola amo hou olelemusa: , fedege sia: olelei. Be eso da ilia fofada: sudafa hou giadofale dawa: , amo E da misunu amoga Na da fedege sia: mae olelele, Ada ilima olelemu. Bai osobo bagade hina dunu (Sa: ida: Ea hou moloiwane dilima olelemu. 26 Amo esoha, ne) ema se imunusa: fofada: su hou da hamoi dagoi. dilia da Na Dioba: le Ema adole ba: mu. Na da dili 12 Na da liligi bagohame dilima olelemu galebe. Be fidima: ne, Ema alofele hame adole ba: mu. 27 Bai Na dilia amo sia: huluane waha dawa: mu hamedei Ada Hisu da dilima asigisa. Dilia da Nama asigiba: galebe. 13 Be Sia: dafa A: silibu da doaga: sea, dilia le amola Na da Godema misi dilia dafawaneyale sia: dafa dawa: ma: ne, E da dilia asigi dawa: su dawa: beba: le, E da dilima asigisa. 28 Na da Na ouligimu. E da Hi hanai hamoma: ne sia: hame sia: Ada yolesili, osobo bagadega misi dagoi. Wali na mu. Be Ea nabi liligi, amola hobea misunu hou, E da da osobo bagade yolesili, Na Adama buhagimu." 29 dilima olelemu. 14 E da Na sia: i liligi lale, dilima bu Amalalu, Ea ado ba: su dunu da Ema amane sia: i, olelemu. Amola E da Na hadigi hou gaguia gadomu. "Defea! Wali Di da fedege sia: amoga hame olelesa, 15 Na Ada Ea liligi huluane da gilisili Na liligi. Amaiba: be moloiwane ninima sia: sa. 30 Amola Di da liligi le, A:silibufada da Na sia: adole iasu lale, E da dilima huluane dawa: , ninia wali dawa: Dunu da ea lafidili bu adomu, amo Na da sia: i dagoi. 16 Fonobahadi Dima hame adole ba: lalu, ea adole ba: mu liligi aligili, dilia da Na bu hame ba: mu. Be fonobahadi bu huluane Di dawa: Amaiba: le, Di da Gode amoga aligili, dilia da Na bu ba: mu. 17 Ea ado ba: su dunu misi, ninia dafawaneyale dawa: be." 31 Yesu E bu mogili, amane sia: dasu, "Bai da adila: ? Fonobahadi adole i, "Dilia da wali dafawaneyale dawa: bela: ? 32 aligili, ninia da E hame ba: mu, be fonobahadi bu Eso da misunu - misunu hame be doaga: i dagoi. aligili, ninia da E bu ba: mu, amo E da sia: sa. E Amoha dilia huluane da afagogole, dilia diasuga asili, da eno sia: sa, 'Bai Na da Na Adama masunu.' 18 Nisu fawane da esalumu. Be Na da Nisu fawane Fonobahadi aligili amo bai da adila: ? Ea sia: be bai hame. Bai Na Ada da Na Ani lela. 33 Dilia da Nama ninia hamedafa dawa." 19 Yesu da ilia Ema adole ba: madelagiba: le, olofosu dawa: mu. Dilia da amo dawa: musa: hanai gala, amo dawa: i galu. Amaiba: le, E ma: ne Na da amo sia: dilima olelei dagoi. Osobo da ilima amane sia: i, "Fonobahadi aligili, dilia da bagade dunu da dilima se imunu. Be mae beda: ma. Na hame ba: mu. Be fonobahadi bu aligili, dilia da Na da osobo bagade hou osa: le hed: i dagoi." Na bu ba: mu,' amo Na sia: i. Amo bai hogomusa: dilia sia: dalula: ? 20 Na da dilima dafawane sia: sa. Dilia da se nabawane dinanumu. Be osobo bagade dunu ilia hahawane ba: mu. Dilia da: i dioi nabimu, be amo hou sinidigli dilia bu hahawane ba: mu. 21 Uda

17 Amo sia: dagoloba, Yesu Ea si muagado ba: le gadole, amane sia: ne gadoi, "Ada! Ilegesu da doaga: i dagoi. Waha Diagofe da Dima hadigi ima: ne, Diagofema hadigi ima. 2 Bai E da fifi asi gala dunu huluane ilima Hinadafa esaloma: ne, Di da Ema gasa

i dagoi. E da dunu huluane amo Di da Ema i, ilima Fifi Ahoanusu ima: ne, amo gasa Ema i. (aiōnios g166) 3 Fifi Ahoanusu ea bai da Disu da Godedafa esala amo dawa: mu, amola Di da Yesu Gelesu asunasi dagoi. (aiōnios g166) 4 Na da osobo bagadega, Dia Na da dunu huluane amo dia: momogili gagama! Dia sia: da sia: dafawanedafa. 18 Dia da Na osobo bagadega asunasi. Amo defele Na da ili osobo bagadega asunasi. 19 Amola ili fidima: ne, Na Nisu da Dima madelagima: ne mogili gagasa! Ilia amola da Dima madelagili momogili gagama: ne hadigi olelei dagoi. Na da hawa: hamosu amo Dia Na da agoane hamosa. 20 Na da ili fawane fidima: Nama olelei lili, amo huluane hamoi dagoi. 5 Ada! ne, hame sia: ne gadosa. Be fa: no mabe dunu, ilia Musa: osobo bagade hame hahamoi galu Ania da sia: nabimuba: le Nama fa: no bobogesea, amo dunu hadigidafa gagui galu. Amo hadigi Ania bu gaguma: fidima: ne Na da sia: ne gadosa. 21 Ilia fi afadafa ne, Dia hahamoma. 6 Na da osobo bagade dunu fawane hamoma: ne, Na da sia: ne gadosa. Ada! Di amo Di da Nama i, Dia hou ilima olelei. Ilia da Dia da Na ganodini esala, amola Na da Di ganodini esala. dunu galu, amola Di da ili Nama i dagoi. Ilia da Dia Na fa: no bobogesu dunu da fi afadafa hamoma: ne, sia: nabawane hamoi. 7 Amola lili Di da Nama iasu, Na sia: ne gadosa. Bai ilia fi afadafa fawane hamosea, amo huluane da Dia loboga maha ilia wali dawa: 8 osobo bagade dunu da Dia Na asunasi dagoi, amo Na da Dia sia: Di Nama adoi, amo huluane Na ilima dafawaneyale dawa: mu. 22 Ilia da afadafa fawane adobea: le, ilia da lalegagui dagoi. Na da Dimadili Ani defele gilisima: ne, Na da hadigi Dia Nama iasu misi dagoi, amola Dia da Na asuna asi dagoi, amo defele Na da ilima i dagoi. 23 Ilia afadafa fawane ilia dafawaneyale dawa: be. 9 Na da ili fidima: ne hamoma: ne, Na da ili ganodini, Di da Na ganodini, sia: ne gadosa. Osobo bagade fi dunu fidima: ne agoane esalumu da defea. Amo hamonanu, Dia da hame, be Dia Nama iabe dunu, ilia da Dia fi ganodini Na asunasi, amola Dia Nama asigi hou defele Di da esalebeba: le, amo fidima: ne Na sia: ne gadosa. ilima asigisa, amo osobo bagade fi dunu da dawa: 10 Na fa: no bobogesu dunu huluane da Dia: Amola mu. 24 Ada! Amo dunu Di da Nama i dagoi. Ilia da Dia dunu huluane da Na: Ilia hou amo ganodini, ilia hadigi Di da Nama iasu lili amo ba: ma: ne, ilia da Na hadigi olelesa. 11 Wali Na da Dima maha. da Na esalebe amoga esaloma: ne, Na da hanai Na da osobo bagadega bu hame esalumu, be ilia galebe. Bai osobo bagade hame hahamoi esoha, Na da osobo bagadega esalumu. Hadigi Ada! Dia Dio da Dia dogolegei esalu. 25 Moloidafa Hamosu Ada! ea gasa amoga ilia mae dafama: ne, Di ili gaguma. Osobo bagade dunu ilia da Di hame dawa: Be Na Ilia da gilisili fi afadafa fawane esaloma: ne, Ani da Di dawa: Amola Na fi dunu da Dia Na asunasi, da afadafa amo defele, Di da Dia Dio Nama asuli amo dawa: 26 Dia Nama asigidafa hou da ilia dogo dagoi. 12 Dia dio amo Di da Nama i, amo Dio ea ganodini dialoma: ne, amola Na da ilia dogo ganodini gasaba: le, Na da ili gilisili esalea, ili mae dafama: esaloma: ne, Na da Dia hou ilima olelei amola mae ne, fidisu. Na da ili gaga: i dagoi. Huluane da hame yolesili, ilima olelelalumu."

fisi - be afadafa fawane fisi. Amo da Gode Ea Sia: dedei dafawaneyale ba: musa: fisi dagoi. 13 Na da wahadafa Dima maha. Be Na hahawanedafa hou ilia dogo ganodini nabaiwane dialoma: ne, Na da amo sia: osobo bagadega sia: sa. 14 Na da Dia sia: ne iasu ilima olelei dagoi. Be Na hou da osobo bagade dunu ilia hou hame. Amo defele, Ilia da osobo bagade dunu hame. Amaiba: le osobo bagade dunu da ili higasu. 15 Ili osobo bagade fisili masa: ne, Na da Dima hame adole ba: sa. Be Sa: ida: ne da ilia hou wadela: sa: besa: le, Dia ili fidima: ne, Na da Dima adole ba: sa. 16 Na da osobo bagade dunu hame, amo defele ilia, da osobo bagade dunu hame. 17 Di moloidafa sia: amoga ili Dima madelagima: ne

18 Yesu da amo sia: ne gadoi dagoloba, E amola Ea ado ba: su dunu, amo sogebi yolesili, Gidalone Hano degei dagoi. Amo sogebi da ifabi dialu. Amo ganodini, Yesu amola Ea ado ba: su dunu asi. 2 Yudase (hohonosu dunu) da amo sogebi dawa: i galu. Bai Yesu amola Ea ado ba: su dunu da eso bagohame amogawi gilisilalu. 3 Amaiba: le Yudase da amo ifabia doaga: i. Louma dadi gagui dunu amola Debolo sosodo aligisu dunu (gobele salasu dunu amola Fa: lisi dunu da amo asunasi), Yudase ea baligiga aligi. Ilia dadi, gigi, gobihei, gamali amola hanu amo gagaguli misi. 4 Ema misunu hou huluane dawa: beba: le, Yesu da gusuba: iwane aliagusuli, ilima amane adole ba: i, "Dilia da nowa hogosala: ?" 5

Ilia bu adole i, "Ninia Yesu, Na: salededunu, hogosala!" olelesu. Na da sadoga sia: hamedafa sia: su. 21 E amane sia: i, "Na weal!" Yudase, hohonosu dunu, Amaiba: le, di da abuliba: le Nama adole ba: sa? Na da ili gilisili lelu. 6 Yesu da, "Na weal!" amo sia: beba: sia: nabi dunu ilima adole ba: ma! Na ilima adoi, amo le, ilia fotogadigili baligiduli ahoanu, osoba diasia: i. 7 ilima adole ba: ma. Ilia Na adoi dawa: !" 22 Yesu da Yesu da ilima bu adole ba: i, "Dilia da nowa hogosala: amo sia: beba: le, Debolo Diasu sosodo aligisu dunu ?" Ilia bu amane sia: i, "Yesu, Na: salededunu!" 8 afadafa da Yesu Ea odagia fai. E amane sia: i, "Di da Yesu E amane sia: i "Na da weal, amo Na da sia: abuliba: le gobele salasu Ouligisu dunu emagoane i dagoi! Na fawane dilia hogole ba: beba: le, amo sia: bela: ?" 23 Yesu E bu adole i, "Na da wadela: eno dunu gui esala ilima hahawane masa: ne sia: i hou hamoi galea, defea, amo hou dunu huluane ma." 9 (Ea musa: sia: i amane, "Ada! Dia Nama iasu ilima adoma. Be Na da dafawane sia: i galea, dia da dunu huluane, Na da afadafa hame fisi," amo sia: abuliba: le Na fabela: ?" 24 Amalalu, A:nase da Yesu dafawaneyale ba: musa: , E sia: i.) 10 Saimone Bida E Ga: iafa: se (gobele salasu Ouligisu dunudufa) ema da gegesu gobihei bagade gaguiba: le, ea gobihei afugili la: gili hiouginana asi. 25 Bida da lalu gadenei duga: le gadole, gobele salasu Ouligisu dunu ea housa lelu. Amalalu, eno dunu ilia da ema adole ba: hawa: hamosu dunu amo ea gedafa, damuni fasi. i, "Di, da amo dunu Ea ado ba: su dunula: ?" Be Bida (Amo hawa: hamosu dunu ea dio amo Ma: lagase.) amane sia: i, "Nnn! Hame mabu!" 26 Gobele salasu 11 Yesu da Bidama amane sia: i, "Dia gegesu gobihei Ouligisu dunu ea udigili hawa: hamosu dunu afadafa bu salima! Na da se nabasu faigelei amo Na Ada (amo da dunu Bida ea ge damuni fasi, amo ea fi Nama i, amo Na da hame manu di dawa: bela: ? Na dunu) e Bidama adole ba: i, "Na da Di amola Yesu, da manu!" 12 Amalalu, Louma dadi gagui dunu amola alia gilisili ifabi ganodini esalebe ba: bela: ?" 27 Be ilia ouligisu dunu, amola Yu ouligisu dunu, ilia da Bida e bu sia: i, "Hame mabu!" Sia: noba, gagala Yesu afugili, efege la: gi. 13 Ilia da E A: nasema bisili gawali ga: be nabi. 28 Hahabedafa, ilia da Ga: iafa: hiouginana asi. A: nase da gobele salasu Ouligisu se diasu yolesili, Yesu Gamane hina dunu ea diasuga dunu Ga: iafa: se ea esoa: esalu. 14 Ga: iafa: se hiouginana asi. Yu dunu ilia sema da eno dunuma da musa: Yu ouligisu dunuma amane sia: i dagoi, gilisisia, ledo hamobeba: le, Baligisu Lolo manu da "Dunu huluane gaga: ma: ne, dunu afadafa fawane hamedei. Yu ouligisu dunu da amo sema dawa: beba: bogomu da defea." 15 Saimone Bida, eno ado ba: le, Gamane hina diasu ganodini hame golili sa: i. su dunu afadafa, da Yesuma fa: no bobogelalu. Eno 29 Amaiba: le, Bailade da gadili misini, ilima amane ado ba: su dunu, e da gobele salasu Ouligisu dunu adole ba: i, "E da adi wadela: i hou hamoiba: le, dilia dawa: beba: le, e da Yesu sigi ahoanu, gobele salasu amo dunuma diwaneya udidisala: ?" 30 Ilia bu adole Ouligisu dunu ea diasu gagoi amo ganodini golili sa: i. i, "E da wadela: i hame hamoi ganiaba, ninia dima 16 Be Bida da gadili ouesalu. Be eno ado ba: su dunu hame oule ma: noba." 31 Bailade da ilima amane da a: fini logo holeiga ouesalu, ema sia: beba: le, e sia: i, "Defea! Amaiba: le, dilia sema defele, dilius da Bida ganodini oule misi. 17 Logo holei ouligisu amo dunuma fofada: ma!" Be ilia bu adole i, "Ninia da a: fini da Bidama amane sia: i, "Di da amo dunu Ea dunu fuga: ma: ne fofada: mu, amo Gamane sema ado ba: su dunula: ?" Be Bida bu adole i, "Nnn! Na bagade gala." 32 (Amo hou da Yesu Ea bogomu hou da hame!" 18 Anegagiba: le, hawa: hamosu dunu sia: i, amo sia: dafawaneyale ba: ma: ne misi. Bai amola sosodo aligisu dunu, ilia da nasuba gilisili, lalu Louma dunu ilia bogoma: ne se iasu da bulufalegeiga didi. Amalalu, ilia lalu amoga sisiga: le housa lelu. medosu hou.) 33 Bailade da bu ea diasu ganodini sa: Amaiba: le, Bida da amoga asili, ilia gilisili housa ili, Yesu ema misa: ne sia: ne, Ema amane adole ba: lelu. 19 Gobele salasu Ouligisu dunu da Yesu Ea ado i, "Di da Yu fi dunu ilia Hina Bagadela: ?" 34 Yesu da ba: su dunu ilia hou, amola Yesu Ea olelesu, amo bu adole i, "Amo adole ba: su da di adobel: ? Ma eno dawa: ma: ne, Yesuma adole ba: su. 20 Yesu da bu dunu ilia adoiba: le di adole ba: sala: ?" 35 Bailade bu adole, i, "Na da wamowane hame, be dunu huluane adole i, "Na da Yu dunu di dawa: bela: ? Dia fidafa ilima moloiwane sia: su. Na da Debolo, sinagogue, dunu amola gobele salasu ouligisu dunu, ilia da Di amola dunu ilia gilisisu sogebi, amoga fawane sia: nama oule misi. Dia adi hamobela: ?" 36 Yesu E

amanane sia: , "Na Hinadafa Hou da osobo bagade da bu ea diasu ganodini golili sa: ili, Yesuma adole liligi hame. Na Hinadafa Hou da osobo bagade liligi ba: i, "Di da habidili misila: ?" Be Yesu da bu hame ganiaba, Yu ouligisu dunu ilia da Na mae lama: ne, adole i. 10 Bailade da Ema amane sia: i, "Abuli nama Na fa: no bobogesu dunu da gegena: noba. Be hame! hame sia: sa? Dia se iasu diasu logo doasima: ne o Na Hinadafa Hou da guiguda: liligi hame!" 37 Amalalu, di bulufalegeiga fuga: ma: ne amo hamoma: ne na da Bailade da Ema amane adole ba: i, "Amaiba: le, Di gasa gala. Amo Di da hame dawa: bela: ?" 11 Yesu E da Hina Bagade esalabela: ?" Yesu da bu adole i, bu adole i, "Gode da amo ouligisu hou dima iabeba: "Na da Hina Bagade di da sia: sa! Di dafawane sia: le fawane, di da amo gasa gagusa. Amaiba: le, eno sa! Bai Na da dafawanedafa hou olelema: ne, amo dunu amo da Na medomusa: dawa i, amo ea wadel: fawane Na da lalelegei, amola osobo bagadega misi. i hou da dia wadel: i hou baligi dagoi." 12 Amo sia: Nowa da dafawanedafa hou dafawaneyale dawa: nababeba: le, Bailade da Yesu Ea se iasu diasu logo sea, e da Na sia: naba." 38 Bailade da adole ba: i, doasima: ne, logo hogoi helei. Be dunu huluane bu "Dafawanedafa hou da adi houla: ?" Amalalu, Bailade bagadewane halale sia: i, "E masa: ne di da sia: sea: da bu gadili asili, dunu huluane ilima amane sia: i, di da Sisa ea na: iyado hame ganumu. Nowa da e "Na da Ema se imunusa: fofada: su hamedafa ba: sa. da Hina Bagade sia: sa, e da Sisa ema ha lai." 13 39 Be dilia hou defele, Baligisu Lolo Nasu amoha ode Amo sia: nababeba: le, Bailade da Yesu gadili oule huluane se iasu diasu hamosu dunu afadafa ea se asili, ea fofada: su fisuga fi. Amo sogebi dio amo iasu diasu logo na doasisa. Na da Yu dunu ilia Hina "Igi Fa: i." (Hibulu sia: da Ga: bada.) 14 Amoha da Bagade Ea se iasu diasu logo doasimu da defeala: ?" esomogoa, Baligisu Lolo Nasu esoga. Bailade da 40 Be ilia ha: giwane halasu, "Hame mabu! E hame! dunu huluane ilima amane sia: i, "Dilia Hina Bagade Ninia da Bala: ba: se hanai!" (Bala: base da fasu da goea." 15 Ilia bu halale sia: i, "E medoma! E amola wamolasu dunu.)

19 Amalalu, Bailade da Yesu lale, amola ea sia: beba: le dadi gagui dunu da Yesu fegasuga fananu. 2 Dadi gagui dunu ilia da aya: gaga: nomei nodomene, habuga hamone, Yesu Ea dialuma da: iya figisi. Ilia da yoi abula ida: iwane gala Ema idiniginisi. 3 Yesu leloba amogawi misini, ilia amane sia: i, "Yu Hina Bagade! Mae bogole, esaloma!" Amalalu, ilia da Ea odagi loboga fai. 4 Bailade da bu gadili asili, dunu huluane ilima amane sia: i, "Dilia! Amo dunu dili huluane ba: ma: ne, na da guiguda: oule misunu. E bogoma: ne wadel: i hou hamoi amo na da hamedafa ba: i, amo dilia ba: mu." 5 Amasea, Yesu da aya: gaga: nomei habuga Ea dialuma da: iya ligisi, yoi abula idiniginisi, gadili misi. Bailade da ilima amane sia: i, "Ba: ma: ! Dunu da amo!" 6 Be gobele salasu ouligisu dunu amola Debolo Diasu sosodo aligisu dunu, ilia da Yesu ba: beba: le, amane halale sia: i, "Bulufalegeiga fuga: ma! Bulufalegeiga fuga: ma!" Bailade da ilima amane sia: i, "Defeat! Dilisulale, bulufalegeiga fuga: ma! E medomu bai na da hamedafa ba: sa." 7 Dunu huluane bu adole i, "E da Gode Egefe amo Ea sia: beba: le, ninia sema dedei defele E da bogomo da defea." 8 Amo sia: nababeba: le, Bailade da bu baligiliwane beda: i. 9 E

Amo sia: nababeba: le, Bailade da Yesu gadili oule huluane se iasu diasu hamosu dunu afadafa ea se asili, ea fofada: su fisuga fi. Amo sogebi dio amo iasu diasu logo na doasisa. Na da Yu dunu ilia Hina "Igi Fa: i." (Hibulu sia: da Ga: bada.) 14 Amoha da Bagade Ea se iasu diasu logo doasimu da defeala: ?" esomogoa, Baligisu Lolo Nasu esoga. Bailade da 40 Be ilia ha: giwane halasu, "Hame mabu! E hame! dunu huluane ilima amane sia: i, "Dilia Hina Bagade Ninia da Bala: ba: se hanai!" (Bala: base da fasu da goea." 15 Ilia bu halale sia: i, "E medoma! E medoma! Bulufalegeiga fuga: ma!" Bailade da ilima adole ba: i, "Na da dilia Hina Bagade bulufalegeiga fuga: mu da defeala: ?" Gobele salasu ouligisu dunu ilia da bu adole i, "Ninia hina bagade da afae fawane - Sisa!" 16 Amalalu, Bailade da Yesu bulufalegeiga fuga: musa: , ilima i dagoi. 17 Amaiba: le, ilia da Yesu lale oule asi. E da bulufalegei gisawane asili sogebi ea dio amo "Dialuma Gasa Sogebi," amoga doaga: i. (Hibulu sia: amo sogebi ea dio da Gologoudia). 18 Amoga ilia da Yesu bulufalegeiga fuga: i. Dunu aduna eno, afae da ea lobodafadili, eno da ea lobo fofadidili, ili bulufalegeiga fuga: i. 19 Bailade da meloa dedene, ea dadi gagui dunu ilia da bulufalegeiga gosagisi. E amane dedei "Yesu Na: salede dunu. Yu dunu ilia Hina Bagade!" 20 Yesu Ea bulufalegei sogebi da Yelusaleme gadeneiba: le, dunu bagohame da amo dedei idi. Dedei da Hibulu sia: , Louma sia: amola Galigii sia: , amoga dedene legei. 21 Gobele salasu ouligisu dunu ilia Bailadema amane sia: i, "Yu dunu ilia Hina Bagade mae dedema! Be 'Amo dunu da 'Na da Yu dunu ilia Hina Bagade E sia: i,' amo fawane dedema!" 22 Be Bailade da bu adole i, "Amo na dedei, na da dedei dagoi!" 23 Ilia da Yesu bulufalegeiga dabagal: i dagoiba: le, dadi gagui dunu da Ea abula liligi huluane lale, biyaduyale agoane

momogili, lai dagoi. Ea abuladafa, amo da disimusa: Yesu ea fa: no bobogesu dunu esalu. Be e da Yu hame nodomei, afae fawane amuli. 24 Dadi gagui ouligisu dunu ilima beda: iba: le, wamowane fa: no dunu ilia gilisili sia: dasu, "Amo gadelale sagomu bobogelalu.) Bailade da Yousefe e da Yesu Ea da: i da defea hame. Dunu afae da amo lama: ne, ninia hodo lamu da defea sia: i. Amaiba: le, Yousefe da amoga ululuale hedemu." Gode Sia: da amane dedei Yesu Ea da: i hodo lale, gaguli asi. 39 Nigoudimase dialu, "Na idiniginisi lilihi huluane ilia afafale sagoi. Na (e da musa: gasia Yesuma masu dunu), e da30 abula lama: ne ilia da amoga ululuale hedei," amo sia: gilougal: me agoane gabusiga: manoma legesu lilihi da dafawane doaga: i dagoi ba: i. 25 Yesu Ea ame, aguni, Yousefe sigi asi. 40 Amo dunu aduna, Yesu Ea Ea ame eya Meli (Galiouba: se idua) amola Meli Ma: da: i hodo lale, abulaga sosone, Yu dunu ilia bogoi gadala, ilia da Yesu Ea bulufalegei bai amo gadenene ouligisu hou defele, gabusiga: manoma legei. 41 lelu. 26 Yesu da Ea ame amola Ea dogolegei na: Yesu Ea bogoi sogebi amogai da ifabi galu. Amo iyado ado ba: su dunu, ela lelebe ba: loba, Ea amema ganodini gaheabol: bogoi gele gelabo dogoi dialu amane sia: i, "Ame! Diagofe goea!" 27 Amalalu, Ea (amo ganodini bogoi hodo da hamedafa sali). 42 Amo ado ba: su dunuma E amane sia: i, "Dia ame goea!" gele gelabo da gadeneiba: le, amola aya da Sa: bade Amalalu, amoganini amo ado ba: su dunu da Yesu Ea eso amo ilia dawa: beba: le, ela da amo ganodini ame, amo ea diasuga ouligisu. 28 Ea hawa hamosu Yesu Ea da: i hodo sali.

huluane da dagoi, amo Yesu E dawa: i galu. Gode Sia: Dedei dafawaneyale hamoma: ne, E amane sia: i, "Na hano hanai galebe!" 29 Ofodo amogawi dialu. Amo da waini hano amoga nabai galu. Amalalu, ilia da waini nasu amo ganodini abula gele, "hisobe" daguluga gosagili, Yesu moma: ne, Ea lafiga olelei. 30 Waini hano nanu, Yesu amane sia: i, "Defea! Amo da dagoi!" Amalalu, E da Ea dialuma fili sa: ilii, bogoi dagoi. 31 Amo eso da Falaida: i eso, aya da Sa: bade eso (Baligisu Lolo Nasu Sa: bade eso) galu. Amaiba: le bogoi da: i hodo da bulufalegeiga udigili dialumu, Yu ouligisu dunu ilia da higa: i galu. Sema ilia da sia: su. Amaiba: le, bulufalegeiga fuga: i dunu ilia emo gasa fili, bulufalegei amoga fadegale fasima: ne, amo ilia da Bailadema amane sia: i. 32 Amalalu, dadi gagui dunu da asili, musa: dunu ea emo gasa fili, asili eno dunu, ea emo gasa fi. Amo dunu ela da Yesu, gilisili bulufalegeiga fuga: i dagoi ba: i. 33 Be Yesuma doaga: le, E da bogoi dagoi ba: loba, ilia da Ea emo gasa hame fi. 34 Be dadi gagui dunu afae da Yesu ea afo goge agei amoga sone, maga: me amola hano ahoanebe ba: i. 35 (Na, amo hou ba: su dunu, dilia huluane dafawaneyale dawa: ma: ne, amo hou olelesa. Na olelei da dafawane na dawa:) 36 Amo hou da Gode Sia: Dedei dafawaneyale dawa: ma: ne misi. Sia: dedei diala, amane, "Ilia da Ea gasa hamedafa fimu!" 37 Gode Ea Sia: eno dedei diala, "Dunu amo da E soi dagoi, ilia E ba: lalumu." 38 Amalalu, Yousefe, A:limadia dunu, e da Yesu Ea da: i hodo lamusa: , Bailadema adole ba: i. (Yousefe da

20 Sada: i hahabedafa, hadigibi galu, Meli Ma: gadala da gele gelaboga doaga: le, igi logo ga: su da bebesole fasili, doasi ba: i. 2 E da hehenane, Saimone Bida amola Yesu Ea dogolegei ado ba: su dunu, elama doaga: le, amane sia: i. "Yesu Ea da: i hodo ilia gele gelaboga fadegale gaguli asili, ilia habidili ligisi ninia hame dawa: !" 3 Amalalu Bida amola amo eno ado ba: su dunu, ela da gele gelaboga asi. 4 Ela da hehenane asili, be eno ado ba: su dunu da Bida baligili, e da hidadea gele gelaboga doaga: i. 5 E da beguduli, sosoi abula ba: i dagoi. Be e da ganodini hame golili sa: i. 6 Fa: no, Saimone Bida doaga: le, mae aligili e da gele gelabo ganodini golili sa: i. E da bogoi sosoi abula ba: i. 7 Eno abula, musa: Yesu Ea dialuma amoga sosoi, amo amola e da ba: i. Be amo abula da eno abula amoga mae gilisili, eno sogebi lala: giwane dialebe ba: i. 8 Amalalu, eno ado ba: su dunu (e da hidadea doaga: i amo), e amola golili sa: i. Ba: beba: le, e da dafawaneyale dawa: i dagoi. 9 (Be Gode Sia: amane dedei diala, - Yesu da bogole bu uhini wa: legadomu, amo ilia noga: le hame dawa: i.) 10 Amalalu, ado ba: su dunu ela da diasuga buhagi. 11 Meli da gele gelaboga gadili disa lelu. E da dinanawane beguduli, gelabo ganodini ba: i. 12 Ba: loba, e da a: igele dunu aduna, ahea: ya: i abula amoga idiniginisi lelebe ba: i. Ela da Yesu Ea da: i hodo musa: ligisisu amogawi esalu. Afadafa da dialuma eno da emo amo Ea musa: ligisisu amogawi esalu. 13 Ela da Melima amane adole ba: i "Uda! Di abuliba: le disala: ? E bu adole i, "Ilia da na Hina

gaguli asili, ilia habidili ligisi na hame dawa.” 14 27 Amalalu, E da Domasema amane sia: i, “Dia lobo Amalalu, e da sinidigili, Yesu leleba: i. Be e da amo sogo amoga, Na lobo baho digili ba: ma. Dia lobo lelu dunu da Yesuyale hame dawa: i. 15 Yesu da ema molole, Na afo soi amo ganodini salima. Dia dafama: amane adole ba: i, “Uda! Di abuliba: le disa? Di da ne beda: su hou yolele, Na hou dafawaneyale dawa: nowa hogosala: ?” Meli da Yesu da ifabi ouligisu dunu ma!” 28 Domase da Ema amane sia: i, “Na Hina e dawa: beba: le, Ema amane sia: i. “Di da Ea da: i amola Na Gode!” 29 Yesu da ema amane sia: i, “Di hodo gaguli asi galea, defea, na bu lala masa: ne, da Na ba: beba: le, dafawaneyale dawa: bela: ? Be Ea ligisi sogebi nama adoma!” 16 Yesu da ema sia: Na da: i hodo hame ba: su dunu, ilia dafawaneyale afae sia: i, “Meli!” Meli da Ema delegili, Hibulu sia: ga dawa: beba: le hahawane bagade ba: mu!” 30 Yesu amane sia: i, “La: bounai!” (La: bounai ea dawaloma: da Ea ado ba: su dunu ilia midadi, musa: hame ba: ne da Olelesu). 17 Yesu da Ema amane sia: i, “Dia su dawa: digima: ne olelesu bagohame hamoi. Amola Na mae gaguma! Bai Na da wali Na Adama bu hame mogili bagohame da amo buga ganodini hame dedei heda: i! Be naeya ilima asili, Na da Na Ada amola diala. 31 Be dilia da Yesu da Mesaia, Gode Egefe, ilia Ada, - Na Gode amola ilia Gode, Ema Na da amola dilia Ea hou dafawaneyale dawa: beba: le Fifi buhagimusa: ilima olelema!” 18 Amaiba: le Meli Ma: Ahoanusu lamu, amo sia: da dedei diala.

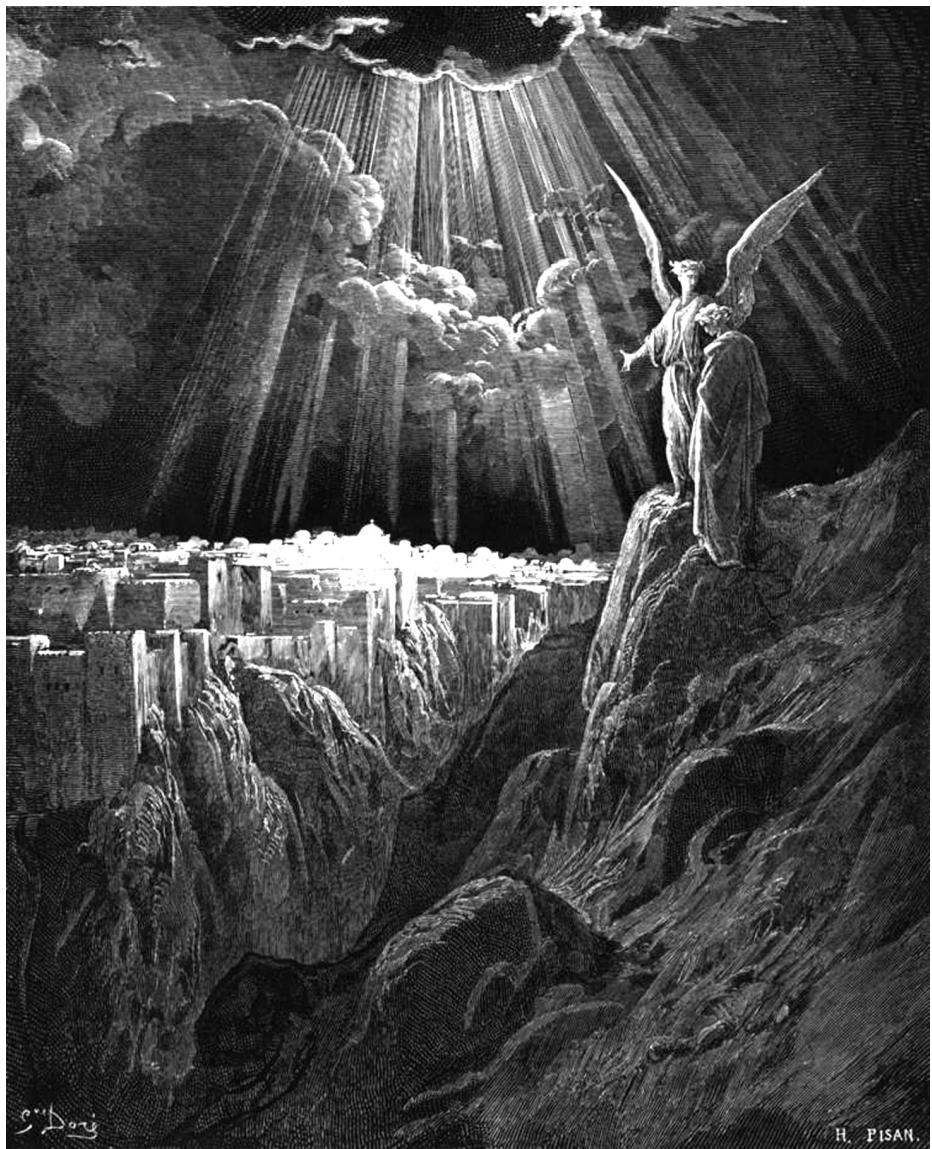
gadala da ado ba: su dunu, ilima asili, Yesu e da ba: i dagoi amola Ea ema adosu amo huluane ilima olelei. 19 Amo Sada: i daeyadafa, Yesu Ea ado ba: su dunu da Yu ouligisu dunu ilima beda: iba: le, ilia logo ga: sili, gagili salawene diasu ganodini esalu. Amalalu, logo mae doasili, Yesu misini, ilia gilisisu dogoa amoga lelu, amane sia: i, “Olofosu dilima dialoma!” 20 Sia: nanu, Ea lobo amola Ea afo ilima olelei. Ilia Hina ba: beba: le, hahawane bagade ba: i. 21 Yesu da ilima sia: i, “Olofosu dilima dialoma! Na Ada da Na asunasi amo defele, Na da dili asula ahoa!” 22 E da ilima mi fo fulabole, amane sia: i, “Dilia Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala lama! 23 Dilia da dunu ilia wadela: i hou gogolema: ne olofosea, ilia hou da gogolema: ne olofoi dagoi ba: mu. Be dilia ilia wadela: i hou hame gogolema: ne olofosea, ilia wadela: i hou da hame gogolema: ne olofoi dialebe ba: mu.” 24 Domase, ado ba: su dunu fagoyale gala amo afae, (ea dio dawa: loma: ne da uda afaega mano aduna eso afaega lalegei) Yesu Ea mabe amoha, e da ilia gilisi amoga hame esalu. 25 Fa: no, eno ado ba: su dunu ilia ema amane sia: i, “Ninia da ninia Hina ba: i dagoi!” Domase da ilima bu adole i, “Na da gafesiga fa: gini bahoi Ea loboga hamoi hame ba: sea, amola amo bahoi na lobo sogoga hame digili ba: sea, amola na lobo ea afo soi amo ganodini hame salasea, na da dafawaneyale hame dawa: mu.” 26 Hi afae aligili, ado ba: su dunu huluane da bu gilisili diasu ganodini esalu. Domase amola ili gilisili esalebe ba: i. Logo da ga: si dagoi, be Yesu da bu misini, ilia gilisisu amo ganodini lelu, amane sia: i, “Olofosu dilima dialoma!”

21 Amoha fa: no, Daibiliase Hano Wayabo amoga, Yesu da Ea ado ba: su dunu ilima Ea da: i olelei. Hou da agoane ba: i. 2 Saimone Bida, Domase (eno dio da Didimase), Nada: na: ieles (Ga: ina moilai, Ga: lili soge dunu), Sebedi ea mano aduna amola eno ado ba: su dunu aduna, ilia gilisili esalu. 3 Saimone Bida da eno dunuma amane sia: i, “Na da menabo hiougimusa: masunul!” Ilia bu adole i, “Ninia amola da misunu.” Amalalu ilia da dusagai amoga fila heda: le, asili, gasia menabo gasa: lalu, menabo hamedafa lai. 4 Eso heda: lebe ba: loba, ilia da Yesu hano bega: leleba ba: i. Be E da eno dunuyale ilia dawa: i galu. 5 E da ilima amane adole ba: i, “Na gofelail! Dilia menabo hiougibala: ?” Ilia bu adole i, “Hame lai!” 6 E da ilima bu adole i, “Dilia menabo gasa: su esa fadegale, dusagai lobodafa la: idili amoga bu digili, menabo ba: mu.” Ea sia: nabawane, ilia menabo gasa: su bu digibiba: le, menabo bagohame ganodini sia: ili ba: loba, bu hiougimu da hamedeiwane ba: i. 7 Ado ba: su dunu afadafa, amo Yesu Ea dogolegei dunu, e da Bidama amane sia: i, “Goe da Hina!” Bida da amo dunu da Hina Gode Yesu nababeba: le, ea abula bu idiniginisili, (e da da: i nabadowane hawa: hamosu) Yesuma doaga: musa: hanoga soagala: i. 8 Eno ado ba: su dunu ilia dusagai fonobahadi amo ganodini, menabo gasa: su amo menaboga nabai amo hiougilala, hano bega: doaga: musa: misi. Hano be da sedaga hame, 100 mida defei agoane ba: i. 9 Hano bega: doaga: le, osoboga aligila sa: ili, ilia lalu su da: iya menabo gobelalebe amola agi gobei dialebe ba: i. 10 Amalalu, Yesu da ilima

amanane sia: i, "Dilia waha lai menabo mogili gaguli no bobogesu dunu ilia giadofale fada: i sia: dasu. misa." 11 Saimone Bida da bu dusagaiga fila heda: Amo ado ba: su dunu da mae bogole, eso huluane le, menabo gasa: su menabo amoga nabai gala e da osobo bagadega esalalalumu ilia dawa: i. Be e da bega: hiougi. Menabo153 agoane ganodini salabe hame bogomu, amo Yesu da hame sia: i. Ea sia: i ba: i. Menabo bagohame sali, be gasa: su da hame liligi da "E mae bogole, Na bu misunu eso amoga e gadelai. 12 Yesu da ilima amane sia: i, "Ha: i manusa: guiguda: esalebe ba: sea, Na hanai galea, defea, misa!" Be ado ba: su dunu ilia Ema "Di da nowala: ?" amo da dia liligi hame!" amo fawane sia: i. 24 Amo adole ba: mu amo da defea hame ba: i. Bai E da Hina ado ba: su dunu, e da amo liligi huluane olelei, amola Gode ilia dawa: i dagoi. 13 Amalalu, Yesu misini, agi e da dedei dagoi. Ea adoi da dafawane ninia dawa: lale, ilima i. Amo defele, E da menabo ilima i. 14 Amo 25 Yesu da eno hou bagohame hamosu. Huluane ilia da osodayale galu, Yesu da Ea bogole wa: legadosu, afae afae dedei ganiaba, na agoane dawa: , osobo amo fa: no Ea ado ba: su dunuma Ea da: i olelei. 15 bagade huluane amo ganodini buga dedei salimu da Ha: i nanu, Yesu da Saimone Bidama amane sia: i, hamedei ba: la: loba. Sia: Ama Dagoi

"Saimone, Yone egefe! Dia Nama dogolegei hou amo da eno goe dunu ilia Nama asigi hou baligisala: ?" Bida da bu adole i, "Ma! Hina, na da Dima asigisa. Di dawa: !" Yesu ema amane sia: i, "Dia Na sibi mano ouligima!" 16 Yesu da bu adole ba: i, "Saimone, Yone egefe! Dia da Nama dogolegesala: ?" Bida e bu adole i, "Ma! Di dawa: ! Na da dima asigisa." Yesu ema amane sia: i, "Dia Na sibi ouligima!" 17 Osodayale gala, Yesu da bu adole ba: i, "Saimone, Yone egefe! Dia Nama asigila: ?" Yesu da udianawane "Di da Nama asigila: ?" amo adole ba: beba: le, Bida da se nabi. E bu adole i, "Hina! Di da liligi huluane dawa: Na da Dima asigisa. Di dawa: !" Yesu ema amane sia: i, "Na sibi ilima ha: i manu ima! 18 Na da dima dafawane sia: sa. Di da ayeligi esaloba, di fawane dia abula idiniginisili, dia hanai sogega amoga ahoasu. Be di da da: i hamosea, dia lobo molole, eno dunu ilia da di la: gili, di amoga masunu higabe soge amoga hiouginana masunu." 19 (Amo sia: sia: beba: le, Yesu da Bida e Godema hadigi ima: ne bogomu hou olelei.) Amalalu, Yesu da ema amane sia: i, "Nama fa: no bobogema!" 20 Bida da sinidigili, eno ado ba: su dunu, Yesu ea dogolegei ado ba: su dunu, ea baligiga fa: no bobogelalebe ba: i. (Amo dunu da musa: Baligisu Lolo Nasu amoga Yesuma gadenene misini, Ema adole ba: i, "Hina! Nowa dunu da Di hohonoma: bela: ?") 21 Amo dunu ba: beba: le, Bida da Yesuma amane adole ba: i, "Hina! Goe dunu! E da adi hamoma: bela: ?" 22 Yesu da bu adole i, "Defea! E da mae bogole, asili, Na bu misunu eso amoga guiguda: esalebe ba: sea, - amo hou Na da hanai galea, amo da dia liligi hame. Dia Nama fa: no bobogema!" 23 Amaiba: le, fa: no, Yesu Ea fa:

Amalalu, na da Hadigi Moilai bai bagade, amo da Gaheabolo Yelusaleme moilai bai bagade
Hebene amoga misini, gudu manebe ba: i. Gode da Yelusaleme amo osobo bagade gaheabolo
amoma iasi. Yelusaleme da uda amo egoa amoma fimusa: ahoanebe liligi ida: iwane ga: ne
ahoa, amo agoaiwane ba: i. Na da Fisu amoga sia: bagade manebe amane nabi, "Wali Gode
Ea esalebe diasu da osobo bagade dunu fi amo ganodini diala. E amola ili da gilisili esalumu.

Ilia da Gode Ea fidafa esalumu. Gode da ili sigi esalumu. E da ilima Gode esalumu.

Wamolegei Sia: Olelesu 21:2-3

Wamolegei Sia: Olelesu

19 Amalalu, na da sia: bagade amo da dunu osea: i Hebene ganodini gilisili agoane wele sia: nanebe nabi. Ilia amane sia: i, "Godema nodoma! Gode Hi fawane da gaga: su hou, hadigi hou amola gasa bagadedafa hou gagusa. 2 Ea fofada: su da dafawane amola moloidafa. Gode da wadela: i aheda: i uda amo da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane ledo hamoi, E da amoma se imunusa: fofada: i dagoi. Amo uda da Gode Ea hawa: hamosu dunu fane legei dagoiba: le, E da ema se dabe i." 3 Ilia da bu eno wele sia: i, "Godema nodoma! Lalu da moilai bai bagade nenana, amo ea mobi da mae yolesili heda: lalumu!" (aiōn g165) 4 Asigilai dunu 24 gala amola esalebe liligi biyaduyale gala, da beguduli diasia: illi, Gode amo da Fisu da: iya fibi, Ema nodone sia: ne gadoi. Ilia amane sia: i, "Ama! Godema nodoma!" 5 Amalalu, na da Fisu amoga sia: amane nabi, "Godema nodoma! Ema hawa: hamosu dunu, dunu huluane bagade amola fonobahadi, Ema beda: i dunu huluane Godema nodoma!" 6 Amalalu, na da dunu osea: idafa ilia sia: agoane nabi. Amo sia: da nawa: li bagade amola gu gelebe bagade agoane nabi. Ilia amane wele sia: i, "Godema nodoma! Bai Hina Gode, ninia Gode Bagadedafa da Hina Bagadedafa esala. 7 Ninia hahawane nodomu da defea. Ea bagade hou amoma ninia nodomu da defea. Sibi Mano Ea uda lamu eso da doaga: i dagoi. Ea uda da Ema fimusia: , ea liligi momagei dagoi. 8 Gode da ahea: ya: i abula amo salimusa: ema i dagoi." (Amo abula da fedede agoane Gode Ea fi dunu ilia hawa: hamosu ida: iwanee gala.) 9 Amalalu, a:i gele da amane sia: i, "Amo dedema! Nowa da Sibi Mano Ea uda lasu Lolo Nasu, amoma Gode da misa: ne sia: i, amo dunu da hahawane bagade gala." E eno amane sia: i, "Amo sia: i da Gode Ea dafawane sia:" 10 Na da a: i gele ea emo gadene, ema nodone sia: ne gadomusa: diasia: i. Be e da nama amane sia: i, "Agoane mae hamoma! Na da amola dia fi dunu, amo huluane Yesu Ea dafawane olelei lalegagui dunu, ilima na: iyado hawa: hamosu dunu fawane. Godema fawane nodone sia: ne gadoma! Bai Yesu Ea dafawane sia: i olelei amo da musa: balofede ilia a: silibu olelei

Dunu Ea si da lalu agoane ba: i amola Ea dialuma da: iya habuga bagohame ba: i. Ea da: i hodo da: iya dio dedei ba: i, be amo dio Hi fawane dawa: 13 Ea abula sali amo da maga: mega dedeboi. Ea dio da "Gode Ea Sia:" 14 Hebene dadi gagui gegesu dunu ilia da ahea: ya: i abula salawane, ahea: ya: i hosi ilima fila heda: le, Ema fa: no boboge. 15 E da gegesu gobihei bagade debei meidafa amo Ea lafidili gagui ba: i. Amoga E da fifi asi gala hasalasimu. E da ilima gasa bagade Hina hou hamomu. E da fedede agoane waini fage Gode Bagadedafa amo Ea ougi bagade waini hano osa: gisu diasu amo ganodini osa: gimu. 16 Dio amo da Ea abula da: iya amola Ea masele da: iya dedei da, "Hina Bagade amo da eno hina bagade huluane baligi, amola Hina Gode amo da eno ouligisu dunu huluane baligi!" 17 Amalalu, na da a: i gele dunu eso da: iya leleba: i. E da sio fi hagili ahoanebe ilima bagade wele sia: i, "Misa! Gode Ea lolo Nasu bagade amoma misa! 18 Misa! Dilia hina bagade dunu, dadi gagui ouligisu dunu, dadi gagui dunu, hosi, amoga fila heda: i dunu, dunu huluane amo udigili hawa: hamosu dunu, halegale ahoanebe dunu, bagade amola fonobahadi, amo huluane ilia hu manusa: misa!" 19 Amalalu, na ohe fi liligi amola osobo bagade ouligisu dunu, gilisili amo Dunu hosiga fila heda: i amola ea fidisu dunu, ilima gegemusa: manebe ba: i. 20 Hosiga fila heda: i dunu da ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu afugili, se iasu diasu ganodini sali. (Ogogosu balofede dunu da ohe fi liligi ba: ma: ne, gasa bagade musa: hame ba: su hou hamosu. Amoga e da dunu amo ilia ohe fi liligi ea dawa: digima: ne dedesu lai amola ea loboga hamoi agoaila liligi amoma nodone sia: ne gadosu, amoma e da ogogoi.) Ilia da ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu, ili esaleawane lalu wayabo amo da salafaga nenana, amoga ha: digi. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Dunu da hosi amoga fila heda: i amo da gegesu gobihei ea lafidili gagui amoga ohe fi liligi amola osobo bagade Hina dunu, amo ilia gegesu dunu huluane fane legei dagoi. Sio huluane da ilia hu sadini mai dagoi.

20 Amalalu, na da Hebene amoga a: igele dunu dalebe ba: i. E da ea lobo ganodini Gelabo Nosonodafa (A: bisi) amo gi gagui amola gasa bagade sia: ine gagui. (*Abyssos g12*) 2 E da hanome amo da musa: hemonega sania hamoi, ea dio amo Debele o eno Sa: ida: ne - amo gagulaligili, se iasu diasu ganodini ode 1000 esaloma: ne, sia: inega la: gi dagoi. 3 A: igele da hanome Gelabo Nosonodafa (A: bisi) amo ganodini sanasili, amo ea logo ga: si dagoi. E da fifi asi gala dunu amo ode 1000 amoga bu ogogomu hamedei agoane ba: i. Be ode 1000 gidigili, ea se iasu diasu logo doasimuba: le, fonobahadi bu lalumu. (*Abyssos g12*) 4 Amalalu, na da fisu ba: i dagoi. Amo da: iya fibi dunu ilia da fofada: musa: gasa lai dagoi. Amola na da dunu amo ilia da Yesu Ea dafawane olelei amola Gode Ea sia: , amo olelebeba: le dunu enoga medole legei, amo dunu ilia a: silibu ba: i. Ilia da ohe fi liligi amola ea loboga hamoi agoaila liligi, amoma hame nodone sia: ne gadosu. Amola ohe fi liligi ea dawa: digima: ne dedesu ilia odagiga o loboga hame lai. Ilia da bu wa: legadole, ouligisuwane ilia amola Gelesu, gilisili ode 1000 amoga hina bagade esalu. 5 (Eno bogoi dunu da hame wa: legadole, ode 1000 gidigiba: le fawane bu wa: legadoi.) Amo da Gode Ea Age (No. 1) bogoi wa: legadolesisu olelesa. 6 Dunu ilia da amo Age wa: legadolesisu amo ganodini bu wa: legadosa, ilia da hahawane bagade. Bogosu Ageyadu (No. 2) da ilima gasa hame gala. Ilia da Gode amola Gelesu, amoma gobele salasu dunu fi hamoiba: le, ilia amola Gelesu, da ode 1000 amoga ouligisa esalumu. 7 Ode 1000 da gidigi daggoiba: le, Gode da Sa: ida: ne ea se iasu diasu logo e fonobahadi masa: ne doasimu. 8 E da ahoabeba: le, fifi asi gala ilima ogogomu. E da Goge fi amola Magoge fi, ilima ogogomu. Sa: ida: ne da amo dunu gegemusa: gini momagele gilisimu. Ilia da sa: i amo hano wayabo bagade bega: diala amo ea idi defele ba: mu. 9 Ilia da osobo bagade dedeboi dagoi. Ilia da Gode Ea fi dunu ilia esalebe soge amola moilai bai bagade amoma Gode da asigi, amo ilia sisiga: i dagoi. Be lalu da Hebene amoga misini, Sa: ida: ne ea fi huluane wadela: lesi dagoi. 10 Amalalu, Debele, (e da amo dunu ilima ogogoi), e da lalu wayabo amo da salafaga nenanebe amoga ha: digi dagoi ba: i. Amoga musa: ohe fi liligi amola ogogosu balofede dunu ha: digi dagoi ba: i. Ilia da

eso huluane mae dagole, eso amola gasi, amoga se nabalamu. (*aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442*) 11 Amalalu, na da ahea: ya: i Fisu bagade amo da: iya Gode fibi ba: i. Osobo bagade amola mu da Ema beda: iba: le, mugululi bu hamedafa ba: i. 12 Amola bogoi dunu huluane, bagade amola fonobahadi, da wa: legadole, Fisu amo ea midadi lelu. Buga da houga: i ba: i. Buga afae amo eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga ilia houga: i. Bogoi dunu ilia esalu hawa: hamoi amo buga ganodini dedei, amo defele Godema fofada: i. 13 Amalalu, bogoi dunu musa: hanoga gela sa: ili bogoi amola bogoi amo bogoi sogebei amo ganodini dialu, amo da fofada: musa: wa: legadole. Huluane da ilia hawa: hamoi defele fofada: su ba: i. (*Hadēs g86*) 14 Amalalu, Gode da bogosu hou amola bogosu sogebei, lalu wayabo amoga ha: digi. (Amo lalu wayabo da Bogosu Ageyadu) (*Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442*) 15 Nowa dunu da ea dio eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Buga ganodini hame dedei dialebe ba: loba, e da lalu wayabo amo ganodini ha: digi dagoi ba: i. (*Limnē Pyr g3041 g4442*)

21 Amalalu, na da Hebene gaheabolo amola osobo bagade gaheabolo ba: i. Musa: mu amola osobo bagade amola hano wayabo bagade, da mugululi hamedafa ba: i. 2 Amalalu, na da Hadigi Moilai bai bagade, amo da Gaheabolo Yelusaleme moilai bai bagade Hebene amoga misini, gudu manebe ba: i. Gode da Yelusaleme amo osobo bagade gaheabolo amoma iasi. Yelusaleme da uda amo egoa amoma fimus: ahoanebe liligi ida: iwane ga: ne ahoa, amo agoiwane ba: i. 3 Na da Fisu amoga sia: bagade manebe amane nabi, "Wali Gode Ea esalebe diasu da osobo bagade dunu fi amo ganodini diala. E amola ili da gilisili esalumu. Ilia da Gode Ea fidafa esalumu. Gode da ili sigi esalumu. E da ilima Gode esalumu. 4 E da ilia siga dibi hano doga: mu. Bogosu amola da: i diosu, disu amola se nabasu, amo da bu hamedafa ba: mu. Hea liligi da muguluib: le, bu hame ba: mu." 5 Amalalu, Gode (E da Fisu da: iya fisa), E amane sia: i, "Na da wali liligi huluane gaheabolo afadenesa!" E da eno nama amane sia: i, "Amo sia: i da dafawaneba: le, dedema!" 6 E da eno amane sia: i, "Dago! Na da degabo Musu amola fa: no Dagosu esala. Nowa dunu da hano hanai galea, e da bidi maе iawane eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hano nasu amoga hano manusa: , Na da ema logo

fodomu. 7 Nowa da osobo bagade hou hasalasisia, belole, sesege da douba: se, nabu da ga: lesedoni, Na da ema amo hou imunu. Na da ea Gode esalumu amola e da Na mano esalumu. 8 Be beda: i dunu, hohonusu dunu, wadela: i uda lasu hamosu dunu, wamuni dawa: su o yagono dawa: su, loboga hamoi 'gode' liligi ilima sia: ne gadosu dunu amola ogogosu dunu, amo huluane ilia ilegei soge da wayabo amo da lalu amola salafa amoga nenanebe ba: sa. Amo da Bogosu Ageyadu gala!" (Limnē Pyr g3041 g4442) 9 A: igele dunu fesuale gala ilia se nabasu ofodo fesuale

gida da degoise, fago da a: medisidi. 21 Logo ga: su afae afae da su afadafa amoga hamoi. Moilai bai bagade ea logo da gouliga hamoi. Amo da galasi agoane, hahalo i ba: i. 22 Na da moilai bai bagade ganodini Debolo Diasu hame ba: i. Bai Hina Gode Bagadedafa amola Sibi Mano da moilai bai bagade ea Debolo gala. 23 Eso ea hadigi amola oubi ea hadigi, da amo moilai bai bagadega hamedeiwane liligi. Bai Gode Ea hadigi da hadigibiba: le, amola Sibi Mano da gala gagui, amoga a: igele afadafa nama misini, moilai bai bagadega gamali gala. 24 Dunu fifi asi gala amane sia: i, "Misal! Na da Sibi Mano Ea uda amo da amo moilai bai bagade ea hadigiga olelebeba: le, dima olelemu!" 10 Gode Ea A: silibu Hadigidafa da nama ouligibi ba: i. A: igele da na goumi sedade amo da: iya aligimusa: gaguli asi. E da Yelusaleme, da amo moilai bai bagadega ilia bagade gagui liligi Hadigi Moilai bai bagade, amo Hebene yolesili, Gode mae ga: sili, eso huluane doasiwane dialumu. Gasi da da iasibiba: le, gududili manebe olelei. 11 Moilai bai hamedafa ba: muba: le, ilia da doasiwane dialumu. bagade da Gode Ea hadigi amoga hadigilalu. Ea 26 Fifi asi gala huluane ilia mimogo hou amola liligi hadigi da igi ida: iwane gala, ya: sabe amo daiya ba: gagui huluane da Gaheabolo Yelusaleme Moilai bai su agoane ba: i. 12 Moilai bai bagade sisiga: le gagoi bagade ganodini gaguli misi dagoi dialebe ba: mu. 27 sedagawane ba: i. Amo gagoiga logo ga: su fagoyale Be ledo amola nigima: liligi da amo moilai bai bagade ba: i amola a: igele dunu fagoyale gala da amo logo golili sa: imu hamedei ba: mu. Nowa dunu da wadela: sosodo aligisu. Isala: ili fi fagoyale gala ilia dio da i hou hamosa o ogogosu hou hamosa esalea, da amo logo ga: suga dedei dialebe ba: i. 13 Logo ga: su da moilai bai bagade ganodini masunu hamedei ba: mu. Agoane dialebe ba: i. Gusu la: idi udiana galu. Ga Be nowa dunu ilia dio Sibi Mano ea eso huluane mae (south) la: idi udiana galu. Ga (north) la: idi udiana bogole Fifi Ahoanusu Buga amo ganodini ba: sea, galu. Guma: la: idi udiana dialebe ba: i. 14 Amo gagoi amo dunu fawane da Yelusaleme Gaheabolo moilai da igi bai fagoyale gala, amo da: iya gagui. Amo igi bai bagade amo ganodini golili sa: imusa: dawa: bai da: iya, Sibi Mano Ea asunasi dunu fagoyale gala ilia dio dedei dialebe ba: i. 15 A: igele amo da nama sia: i dunu, da gouli defei dagulu amo moilai bai bagade amola logo ga: su amola gagoi defei ba: ma: ne gagui dialebe ba: i. 16 Moilai bai bagade da ea la: idi amola la: idi, huluane defei afadafa defele ba: i. A: igele da ea defei dagulu amoga moilai bai bagade ea defei ba: i. Ea sedade defei da 2,400 gilomida agoane ba: i. Amola amo defei defele ba: de defei amola gado defei ba: i. 17 A: igele da gagoi ea gado defei amola ba: i. Amo da 60 mida agoane ba: i. 18 Gagoi da ya: sabe igi ida: iwane gala amoga hamoi. Moilai bai bagadedafa da gouli amo da ledo hamedei agoane, amoga hamoi dagoi. 19 Moilai bai bagade ea igi bai amo da: iya igi ida: iwane gala bagohame ba: i. Age igi bai da ya: sabe, ageyadu da sa: faia, osoda da a: ga: ide, biyadu da emelalede, 20 Bi da onigise, gafe da ganiliane, fesu da haliga: i gawodase, godo da

22 A: igele da eno liligi nama olelei. Amo da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hano, fofoloi nawa: li agoane hamoi, Gode amola Sibi Mano, amo ela Fisu amoga yogodalu, 2 moilai bai bagade logo dogoa ahoanebe ba: i. Amo hano bega: bega: eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu Ifa ba: i. Amo da ode huluane amoga oubi fagoyale huluane fage legesesa. Amola ea lubi da fifi asi gala amo uhinimusa: dawa: 3 Liligi huluanedafa amoma Gode Ea gagabusu aligisu da galea, amo huluane da moilai bai bagade ganodini hamedafa ba: mu. Gode amola Sibi Mano Ea fisu da amo moilai bai bagade ganodini ba: mu. Gode Ea hawa: hamosu dunu da Ema nodonanumu. 4 Ilia da Gode Ea odagi ba: mu. Gode Ea Dio da ilia odagi da: iya dedei ba: mu. 5 Gasi da bu hame ba: mu. Hina Gode da ilia Hadigi esalumuba: le, ilia da gamali amola eso hadigi hamedei liligi ba: mu. Ilia da hina bagade agoane eso huluane

ouligilalumu. (aiōn g165) 6 Amalalu, a:igele da nama hano hanai galea, Misa! Nowa da eso huluane mae amane sia: i, "Amo sia: da dafawane, hame ogogosa. bogole Fifi Ahoanusu hano hanai galea, moma! Amo Hina Gode, amo da balofede dunuma Ea A: silibu da hahawane dogolegele iasu liligi. Sia: Dagosu 18 iaha, E da Ea hawa: hamosu dunu ilima gadenene Na, Yone, da nowa dunu e da amo ba: la: lusu sia: misunu hou olelema: ne, Ea a: igele dunu asunasi nabasea, ilima sisasu sia: sa. Nowa dunu da olelesu dagoi. 7 Yesu da amane sia: sa, "Nabima! Na da eno amo olelesuma gilisia, Gode da se nabasu amo hedolo misunu. Nowa da ba: la: lusu sia: amo buga buga ganodini dedei ema imunu. 19 Nowa da ba: la: ganodini dedei noga: le nabasea, e da hahawane ba: lusu sia: buga ganodini dedei amo mogili afafane, eno mu!" 8 Na, Yone, da amo liligi huluane ba: i amola fadegasea, Gode amola da amo dunu eso huluane nabi. Amo huluane nabi amola ba: i dagobeba: le, mae bogole Fifi Ahoanusu ifa fage manusa: amola na da a: igele amo nama liligi olelesu, amo ea emo Hadigi moilai bai bagade ganodini esalumusa: , amo gadenene ema nodone sia: ne gadomusa: diasa: i. 9 buga ganodini olelei, Gode da ema amo logo ga: mu. Be e da nama amane sia: i, "Agoane mae hamoma! 20 Dunu da amo sia: huluane dedei, amo da dafawane Na da di amola balofede dunu amola dunu huluane E da sia: sa. E da amane sia: sa, "Ma! Dafawane! ilia sia: amo buga ganodini dedei naba dunu, amo Na da hedolowane misunu." Ama! Hina Gode Yesu! huluane defele na da Gode Ea hawa: hamosu dunu Misa! 21 Gode Ea fi dunu huluane da Hina Gode fawane. Godema fawane nodone sia: ne gadoma!" 10 Yesu Ea hahawane dogolegele iasu hou noga: le E da eno nama amane sia: i, "Amo buga ba: la: lusu dawa: ma: ne, na dawa: lala. Sia: Ama Dagoi sia: dedei mae wamolegema! Amo sia: i hou misunu da gadeneiba: le, mae wamolegema! 11 Nowa da wadela: i hamoi, e da bu wadela: le hamomusa: dawa: Nowa da ledo hamoi da amaiwane dialumu. Nowa da hou ida: iwane hamosa esalea, e da bu houida: iwane hamonanoma: mu. Nowa da hadigi hamoi galea, e da bu hadigiwane esalalaloma: mu." 12 Yesu da amane sia: sa, "Nabima! Na da hedolo misunu. Na da bidi gaguli misunu. Na da dunu huluane afae afae amo ea hawa: hamoi defele, ema bidi imunuyo. 13 Na da Musu amola Dagosu. Na da Degabo defei amola Sinado dibi defei!" 14 Nowa dunu da ilia abula dodoxfei dagoiba: le, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu ifa fage manusa: amola Yelusaleme Gaheabol eo logo ga: su ganodini golili masunusa: , amo defele ba: sa, amo dunu da hahawane bagade. 15 Be moilai bai bagade gadili da wa: me ba: mu. Amo da wadela: i uda lasu hamosu dunu, wamuni dawa: su dunu, wadela: i hamosu dunu, medole legesu dunu, loboga hamoi 'gode' liligi ilima sia: ne gadosu dunu, dunu ilia sia: ga amola hawa: hamobega ogogosu dunu, amo huluane da gadili esalumu. 16 Na, Yesu, da dima amo liligi huluane olelemusa: , a: igele dunu asunasi dagoi. Na da Da: ibidi egaga fi ganodini lalelegei. Na da hadigi Gusubia Gasumuni esala!" 17 Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala amola Yesu Ea uda, da amane sia: sa, "Misa!" Nowa da amo sia: nabasea, e amola da eno dunuma "Misa!" sia: ma: ma! Nowa da

66 Verses

Bedamuni at AionianBible.org

The Bible is a library of 66 books in the Protestant Canon written by 40 different men over a span of 1,500 years from 1435 BC to 65 AD with one consistent message. From the first page through the last, Jesus. Genesis promised our deliverer is coming, Jesus. Moses said our better prophet is coming, Jesus. Isaiah prophesied our Messiah will be a suffering servant, Jesus. John announced our Anointed One is here, Jesus. Jesus himself testified he is our Lord God, Yahweh. The gospels agree our conqueror of death has risen, Jesus. The Apostles witnessed our victor ascend to his throne in Heaven, Jesus. And Revelation promises Jesus' return for our final judgment. Are you ready? Read the Bible cover to cover at AionianBible.org and answer these questions. How did I get here? Why am I here? How do I determine right or wrong? How can I escape condemnation? What is my destiny? Begin with the primer verses below.

Mui 9:8 Amalalu, Gode da Nowa: amola ea mano ilima amane sia: i, 9:9 "Na gousa: su Na da dilima amola diligaga fa: no lalelegemu mano dilima ilegesa. 9:10 Na da dilima amola esalebe liligi huluane, ohe fi amola sio fi - huluane amo dusagaiga gaga: i, amoma Na gousa: su hamosa. 9:11 Na gousa: su dilima da amo sia: ganodini gala. Hano bagade da esalebe liligi huluane bu hame fane legemu. Hano bagade da osobo bagade bu hame gugunufinismu. 9:12 Wali na eso huluane dialumu gousa: su dilima amola esalebe liligi huluane amoma Na da dawa: digima: ne olelesu imunu. 9:13 Na da mu mobi ganodini dadi agoane (sona: ni) legemu. Amo da Na osobo bagadega gousa: su dawa: ma: ne agoane dawa: digima: ne olelesu gala.

Gadili Asi 14:13 Mousese da bu adole i, "Mae beda: ma! Leloma! Amasea, dilia da wali eso Hina Gode Ea gasa bagade Gaga: su hou ba: mu. Dilia da amo Idibidi dunu bu hamedafa ba: mu. 14:14 Hina Gode Hi da dilia gegesu hamomu. Dilia hame! Dilia leloma!"

Gobele Salasu 20:26 Dilia da Na: fi dunu amola hadigi hamoi dagoi ba: mu. Dilia Na fidafa dunu esaloma: ne, Na da dili amo fifi asi gala eno ilima afafai dagoi.

Idisu 6:24 'Hina Gode da dilima hahawane dogolegele hamomu amola dili noga: le ouligimu da defea. 6:25 Hina Gode da dilima asigimu amola dilima gogolema: ne olfosu hou olelemu da defea. 6:26 Hina Gode da dili hahawane ba: mu amola dilima olfosu imunu da defea."

Mousese Ea Malasu 18:18 Na da Isala: ili fi balofede dunu, di agoane, ilima asunasimu. E da Na sia: amo Isala: ili dunuma olelemu. 18:19 E da Na Dioba: le sia: mu amola nowa dunu da ea sia: hame nabasea, Na da ema se dabe imunu.

Yosiuia 1:7 Be di gasa bagade mae beda: iwane esaloma. Hamoma: ne sia: i huluane Na hawa: hamosu dunu Mousese da dima i, amo nabawane hamoma. Dia hou huluane hahawane ba: ma: ne, amo hamoma: ne sia: i huluane noga: le fa: no bobogema. 1:8 Dilia da Nama nodone sia: ne gadosea, eso huluane amo sema buga idima. Eso amola gasi, ea bai hogole ba: ma. Liligi huluane amo ganodini dedei noga: le nabima. Amasea, dilia da bagade gagui amola hou huluane didili hamone, hahawane ba: mu. 1:9 Mae gogolema! Na da di gasa bagade amola mae beda: iwane hamoma: ne sia: i. Mae da: i dioma amola mae beda: ma! Bai Na, dilia Hina Gode, Na da dilia ahoabe huluane amo sigi ahoa.

Bisisu 2:7 Yosiuia da esalea, amola e da bogoloba, ouligisu dunu da ilia siga Hina Gode Ea Isala: ili fidimus: gasa bagade hou ba: i, amo dunu amola esalea, Isala: ili dunu da Hina Godema fa: no bobogei.

Ludi 1:16 Be Ludi da amane sia: i, "Di da na di yolesima: ne, mae sia: ma! Na da ani masunu, di habi ahoasea na masunu. Habi di fisia, na gilisili fifi masunu. Dia dunu fi amo da na dunu fi ganumu amola dia

Gode amo da na Gode ganumu. 1:17 Di habi bogosea, na amogai bogomu amola na da amogai uli dogone salimu. Di amola na ania bogobeba: le fawane da afafamu. Amai hame galea, Gode da nama baligili se dabe imunu da defea."

1 Sa:miuele 16:7 Be Hina Gode da ema amane sia: i, "E goi sedade amola ayeligi noga: i ba: sa amo mae dawa: ma. Na da amo dunu hame ilegei. Bai Na da dunu ilia asigi dawa: suga ilegebe agoane, hame ilegesa. Osobo bagade dunu da dabuagado hou, amo ba: lu ilegesa. Be Na da dunu ea dogo ganodini ba: lu, ilegesa."

2 Sa:miuele 7:22 Ouligisudafa Hina Gode! Di da bagadedafa! Dunu eno Di agoai da hamedafa! Di fawane da Godedafa! Ninja eso huluane amo dawa: i galu.

1 Hina 2:3 Amola dia Hina Gode Ea hamoma: ne sia: be amo defele hamoma. Ea sema amola hamoma: ne sia: i Mousese ea Sema Buga ganodini dedei, amo defele hamoma. Di da amane hamosea, di da habodili ahoasea amola di adi hamosea, hahawane ba: mu.

2 Hina 22:19 Amola di da Na midadi sinidigili, dia hou fonobone, dia abula gadelale, dinanu. Bai di da Na sia: amo Na da Yelusaleme amola amoga fi dunu ilima se dabe imunu, amola Yelusaleme gugunufinisi dagoiba: le, dunu ilia da amo beda: ne fofogadigili ba: mu, amola Yelusaleme dio amoga gagabusu aligima: ne sia: mu, amo sia: nababeba: le, di da dia hou fonoboi. Be Na da dia sia: ne gadosu nabi dagoi.

1 Hou Olelesu 29:17 Na dawa: ! Di da dunu huluane ilia dogo amola asigi dawa: su adoba: sa. Di da moloidafa hamobe dunu hahawane ba: sa. Na da moloiwane amola mae hihini, amo liligi huluane Dima i dagoi. Amola na ba: loba, Dia fi dunu goeguda:gilisi, ilia da hahawane udigili iasu Dima gaguli misi.

2 Hou Olelesu 7:14 ilia da Nama sia: ne gadosea, amola ilia wadela: i hou yolesea, Na da Hebenega nabimu amola ilia wadela: i hou gogolema: ne olofomu, amola ilia bu bagade gaguiwane ba: ma: ne hamomu.

Esela 7:10 Esela da eno liligi mae dawa: le, eso huluane Hina Gode Ea sema amola hamoma: ne sia: i huluane idilalu, amola defele hawa: hamosu. Amola Isala: ili dunu ilia noga: le dawa: ma: ne, e da Gode Ea sema amola hamoma: ne sia: i ilima olelesu.

Nihemaia 6:3 Na da ilima sia: alofele ia ahoasu dunu asunasili, ilima amane sia: i, "Na da hawa: hamosu bagadedafa hamonana. Na da dia sogega gudu sa: imu da hamedei. Na da dilima misa: ne, hawa: hamosu fisimu da noga: i hame galebe," na sia: i.

Eseda 4:14 Di da wali se nabasu esoga ouiya: le esalea, Yu dunu ilima gaga: su hou da sogebi enoga misini, ilia da gaga: i dagoi ba: mu. Be di amola dia eda sosogo fi da bogomu. Be nowa da dawa: bela: ? Di da Yu dunu gaga: ma: ne, hina bagade idua ilegebela: ?"

Yoube 19:25 Be na dawa: ! Na esalusu Bu Bidi Lamu dunu da Hebene ganodini esalalala. E da dagomu esoga osobo bagade da: iya, na gaga: ma: ne lelumu.

Gesami Hea:su 23:1 Hina Gode da na sibi ouligisu dunu. Na da hahanidafa hame esalumu. 23:2 E da na gisi nasegagi amo da: iya helefimusa: , oule ahoa. 23:3 E da nama gasa gaheabol iaha. E da nama ilegele sia: i defele, esalusu logo moloidafa amoga na oule ahoa. 23:4 Hina Gode! Na da bogosu gasidunasi amo ganodini ahoasea, na da hame beda: mu. Bai Di ani gilisili esalebeba: le. Dia sibi ouligisu galiamo da na gaga: lala. 23:5 Dia nagili lolol nasu hamonana. Na ha lai dunu ilia ba: ma: ne, Di hamonana. Di nama yosia: ne, nama hahawane nodone aowasa. Di da na faigelei nabalesilala. 23:6 Na dawa: Dia asigi hou amola noga: idafa hou da eso huluane na esalea, nama dialumu. Amola na da Dia diasu ganodini Fifi ahoanus ba: mu.

Malasu 3:5 Hina Godema dia asigiga amola dogoga dawa: ma. Amola dia osobo bagadega dawa: amoga mae hamoma. 3:6 Be Hina Godema dawa: ma, adi liligi dia hamosea. Amasea, Hi fawane da logo moloidafa gala dima olelemu.

Da:i Dione Dawa:i Olelesu 3:10 Gode da ninima dioi bagade hou iaha. Amo na dawa: 3:11 E da hawa: hamoma: ne eso defele ilegei dagoi. E da ninia asigi dawa: su agoane hamobeba: le, ninia da hobea misunu hou dawa: musa: gini hanai. Be Ea hou amola Ea hanai, E da ninima hame olelesa.

Soloumane ea Gesami 2:4 E da na ea lolo nabe diasuga oule misi. Amola e da ea gosagisu abula amo na dedeboma: ne, hiougili gadoi. Ea gosagisu da sasagesu hou.

Aisaiia 9:6 Bai ninima da Mano lalelegei. Gode da ninima Dunu Mano i dagoi. E da ninima ouligisu esalumu. Ema da dio agoane asuli ba: mu, amo, "Noga: idafa Fada: i Sia: su, Gode Bagadedafa, Fifi Ahoanusu Ada, Olofosu Ouligisu Bagade." 9:7 Ea ouligisu hou da mae dagole, asigilalumu. Amola Ea Hinadafa Hou amo ganodini, olofosu fawane ba: mu. E da Hina bagade Da: ibidi ea ouligisu hou lamu. Ea ouligisu hou da moloidafa amola moloidafa fofada: su hou ba: mu, amola E da mae fisili, eso huluane ouligilalumu. Hina Gode Bagadedafa da amo hou huluane hamone dagomu.

Yelemaia 1:4 Hina Gode da nama amane sia: i, 1:5 "Na da dia esalusu dima i dagoi. Be amo hidadea, Na da di ilegei. Di da hame lalelegei galobawane, Na da di fifi asi gala ilima balofede hawa: hamoma: ne ilegei dagoi." 1:6 Na da bu adole i, "Ouligisudafa Hina! Na da sia: mu gogolei! Na da goi fawane!" 1:7 Be Hina Gode da nama amane sia: i, "Di da goi fawane mae sia: ma! Be Na da dia dunu fi ilima asunasisia, ilima Na sia: dima sia: i amo huluane ilima olelema! 1:8 Iliba: le mae beda: ma! Bai Na da di gaga: ma: ne ani masunu. Na, Hina Gode da sia: i dagoi." 1:9 Amalalu, Hina Gode da Ea lobo ilua: le gadole, na lafi digili ba: le, amane sia: i, "Nabima! Na da dima dia alofele sia: ma: ne, amo sia: dima iabe goea! 1:10 Wali eso Na da dima fifi asi gala amola ilia hina bagade dunu ilima hina bagade hou hamoma: ne iaha. Dia da ili fadegale fasimu amola mugulumu dawa: mu. Dia da ili wadela: lesimu dawa: mu. Amola ili bu bugimu amola hiougimu, amo amola dia da dawa: mu."

Fofagini Disu 3:21 Be na da liligi afadafa dawa: sea, na dafawane hamoma: beyale dawa: su da bu nama maha. 3:22 Amo liligi da Hina Gode Ea da nama mae fisili, asigisa. Amola E da gogolema: ne olofosu dawa: 3:23 Ea asigidafa hou da hahabe nasegagi defele, amola eso ea mabe defele, hame yolesisa.

Isigiele 36:26 Na da dogo gaheabolo amola asigi dawa: su gaheabolo dilima imunu. Na da dia ga: nasi igi hamoi dogo, amo fadegale fasili, nabasu dogo dilima imunu. 36:27 Na da Na A: silibu Hadigidafa Gala dilia dogo ganodini sanasimu. Amola dilia da Na malei amola Na sia: nabawane hamoma: ne, Na da dilia hou afadenemu.

Da:niele 3:16 Sia: dala: ge, Misia: ge amola Abedenigou da amane sia: i, "Hina bagade! Ninisu da ninia hou hame gaga: mu. Dia ninima adi liligi hamomusa: dawa: sea hamoma. 3:17 Ninja da Godedafa Ema hawa: hamosa. E da nini lalu bubugi sawa: bagade amola dia gasa amoga gaga: musa: defele esala. E da amo hamomusa: dawa: sea, E da amo hamomu. 3:18 Be E da nini hame gaga: sea, defea, ninia da hame dawa: mu. Be ninia da dia 'gode' goma ninia hame sia: ne gadomu. Amola ninia da dia dununa gouliga hamoi amoma hamedafa begudumu."

Hosia 6:6 Na da alia Nama mae yolele asigi hou amo hanai gala. Be alia ohe gobele salasu Na higasa. Na fi dunu da ilia asigi dawa: su ganodini Na hou dawa: mu, amo da ohe gobele salasu hou baligisa.

Youele 2:28 Hobea, Na da Na A: silibu Hadigidafa Gala dunu hulanema soga: digimu. Dilia dunu mano amola didiwi ilia da Na sia: olelemu amola dilia da: i hamoi dunu ilia da simasia ba: mu amola goi ayeligi amola uda a: fini ilia da esalawane siga ba: su sodomu. 2:29 Amo esoga Na da Na A: silibu Hadigidafa Gala, amo hawa: hamosu dunu (dunu amola uda defele) ilima amolawane sogadigimu. 2:30 Na da dawa: ma: ne

sisasu hou amo esoga hahamomu. Muagado amola osobo bagadega, musa: hame ba: su dawa: digima: ne olelesu hou, amo maga: me, laluga nebe amola mobi heda: be ba: mu. 2:31 Eso digagala: i da gasi agoane ba: mu amola oubi da afadenene maga: me agoane ba: mu. Hina Gode da misunu gala be hidadea amo sisasu da ba: mu. 2:32 Be nowa dunu da Hina Godema, E fidima: ne wele sia: sea e da Hina Gode Ea gaga: su ba: mu. Hina Gode Ea sia: i defele, Saione Goumi amola Yelusaleme moilai bai bagadega amola da Gode Ea gaga: su ba: mu. Mogili da gugunufinisisu hame ba: mu. Amola nowa dunu Hina Gode da ilegei, amo da gaga: su ba: mu."

A:iimose 5:24 Be hou nogar: i hamosa esaloma amola moloi esaloma! Moloidafa hou da hano bagade amo da habe hame dawa: , agoane ba: mu da defea.

Oubadaia 1:15 Eso da gadenesa. Na da osobo bagade fifi asi gala huluane ilima fofada: mu eso da gadenesa. Idome! Dia adi hamoi amo defele, amo hou dima doaga: mu. Dia adi i amo defele dima doaga: mu.

Youa 2:6 Na amo hano haguduga goumi, dabua gadonini dala gududafa doaga: i, amo soge amoea, na masunu gogolele, logo ga: si dialu. Be amomane Hina Gode Bagade, Di da na Godedafa, Dia na bu laiba: le. Amola, luguduga lale, na esaleawane bu walesi. 2:7 Hina Gode! Na dawa: loba, na da bogomu gadenei agaoi ba: i. Be amomane, na Dima dafawane dawa: i. Amola na Hina Gode, Dima sia: ne gadoiba: le, Di da Dia hadigi Debolo Diasu ganodini nabi. 2:8 Dunu fifi asi gala amo da loboga hahamoi ogogosu 'gode'ma sia: ne gadosa, amo ilia da Dima fa: no bobogesu hou yolesi dagoi. 2:9 Be na da Dima hahawane gesami hea: su hamomu. Na Dima gobele salasu hou hamomu, amola ni ilegele sia: i defele hamomu. Be gaga: su houdafa da Dima fawane maha, na Hina Gode!"

Maiga 6:8 Hame mabu! Hina Gode da hou nogar: idafa ninima olelei dagoi. E da nini agoane hamoma: ne hanasa. Ninia moloidafa hou hamone, asigidafa hou hamone, amola fonoboi amola asaboiwane, gilisili ninia Gode amola esalumu, amo hou nini hamoma: ne E da hanasa.

Na:ihame 1:2 Hina Gode da bagadedafa, amola E da eno dunu o liligi ea sogebi lamu hamedei ba: sa. Nowa da Ema gegesea, E da ilima se iaha. E da ougiba: le ilima dabe iaha. 1:3 Hina Gode da hedolodafa hame ougisa, be E da gasa bagadedafa amola Ea da wadela: i hamosu dunuma dafawane se imunu. Hina Gode E habi ahoasea, isu maha amola mu mobi huluane da Ea emoga osa: gi dou heda: be agoai hamosa.

Ha:bagage 3:17 Be amomane, figi ifa da fage hame legei galea, amola waini efe da dulu hame legei galea, amola olife ifa da fage hame legei galea, amola bugili nasu sogega, gagoma da hame heda: i galea, amola sibi huluane da bogogia: i dagoi galea, amola bulamagau sanasisu gagili amo ganodini bulamagau hamedafa esalebe ba: sea, 3:18 na da amoma mae dawa: le, gebewane, nodone hahawane esalumu. Bai Hina Gode da na Gaga: sudafa esala. 3:19 Ouligisudafa Hina Gode da nama gasa iaha. Ea hamobeba: le, na da 'dia' ohe agoane nogar: le ososa: ahoa. Na da goumi da: iya ahoasea, Hina Gode da na nogar: le gaga: le ouligisa. Sia ama dagoi

Sefanaia 3:17 Dilia Hina Gode da dili esala. Ea gasa da dilima iba: le, dilia da ha lai dunu ili hasali. Hina Gode da dili hahawane dogolegele ba: mu. E da dilima asigiba: le, gaheabolo esalusu dilima imunu. E da dilima gesami hea: mu, amola dunu da lolo nabe amoga hahawane gala, amo defele E da dilima hahawane ba: mu."

Ha:ga:iai 1:4 Hina Gode da amane sia: i, "Na dunu fi abuliba: le ilila: diasu amo nogar: le gaguli esala, amola Na Sia: ne Gadosu Diasu amo bu wadela: lesi dagoi ba: sala: ? 1:5 Dilia da abuliba: le dilima hou doaga: ga: lalebe amo hame ba: sala: ? 1:6 Dilia da gagoma bagade sagai galu, be amomane bagade hame fai. Dilia da ha: i manu gala be dili sadini manu defele hame gala. Dilia da waini hano manu gala, be dilia da waini hano hanai gumimu defele hame gala. Dilia da abula gala, be bagahameba: le, dilia da: i hame

hougal: sa. Dunu da muni lamusa: hawa: hamosa, be amomane esaloma: ne lamu liligi amo defele hame ba: sa. 1:7 Di da abuliba: le, amo hou doaga: be hame ba: bela: ?

Segalaia 12:10 Na da Da: ibidi egaga fi dunu amola Yelusaleme fi dunu eno huluane amo asigidafa amola sia: ne gadosu a: silibu amoga nabalesimu. Ilia da Na bogoma: ne soi dagoi, amola amo esoha ilia da Na bu ba: muba: le, dunu da ea magobo mano bogoba: le didiga: su defele, ha: giwane didiga: mu.

Malagai 4:2 Be dilia, Nama nabasu dunu, dilia da Na gaga: su gasa bagade hou dili gaga: ma: ne, eso ea heda: su hou defele dilima heda: lebe ba: mu. Amola eso ea digagala: su defele, dilia uhinisusu houdafa ba: mu. Bulamagau mano da ea gagoi logo doasi dagoi ba: sea, hahawane gadili lala, amo defele dilia da hahawane halegale lalumu. 4:3 Amo eso bagadega Na da gasa bagade hamosea, dilia da wadela: i hamosu dunu ilima osa: le heda: le, ilia da dilia emo hagudu osobo gulu agoane ba: mu.

Ma:diu 28:18 Be Yesu da ilima misini, amane sia: i, "Gode Ea Hinadafa hou huluanedafa, Hebene amola osobo bagade amo ganodini, Nama i dagoi. 28:19 Amaiba: le, dilia dunu fifi asi gala huluane, Na fa: no bobogesu fi hamoma: ne masa. Dilia da lalegagui dunu huluane amo Ada Ea Dioba: le, Egefe Ea Dioba: le amola Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala Ea Dioba: le, hanoga fane salima. 28:20 Ilia da Na dilima olelei liligi huluane nabawane hamoma: ne, amo ilima olelema. Dilia ba: ma! Na da dili mae yolelewane ouligilalea, soge wadela: mu eso da doaga: mu." Sia: Ama Dagoi (*aiōn g165*)

Magá 1:14 Helode da Yone Ba: bodaise se iasu diasu ganodini sali. Amalalu, Yesu da Ga: lili sogega asili, Gode Ea Sia: Ida: iwane Gala olelei. 1:15 E amane sia: i, "Defea! Ilegei eso da doaga: i dagoi. Gode Ea Hinadafa Hou da gadenenewane doaga: i. Dilia wadela: i hou yolesili, Gode Ea Sia: dafawaneyale dawa: mal!" 1:16 Yesu da Ga: lili Hano Wayabo bega: laloba, menabo gasa: su dunu aduna amo Saimone amola eya A: dalu menabo gasa: lebe ba: i. 1:17 Yesu da elama amane sia: i, "Nama fa: no bobogema! Na da dunu hiougima: ne, gasa: su hou alima olelemu!" 1:18 Amalalu, ela da menabo gasa: su hedolo yolesili, Yesu Ea baligiga aligili fa: no bobogei.

Luge 4:18 "Hina Gode Ea A: silibu Hadigidafa Ea gasa da Nama doaga: i. Bai E da sia: ida: iwane hame gagui dunuma olelema: ne, Nama ilegei dagoi. Se iasu diasu ganodini sali dunu ilima se iasu diasu logo doasima: ne, si dofоi dunu bu ba: ma: ne, da: i dioi dunu bu hahawane ba: ma: ne amola.

Yone 3:16 Bai Gode da osobo bagade fifi asi gala hodole, ilima asigili, Egefe ilima i. Ea sia: dafawaneyale dawa: sea, lalegagusia, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanumu. (*aiōnios g166*) 3:17 Gode da osobo bagade dunu huluane ilima se imunusa: fofada: musa: , Egefe hame asunasi. Be dunu huluane gaga: musa: , E da Egefe asunasi dagoi.

Asunasi Dunu Ilia Hou 1:7 Be Yesu da bu adole i, "Eso amola ode huluane, Gode Hi fawane da ilegesa. Ilia mabe da dilia liligi hame. 1:8 Be Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala da gasa bagade dilia dogo ganodini aligila dasea, dilia da gasa bagade hou labeba: le, Yelusaleme soge, Yudia soge, Samelia soge amola osobo bagade soge bega: asili bega: doaga: mu, amo ganodini dilia da Na hou olelemu!"

Louma 11:32 Gode da dunu huluanedafa ilima Ea udigili gogolema: ne olfosu hou olelema: ne, E da dunu huluane hame nabasu se iasu udigili hawa: hamosu dunu agoane hamoi dagoi. (*eleēsē g1653*) 11:33 Gode Ea gagui hou da bagadedafa. Ea asigi dawa: su amola Ea hamonanebe dawa: su hou da baligiliwane bagade. Ea hou hamoi nowa da dawa: ma: bela: ? Ea logoga ahoanebe hou da dawa: mu hamedei. 11:34 Gode Sia: da agoane dedei diala, "Nowa da Hina Gode Ea asigi dawa: su dawa: sala: ? Nowa da Ema fada: i sia: olelema: bela: ? 11:35 Nowa da Godema dabe bu lama: ne liligi iabela: ?" 11:36 Bai E da liligi huluanedafa hahamoi dagoi. E hahawane ba: ma: ne, liligi huluanedafa diala. Ninia Godema mae yolesili nodonanumu da defea. Ama. (*aiōn g165*)

1 Golidia 6:9 Wadela: i hamosu dunu da Gode Ea Hinadafa Hou hame lamu, amo dilia dawa: bela: ? Dilisu dilima gagaoui agoane mae dawa: ma. Nowa da wadela: i uda lasu hou o loboga hamoi 'gode' liligi o eno a: silibu ilima sia: ne gadosu hamosu o inia uda adole lasu hou o dunu eno ea sama adole lasu o 6:10 wamolasu hou o dunu eno ea dio wadela: musa: baligidu sia: dasu hou o feloasu uasu hou, nowa dunu da amo hou afae hamosea, e da Gode Ea Hinadafa Hou hame lamu. 6:11 Musa: mogili dilia amo hou defele hamosu. Be dilia wadela: i hou bu mae ba: ma: ne, Yesu Ea maga: mega dodofei dagoi. Gode Ea hou ganodini esaloma: ne, Gode da dili lai dagoi. Hina Gode Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba: le amola ninia Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala da hawa: hamobeba: le, dilia da Gode Ea siga ba: ma: ne afadenene bu ida: iwane hamoi dagoi.

2 Golidia 5:17 Nowa dunu da Yesu Gelesuma madelagi galea, e da afadenene gaheabolo dunu hamoi dagoi. Hea liligi huluane da mugululi, fisi dagoi. Gaheabolo da doaga: i dagoi. 5:18 Gode Hifawane amo hawa: hamoi dagoi. Ninia musa: Ema ha lai esalu. Be Yesu Gelesu da hamobeba: le, Gode da ninia hou afadenene, nini bu Ema na: iyado hamoi. Amalalu E da eno dunu Ema na: iyado hamoma: ne, amo hawa: hamosu ninima i dagoi. 5:19 Ninia olelesu da agoane diala. Gode da Yesu Gelesu Ea hamobeba: le, osobo bagade fifi asi gala dunu huluane gousa: musa: dawa: lala. E da ilia musa: wadela: i hou mae dawa: le, ilima bu gousa: le na: iyado hamomusa: , amo olelesu ninia ilima sia: ma: ne, E da ninima sia: i. 5:20 Ninia da Yesu Gelesu Ea Sia: adole iasu dunu. Fedege agoane, Gode da ninia lafidili dilima sia: sa. Yesu Gelesu Ea dioba: le, ninia dilima ha: giwane adole ba: sa. Gode da dilia hou afadenene, dilia ha lai hou yolesili, bu Ea na: iyado hamoma: ne, dilia logo fodoma. 5:21 Yesu Gelesu da ledo hou amola wadela: i hou hamedafa galu. Be Gode da nini fidima: ne, ninia da hobea Ema madelagiba: le Ea Hadigidafa hou gilisili gaguma: ne, E da ninia wadela: i hou lale, Yesu gisima: ne, Ea da: iga ligisi.

Gala:isia 1:6 Na da dilia hou ba: beba: le, bagadewane fofogadigisa. Dilia da Yesu Gelesu Ea hahawane dogolegele iasu ilegele sia: i liligi lalegaguma: ne, na da Ea sia: moloidafa olelei. Be dilia hedolowane yolesili, sia: hisu eno amoma dawa: lala. 1:7 Be Sia: dafa eno hame. Afadafa fawane diala. Be eno dunu da dilia hou wadela: ma: ne, Yesu Gelesu Ea Sia: Ida: iwane Gala afadenemusa: dawa: lala. Amaiba: le, na dilima sia: sa.

Efesase 2:1 Musa: , dilia da hame nabasu amola wadela: i hou hamobeba: le, dilia a: silibu da bogoiwane dialu. 2:2 Amo esoga, dilia osobo bagade wadela: i hou amoma fa: no boboge. Dilia wadela: i a: silibu hina dunu amo wali e da Gode sia: hame nabasu dunuma hina hamonana, amola hisi amo ganodini wadela: i a: silibuma hina hamonana, dilia ema fa: no boboge. (aiōn g165) 2:3 Ninia huluane da amo hame nabasu dunu defelewane, hame nabasu hou hamosu. Ninia hanaiga hou fawane hamosu. Ninia da ninia da: i hodo amola asigi dawa: su hanaiga, udigili ninisu hou hamosu. Ninia musa: hou hamobeba: le, ninia eno dunu huluane defele, Gode Ea ougi se imunusa: fofada: su ba: mu agoai galu. 2:4 Be Gode Ea gogolema: ne olofosu hou da bagadedafa amola E da ninima bagadewane asigisa. 2:5 Amaiba: le, ninia hame nabasu hou hamonanu amola ninia a: silibu da bogoiwane dialu, amo esoga, E da nini Yesu Gelesu gilisili uhini, wa: legadolesili, gaheabolo esalusu ninima i. Gode da ninima hahawane dogolegele asigiwane iabeba: le, ninia se imunusa: fofada: mu logo ga: i dagoi. 2:6 Ninia da Yesu Gelesuma madelagiba: le, Gode da nini wa: lesili, oule asili, Hebene soge ganodini E da nini ouligisu dunu hamosu. 2:7 E da ninima bagadewane asigiba: le, Yesu Gelesu ninima i dagoi. E da fa: no misunu dunu hulanedafa ilia Ea hahawane dogolegele iasu hou nogu: le ba: ma: ne, amo hou hamosu. (aiōn g165) 2:9 Dilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou dafawaneyale dawa: beba: le fawane, mae bogoma: ne gaga: su dawa: Dilia hawa: hamobeba: le hame, be Gode Ea udigili hahawane iasu lai dagoiba: le, hidale gasa fi agoane sia: mu da hamedei. 2:10 Gode Hi fawane da ninia wali hou hamoi dagoi. Ninia da hawa: ida: iwane hamoma: ne, E da musa: amo logo momagei. Amo hamoma: ne, E da nini gaheabolo afadenene Yesu Gelesuma madelagi dagoi.

Filibai 3:7 Be wali, na Yesu Gelesu Ea houdafa dawa: mu hanaiba: le, na musa: hou da hamedei liligi agoane ba: sa. 3:8 Na amo liligi da hamedafa liligi agoane ba: sa. Be amo fawane hame. Na da liligi amola

hou eno huluanedafa da hamedei liligi agoane ba: sa. Bai na da hou eno amo da baligili ida: iwane dawa: sa. Amo da Yesu Gelesu da Hina Gode hamoi dagoi, amola na da ema "Na Hina Gode sia: sa!" Na Ea hawa: hamomu hanaiba: le, musa: hou huluane ha: digi dagoi. Na Ea fi ganodini esaloma: ne amola Ema noga: le madelagima: ne, amo musa: liligi wali da isu agoane ba: sa. 3:9 Wali, na Sema nabawane hamobeba: le, na hou da ida: iwane hamoi Gode da ba: sa, amo na da hamedafa sia: sa. Be wali, na Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba: le, Gode da na hou afadenene dunu moloidafa hamoi ba: sa. Amola amo moloidafa hou ea bai da dafawaneyale dawa: su hou fawane.

Golosia 1:15 Gode da a: silibu. Amaiba: le Ea da: i hodo ninia hame ba: sa. Be Yesu Gelesu da Gode amola Ea da: i hodo amola hou da ba: su liligi. E da Gode Ea magobo mano. Yesu da Gode Ea hahamoi liligi huluane baligisa. 1:16 Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba: le, Gode da liligi huluane Hebene ganodini amola osobo bagade ganodini, hahamoi dagoi. Ba: su liligi, hame ba: su liligi, a:silibu ouligisu dunu, gasa liligi amola gamane ouligisu dunu, huluane Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba: le amola amo liligi huluane Ea ouligima: ne, Gode hahamoi dagoi. 1:17 Yesu da liligi huluane hame hahamoi eso amoga esalu. E da liligi huluane mae muguluma: ne gagusa. 1:18 Yesu da Ea fa: no bobogesu fi (sese fi) ilima dialuma esala. Ilia esalusu da Yesuma fawane maha. E da liligi huluane amoma Hinawane esaloma: ne, E da bogole, wa: legadoiba: le, bogoi dunu ilima magobo mano lalelegei agoane hamoi dagoi. 1:19 Gode da hanaiba: le, Yesu Gelesu da Gode Ea hou huluanedafa gagusa. E da Gode defele esala. 1:20 Gode Ea ilegesu da agoane gala. E da Ea Mano Ea hawa: hamobeba: le, osobo bagade liligi amola muagado liligi, huluane Ema bu hiougima: ne dawa: i galu. Ea Manodafa da bulufalegeiga bogobeba: le, Gode da osobo bagade fi dunu huluanema olfosu hou olelei. Amalalu, E da liligi huluane Hebene ganodini amola osobo bagade ganodini, Ema bu madelagima: ne hiougi dagoi.

1 Desalounia 4:1 Sia: dagomusa: , ninia fi dunu, ninia da hou amo da Gode da hahawane ba: su, dilima olelei. Dilia da musa: amola wali agoaiwane esala. Be wali dilia da amo hou baligimusa: , ninia Hina Gode Yesu Ea Dioba: le dilima ha: giwane adole ba: sa. 4:2 Hina Gode Yesu da ninima sia: beba: le, ninia dilima sia: i dagoi. Amo huluane dilia dawa: 4:3 Gode Ea hanai da dilia da hadigiwane, wadela: i uda lasu hou hame hamosa esaloma: ne hanasa. 4:4 Dilia da dilia da: i hodo amoma molole amola hadigi hinawane esalumu da defea. 4:5 Be dilia da Gode hame dawa: dunu defele, uda hanai hou bagade dawa: mu da defea hame.

2 Desalounia 3:6 Ninia fi dunu! Ninia Yesu Gelesu Ea Dioba: le dilima gasa bagadewane sia: sa. Nowa dunu ninia fi amo ganodini da ninia sia: mae nabawane, hawa: hamosu higasea, ilima mae gilisima. 3:7 Dilia huluane dawa: Dilia da ninia hou hamoi amo defele dilia hamomu da defea. Ninia da dili sigi esalea, hawa: hamosu hame higasu. 3:8 Ninia da eno dunu ilia fidisu udigili hame lale, ninia lai defele bidi i dagoi. Be ninia gasa bagadewane hawa: hamoi. Ninia dilima edegemusa: higa: iba: le, eso amola gasi amoga mae yolesili hawa: hamonanu. 3:9 Ninia dilima bidi edegemu da defea galu. Be dilia da ninia hou defele hamomu ninia hanaiba: le, hawa: hamoi fawane. 3:10 Ninia da dili sigi esalebeba: le, dilima amane sia: su, "Nowa dunu da hawa: hamomu higasea, e da ha: i hame manu da defea!"

1 Dimodi 2:1 Amaiba: le, na da degabo ha: giwane sia: sa. Dilia sia: ne gadosea, dunu huluane Gode da fidima: ne sia: ne gadoma, Godema adole ba: ma amola Godema nodone sia: ma. 2:2 Hina bagade dunu, gamane ouligisu dunu amola eno ouligisu dunu, amo Gode fidima: ne Godema sia: ne gadoma. Ninia da gebewane, olofoiwane, Godema beda: iwane amola nodoiwane esaloma: ne, agoane sia: ne gadoma. 2:3 Amo hou da noga: iwane amola Gode ninia Gaga: sudafa da amo hou hahawane ba: sa. 2:4 Gode da dunu huluane gaga: musa: dawa: lala. Ea hanai da dunu huluane da dafawaneyale hou dawa: mu. 2:5 Gode afadafa fawane esala. Amola sia: alofesu Dunu afadafa, E da Gode amola osobo bagade dunu gousa: musa: logo hamoi dagoi, esala. Amo Dunu da Yesu Gelesu.

2 Dimodi 2:8 Yesu Gelesu bu dawa: ma. E bogole, Gode da E bu wa: legadolesi. Na da Gode Ea Sia: Ida: iwane Gala oleesa. Amola amo ganodini dedei defele, Yesu da Da: ibidi egaga fi Dunu. 2:9 Na da Gode Ea Sia: Ida: iwane Gala olelebeba: le, se naba. Na da wadela: i dunu defele sia: inega la: givi ba: sa. Be Gode Ea Sia: da sia: inega hame la: gi. 2:10 Amaiba: le, Gode Ea ilegei fi, ilia da Yesu Gelesu Ea gaga: su hou amola eso huluane esalalalusu hadigi lama: ne, amo hou fidimusa: , na da se nabimu hame hihiswa. (aiōnios g166)

Daidase 2:11 Bai Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou, fifi asi gala dunu huluanedafa Ea gaga: su dawa: ma: ne, ilima olelei dagoi. 2:12 Amo hou da ninia wadela: i esalusu hou amola osobo bagade wadela: i hanai hou, amo yolesili, bu ninia hou amoma ouligisuwane esalusu hou, moloidafa hou amola Godema dawa: su hou, amo huluane hamoma: ne, Gode Ea hahawane dogolegele iasu amola gaga: su hou da ninima oleesa. (aiōn g165) 2:13 Amo hou hamonana, eso amoga ninia Gode amola Gaga: su Yesu Gelesu Ea hadigi ba: mu, amo da doaga: mu. Ninia wali amo hobe a misunu dafawane esaloma: beyale dawa: lusu hou dafawaneyale dawa: beba: le, ousala. 2:14 E da wadela: i hou ninia mae lalegaguma: ne, bogoi dagoi. E da nini afadenene, bu ledo hame ea fidafa dunu hou ida: iwane hamoma: ne hanai fi dunu, amo hamomusa: , ninima bogoi.

Failimone 1:3 Ninia Ada Gode amola Hina Yesu Gelesu dilima hahawane dogolegele iasu amola olofosu ima: ne, ania dawa: lala. 1:4 Na fi dunu Failimone! Na da dia Gode Ea fi dunu huluane ilima asigidafa hou amola dia Hina Gode Yesuma bagadewane dafawaneyale dawa: su hou, amo na da nababeba: le, na da na sia: ne gadosu huluane amo ganodini dia dio sia: ne, dia houba: le Godema nodone sia: ne gadosa. 1:6 Ninia amola di, da Yesu Ea hou lalegaguiba: le, madelagi dagoi. Amo Yesuma madelagiba: le esalusu hou ninia gilisili bu baligliwane dawa: ma: ne, na da Godema sia: ne gadolala. 1:7 Na fi dunu! Di da nama asigiba: le, na da hahawane gala amola na dogo da denesi. Di da Gode Ea fi dunu huluane ilia dogo hahawane denesi dagoi.

Hibulu 1:1 Musa: hemonega Gode da eso bagohame amola hou bagohame, amoga Ea balofede dunu ilia lafidili Ea Sia: olelesu. 1:2 Be wali, soge wadela: mu eso da gadeneiba: le, E da Eagofe asunasili, Ea Sia: dafa ninima olelei dagoi. Gode da Eagofe Ea loboga osobo bagade, mu amola liligi huluane hahamoi. Gode da Eagofe amo soge wadela: mu eso doaga: sea, liligi huluane gaguma: ne, Ema ilegei dagoi. (aiōn g165) 1:3 Yesu Gelesu da Gode Ea hadigi defele hadigi gala. E da Gode defele esala. E da Ea sia: ga, osobo bagade, mu amola liligi huluane, amo mae mugulumu: ne gagulaligisa. Ea hawa: hamobeba: le, osobo bagade dunuma ima: ne gogolema: ne olofosu lai dagoiba: le, E da Hebene ganodini Gode, Hina Gasa Bagadedafa, amo Ea afodafa dafulili fi dagoi.

Ya:mese 1:16 Na dogolegei fi dunu! Na da Sa: ida: ne ea dilima ogogomu higa: i gala mabu. 1:17 Ida: iwane iasu liligi huluanedafa da Hebene sogega maha. Gode, amo da muagado gamali huluane hahamoi dunu, E da afadenemu mae dawa: le, gasi hamomusa: sinidigimu hame dawa: E da iasu liligi ida: iwane gala huluane iaha. 1:18 Gode da hanaiba: le, Ea Sia: dafawane amoga nini hahamoi dagoi. Ea da nini Ea hahamoi liligi amoma bisilua esaloma: ne, nini hahamoi dagoi.

1 Bida 3:18 Bai Gelesu (Dunu ida: iwane) da dili Godema oule masa: ne, wadela: i hou hamosu dunu gaga: ma: ne bogoi dagoi. Dunu eno da Yesu Ea da: i hodo medole legei. Be Gode da Gelesu Ea A: silibu bu esaloma: ne uhinisi.

2 Bida 1:3 Gode Ea gasa amoga E da ninia Godema dawa: le ida: iwane esaloma: ne, ninima gasa defele ia dagoi. Gode da nini gilisili ea hadigi amola hou ida: iwane, amo lama: ne ninima misa: ne sia: i. 1:4 Agoane hamobeba: le, Gode da Ea musa: imunu sia: i iasu bagade amola ida: iwane, ninima i dagoi. Ninia da amo iasu lai dagoiba: le, ninia da wadela: i hi hanai hou osobo bagade ganodini diala, amo yolesili, Gode Ea hou amo defele hamomu.

1 Yone 2:1 Na mano! Dilia da wadela: i hou mae hamoma: ne, na da dilima dedesa. Be dunu da wadela: i hou hamoi galea, Alofesu Fidisu dunu da esala. Amo da Yesu Gelesu, Dunu Moloidafa. E da nini fidima: ne, Godema edegegala. 2:2 Amola Gelesu Hisu da hamobeba: le, ninia da nini wadela: i hou gogolema: ne olofoi dagoi ba: sa. Ninia fawane hame, be osobo bagade dunu huluane da Gelesu hamobeba: le, gogolema: ne olofosu dawa:

2 Yone 1:7 Ogogosu dunu bagohame da osobo bagade bega: bega: ogogole olelemusa: asi. Ilia da Yesu Gelesu osobo bagade dunu da: i hodo laiwane osobo bagadega misi da dafawane hame ogogole sia: sa. Agoaiwane dunu da ogogosu. E da Gelesuma ha lai.

3 Yone 1:4 Na da na mano ilia dafawane dawa: su hou amo ganodini lala, amo nababeba: le, baligili hahawane naba.

Yude 1:3 Na dogolegei na: iyado dunu! Na da ninia Gode Ea gaga: su hou nini gilisili gagui, amo bu olelema: ne meloa dedemusa: dawa: i galu. Be bu baligliwane dawa: beba: le, na da hedolowane dilia dogo denesima: ne, dilia dafawaneyale dawa: su hou amo dialalaloma: ne Gode da Ea fi dunuma i, amo fidima: ne dili gegema: ne, na meloa dedemusa: dawa: i. 1:4 Bai eno hame lalegagui dunu da warmowane ninia fi amo ganodini misiba: le, na meloa dedemusa: dawa: i. Amo dunu ilia wadela: i hou dodofemusa: , ilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu hou giadofale olelesa. Ilia Yesu Gelesu amo ninia Hina Gode higasa. Gode da ilima se imunusa: fofada: su hamoi dagoi, amo balofede (Gode Sia: alofesu dunu) ilia da hemonega Gode Sia: ganodini dedei.

Wamolegi Sia: Olelesu 3:19 Na da nowa dunuma asigi galea, Na da amo dunuma se dabe iaha. Amaiba: le, hogoi helele, dilia wadela: i hou yolesili, sinidigima. 3:20 Nabima! Na da logoga lulufigisa lela. Nowa da Na sia: nababeba: le, logo doasea, Na da amo dunu ea diasu ganodini golili sa: ili, ema gilisili ha: i manu amola e da Nama gilisili ha: i manu. 3:21 Nowa da osobo bagade hou hasalasia, Na da osobo bagade hou hasaliba: le Na Ada dafulili Ea Fisu amo da: iya fibi, amo defele Na da osobo bagade hou hasalasisu dunu, ilia Nama Na dafulili Na Fisu da: iya fima: ne, ilima ilegemu." 3:22 "Dilia ge galea, A:silibu Ea sia: Yesuma Fa: no Bobogesu Fi ilima sia: sa amo nabima!"

Reader's Guide

Bedamuni at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Bedamuni at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

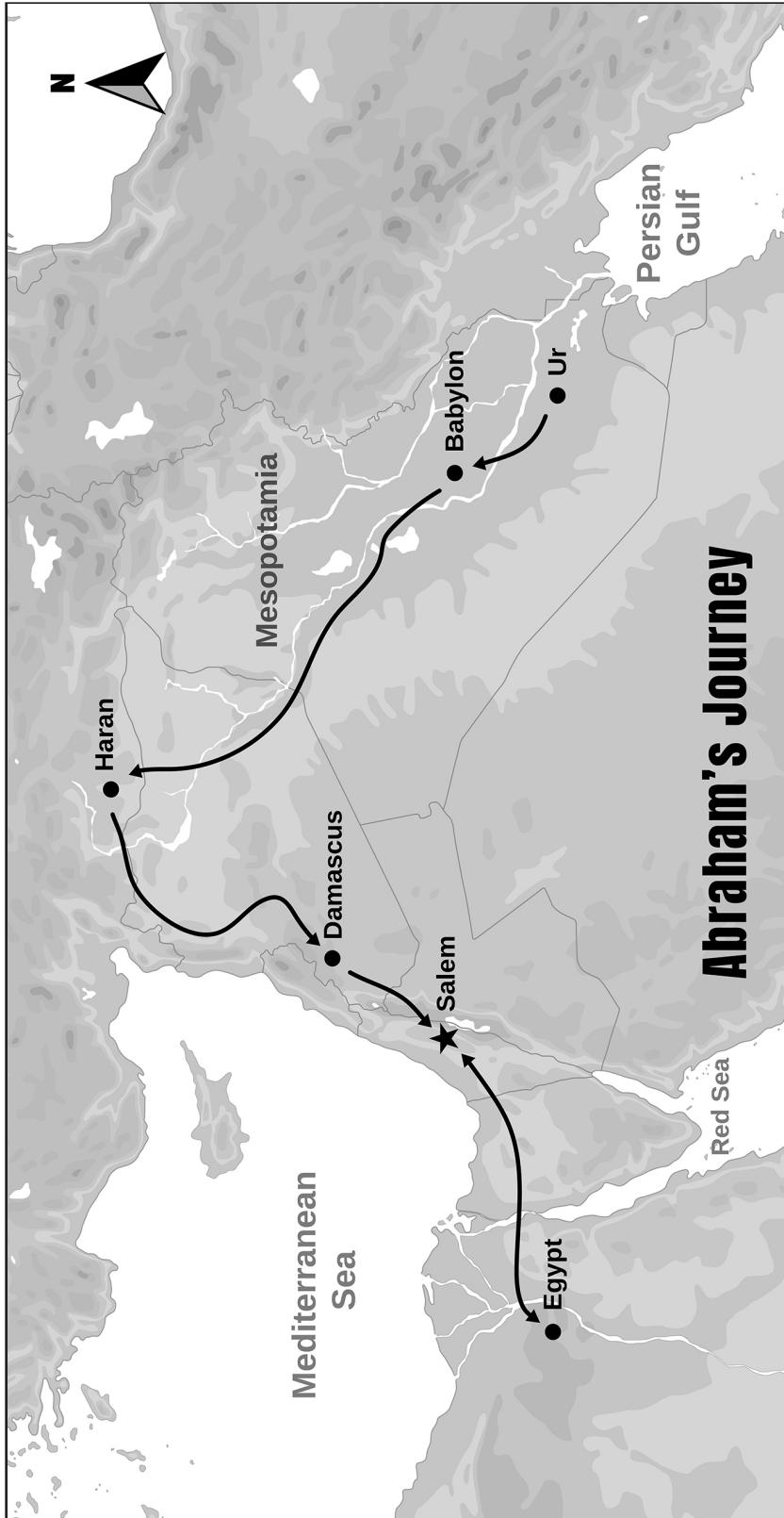
Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

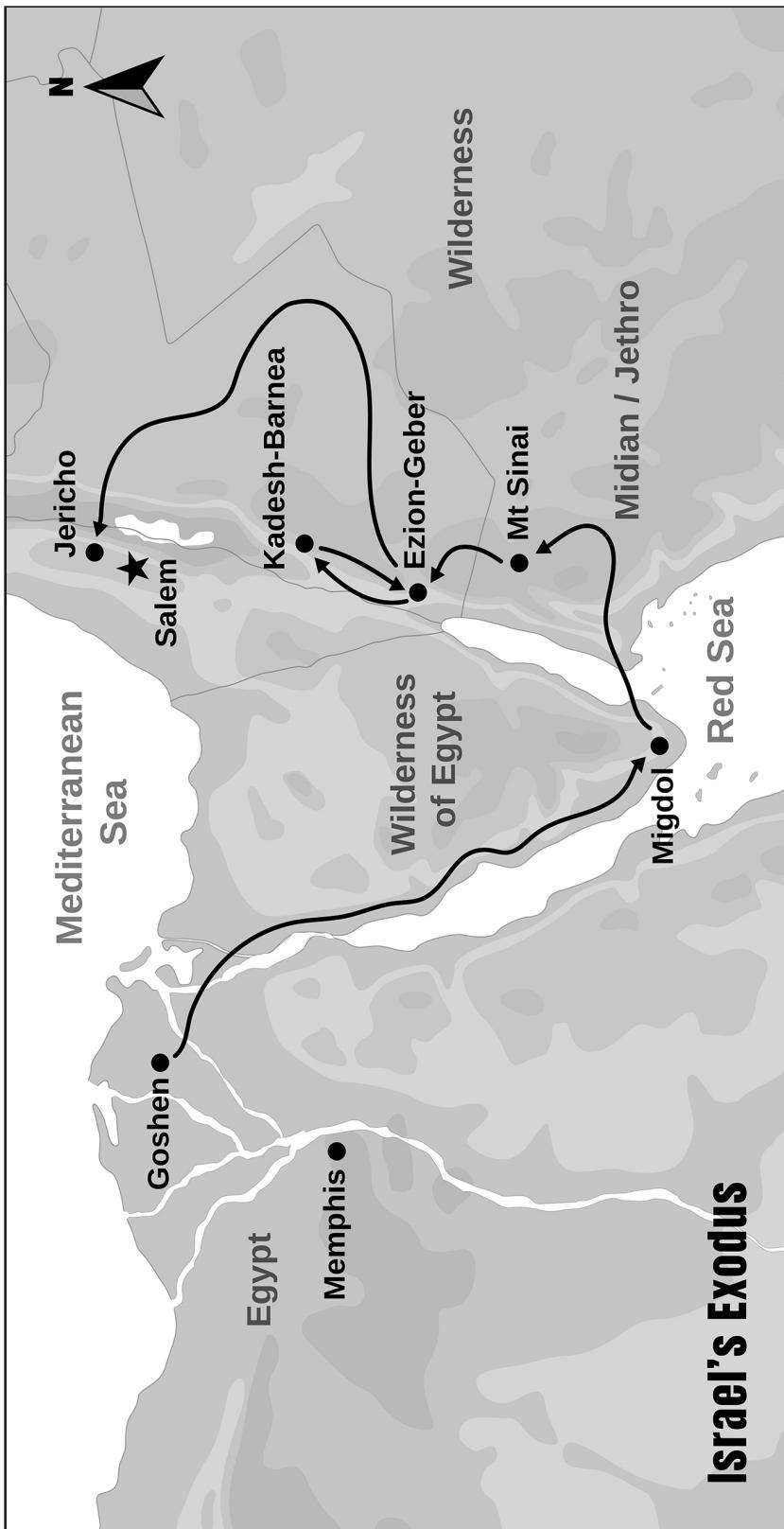
Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Abraham's Journey

A: ibalah: me da dafawaneyle dawa: su hou lalegguiba: i.e., soge amo da Gode da ema imunu ilegele sia; i amola amoga doaga: musa: gadili masa: ne sia. i, e da Gode Ea sia: nabawane hamoi. E da ea soge yolesili, soge amo e da hame dawa: i soge, amoga doaga: musa: asi. - Hilulu 11:8

Israel's Exodus

Idibidi hina bagade (Feiou) da Isala: illi dunu gadili masa: ne fisidigiloba. Gode da illi logo dunumuni (amo da hanu wayabu bagade bega: Filistida sogega ahoasuy) amoga hame oule asi. Gode da amare dawa. i, "Sala: illi dunu da se nabasea amola gegerus ba: sea, illa asigi dawa: su simidigili, Idibidi sogega bu hajimu Na hija. i hodosa." - Gadili Asi 13:17

Mediterranean Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★

Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

Peraea

Jericho

Jesus' Journeys

Bai Dunu Egefe, da dunu eno ilia Ema hawa; hamoma: ne, hame misi. Bee eno dunu fidilimusa: amola dunu bagohame ilia esalusu bu bidi lama: ne, E da bogomusa: , misi dagoi.

- Maga 10:45

Paul's Missionary Journeys

Na da Bolø, Yesu Gelesu Ea hawa: hamosu dunu! Amola Gode da ilegei dagoiba: Ie, na da Ea Siæ: Ida: iwané Galà ołelema: ne asunasi dunu hamoi

Na da dili Louma dumuna mela dedesa. - Louma 1.1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we? ►	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Bedamuni at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Amaiba: le, dilia dunu fifi asi gala huluane, Na fa: no bobogesu fi hamoma: ne nasa. Dilia da faleagui dunu huluane amo Ada Ea Dioba:
le, Egefe Ea Dioba: le amola Gode Ea A: silibu Hadigiafa Gala Ea Dioba: le, hanoga fane salima. - Ma:du 28:19

